

Jrk nr	Esitaja	Ettepanek	Seisukoht
1	Kaarel Targo	T17.1.2. Teadusmahuka ettevõtluse toetamine. Ettepanek laiendada tegevust, nimetada konkreetseid samme (nt äriinkubatsioon, Isegi, kui need tegevused on juba toimimas, siis võiks ka linnainimesed nendest lugeda saada. teadusmahukate ettevõtete kiirendid jmt). Üldiselt selle valdkonnaga seoses võiks otsida ka näiteid, kuidas teised Tartu suurused linnad on antud küsimustega tegelenud.	Arvestada. Tartu linn toetab teadusmahukat ettevõtlust läbi Tartu Teaduspargi, erinevate inkubatsiooniprogrammide ja tugiteenuste. Ettevõtjate jaoks on erinevad inkubatsiooniprogrammid, lisaks toetatakse linna poolt erinevate väliskontaktidega ning tehakse koostööd toodete ja teenuste piloteerimisel.
2	Erika Roots	Linnavalitsus võiks puhastada Anne Kanali ranna-ala Edeni Keskuse suunas edasi. Et liivariba oleks pikem ja kallas taimedest puhastatud. Ja veekvaliteeti võiks tõsta mingi puhastamis süsteemi abil, sest vastasel juhul on suva lõpuks vesi räpane täis veetaimi ja mustust. Varemasti ulatus rannariba kaugemale ja kindlasti leiduks ka tänapäeval inimesi, kes sooviksid rannamõnusid enda kodule lähemal nautida.	Mitte arvestada. Eelarvestrateegia perioodi jooksul ei ole selleks vahendeid kavandatud. Eedeni keskuse tagusele Anne kanali osale on üldplaneeringuga ette nähtud suurema sildumisala ehitamine, samuti tuleb arendustegevuste puhul arvestada, et kanali alal oli endine prügimägi (võimalikku reostus).
3	Anni-Liis Prangli	Rattateid on Tartus juba päris palju, kuid siiski on need tihti ainult mõnel lõigul ja lõppevad järsult ära. Vaja oleks ühtlasemat jalgrattavõrgustikku nii, et ratturitel oleks mõlemas suunas oma ruum tänaval kus liikuda.	Mitte arvestada. Arengukava ei pane paika konkreetset jalgrattateede arendamise järjekorda, üldplaneeringus on kokku lepitud jalgrattateede põhi- ja tugivõrk, millest lähtuvalt jalgrattateesid arendatakse järk-järgult vastavalt rahalistele võimalustele.
	Anni-Liis Prangli	Samuti on suur probleem jalakäijate ja ratturite vahelise läbisaamisega. Ei oska küll öelda, kuidas seda saaks parandada, kuid hetkel ei meeldi jalakäijatele ratturid ja vastupidi. Võib-olla aitaks see, kui liikluskoolitus oleks koolides ka gümnaasiumiastmes suurem, mitte ainult 3.klassi rattaeksamit tehes, kuna paljud probleemid tulenevad sellest, et jalgratturitel pole väljaõpet, kuidas ohutult liigelda.	Mitte arvestada. Ei ole lahendatav arengukavaga. Selgitame, et Tartu linnavalitsuse eestvedamisel korraldatakse mitmeid koolitusi ja kampaaniaid koostöös Transpordiametiga. 2024 aastal viidi läbi Liiklusheaduse kampaania, mida planeeritakse jätkata veel paar aastat. vt täpsemalt- https://tartu.ee/et/liiklusheadus Lisaks tehakse aktiivselt koostööd Bolt-iga kes pakub linnas töökeratate renditeenust ning kellega ühiselt jägitakse, et teenus muutuks üha arvestavamaks (parkimisalade kavandamine, parkimispiirkonnad).
4	Ülle Anonymus	Koolide pingeridade koostamisel võiks eksamitulemuste hinadmise kõrval arvestada ka nende õpilaste hulka, kes kümme aastat pärast lõpetamist on ka reaalsed maksumaksjad.	Mitte arvestada. Arengukavas ei kasutata eksamitulemusi kui haridusvaldkonna eesmärkide saavutamise mõõdikut.

5	Anni-Liis Prangli	Arengukava punkt rakendada kaasavat haridust on küll tore, kuid sinna tuleks lisada see, et seda rakendatakse tagades samal ajal ka õpetajate ja õpilaste heaolu. Kaasavat haridust ei ole võimalik rakendada ilma tugispetsialistide või abiõpetajateta. Enne kui õpetajate puuduse probleem on endiselt nii suur, on minu hinnangul kaasavat haridust väga raske rakendada ilma, et õpetajad ei kannataks. Selle rakendamist tuleks alustada hoopis õpetajakoolitusest, kuhu tuleks rohkem viia sisse kaasava hariduse teemasid ning samuti koolitada üldse välja rohkem õpetajaid ja tugispetsialiste. Kui kaasavat haridust sellisel kujul edasi rakendada, siis see ainult süvendab õpetajate kriisi.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on olemas "T12.3.1. Kaasava hariduse senisest laialdasem rakendamine, sh abiõpetajad esimesse kooliastmesse, supervisioon ja kovisioon õpetajatele, koolitused klassiõpetajatele, klassijuhatajatele, tugispetsialistidele". Õpetajakoolituse arendamise eest vastutab riik, mitte linn.
6	Kaarel Targo	Noorte talentide Tartusse jäämise soodustamiseks võiks subsideerida neid ettevõtteid, kes palkavad värskeid (kõrg)koolilõpetajaid. Suurem boonuse selle eest, kui õpingud lõpule viinud tudeng on algselt pärit teisest linnast, aga registreerib oma uue elukoha tänu töökohale Tartusse.	Mitte arvestada. Ettevõtjate subsideerimine või toetuste andmine ei ole kohaliku omavalitsuse roll, selleks ei ole linnal ka vahendeid kavandatud.
7	Mathias Plans	Mootorrattas käib mööda ringteed, üle raudtee viaduki ning jätkab üle uue viadukti Lõunakeskuse juures. Ta teeb seda õhtul/ööl. Kuna raudtee viadukti mõlemal pool on palju elanikke, siis see on suur mürareostus. Seda peaks peatama, kas müratõkete või politsei sekkumisega.	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei lepita kokku nii detailsetes tegevustes. Tartu linnavalitsusel on valminud Keskkonnamüra vähendamise tegevuskava 2024-2028, mis sätestab ka konkreetseid müra vähendamise meetmeid. Ettepanekus välja toodud maanteelõik on riigimaantee, linn sinna müratõkkeid paidaldada ei saa.
8	Siim Pening	Linn vajab toimimiseks noori maksumaksjaid, noored pered vajavad aga elukohti linnas sees; Praegu kolivad sellised pered Tartu valda. Palun leidke võimalusi, kuidas linna piirides rohkem eluruume ehitada (ja neid ühistranspordiga siduda - Siili kvartal nt pole seotud). Palun siiski ärge andke selliseid ehituslubasid, kus maju laotakse ritta nagu kilusid karbis. Mitmed Tartu parimad projektid - Riia kvartal, Kolm Venda, Linnupargi jt - on palju parem lahendus. Näiteks võiks arendajale teha nt mingisugust soodukat, kui ta ehitab tervikliku kvartal-tüüpi lahenduse. Lisaks palun kaaluge majade üksteisele nii lähedale ehitamise piiramist nagu on tehtud paljudes uutest projektides - mitte keegi ei taha elada majas, kus naabrimehe aken on 10m kaugusel ja maja ees on ainult parkimisplatsid.	Mitte arvestada. Selgitame, et ruumilise planeerimise põhimõtted on kokku lepitud Tartu linna üldplaneeringus 2040+ , arengukavaga neid põhimõtteid ei muudeta. Linn oma igapäevastes otsustes ja tegevuses püüab luua kvaliteetset ruumi ja kesklinna tihendamine on üldplaneeringu eesmärk. Hajusama asustuse tarbeks on linn kavandanud suuremate kruntidega üksikelamute alasid maapiirkondadesse.

9	Anneli Kannus	Läbi arengukava kasutatakse mõisteid „linnaosad“ ja „asumid ja asumiseltsid“. Peaks olema üheselt selge kust leiab Tartu linnaosad ja mis dokument on aluseks asumitele/asumiseltsidele? Põhimääruse muudatuste aruteludes leiti, et neid pole vajalik määratleda aga arengukavas kasutatud mõisted viitavad siiski selle vajaduse järele.	Osaliselt arvestada. Ühtlustada arengukava tekstis läbivalt kasutatud sõnastust arvestades, et tegemist ei ole kattuvate mõistetega. Tartus on 18 linnaosa ja selles osas ei ole endiselt vajadust neid õigusaktiga eraldi määratleda. Tartu linna üldplaneeringus on asum defineeritud- linna asumid on iseseisvat identiteeti ja keskkonda kujutavad erinevad piirkonnad linnas, mille kohta antakse suunad maakasutusele ja ehitustegevusele. Asumid on tinglikud ja kasutatavad planeeringu eesmärkide saavutamisel.
	Anneli Kannus	Osa mõõdikutest korduvad erinevate valdkondade all, mis ei tundu mõistlik – peaks otsustama kuhu konkreetne mõõdik jääb. Palun vaadake dokument nõ valdkondade üleselt selle pilguga läbi	Arvestada. Mõõdikute loogika vaadatakse üle koos arengukavasse muudatuste sisseviimisega.
10	Anneli Kannus	1. Kriisiõppused võiks tegevustena koondada a la kriisimeeskonnale, allasutustele ja elanikkonnale.	Osaliselt arvestada. Ettepanekus välja toodu on arengukava tegevuste tasandil olemas- mõõdiku M 8.4 juures T 8.4.6 Toimuvad regulaarsed linna elanikke kaasavad kriisiõppused - st elanikkonna tasand ning M.8.2 "Linna juhtimise ja teenuste katkematu korraldamise võime" juures tegevused, mida teeb linn kui organisatsioon. Tegevustena on need eraldi mõõdikute all, et eristada linnavalitsus kui organisatsiooni ning elanikkonnale suunatud tegevusi.
	Anneli Kannus	2. Mõõdikuna – võiks hinnata tartlase valmisolekut hakkama saada kriisiolukorras a la eesmärk nädal iseseisvat hakkamasaamist kriisiolukorras. Küsitluse korraldamine, et teada täna valmisolekut ja edasi küsitluse regulaarne korraldamine iga kahe aasta tagant	Osaliselt arvestada. Mõõdikute- "M8.4. Kriisiolukordadeks valmistumine" ja "M8.5. Kriisideks valmisoleku teenustase minuomavalitsus.ee andmetel" juures võetakse arvesse mh Eesti elanike uuringut, mida tellib Päästeamet ja viib läbi Kantar Emor. Sealt saame andmed ka tartlaste kohta.
	Anneli Kannus	3. M5.1 mõõdiku juures oleks samuti vajalik rahulolu küsida elanike käest	Selgitame, et mõõdiku andmed pärinevadki tartlaste hinnangust "Tartu ja tartlased" uuringust
	Anneli Kannus	4. T6.1.1 võiks kasutada sõna ülikoolide asemel sõna kõrgkoolide, kuna need on samatähenduslikud või siis kui soovitakse ülikooli rõhutada siis lisada lausesse „ülikoolide, kõrgkoolide ja teiste ...“.	Arvestada. Muuta sõnastus "T6.1.1. Senisest ulatuslikum koostöö ülikoolide ja teiste partneritega andmete väärindamiseks ja analüüsimiseks" järgmiselt "T6.1.1. Senisest ulatuslikum koostöö kõrgkoolide ja teiste partneritega andmete väärindamiseks ja analüüsimiseks"

	Anneli Kannus	5.T7.1.1. ja T7.3.1. on omavahel otse seotud ja nii võiks ka kirjas olla.	Osaliselt arvestada. Tegemist on eesmärgi "E7. Tartlased räägivad aktiivselt kaasa linna arengus ja osalevad kogukondlikes tegevustes" saavutamiseks vajalike tegevustega. T7.1.1. on strateegiline tasand, T 7.3.1 on konkreetselt noorte fookusega. Soovime siin noori kui sihtgruppi eraldi välja tuua.
	Anneli Kannus	6. Kui kerksuskeskuseid on vaid 1 aga vaja oleks oluliselt rohkem, siis ehk peaks T8 tegevustes olema ka kirjas et neid luuakse ja mehitatakse personaliga ja seejärel tagatakse autonoomne IT võimekus. Hetkel on T8.3.1 ja T8.3.2 kirjas justkui võõrkehadena kui vaadata elluviimise joonist.	Osaliselt arvestada. Linnas on olemas on 2 kerksuskeskust- Variku kool ja A le Coq spordihoone. Kerksuskeskuste toimimiseks on vajalik prersonal olemas ning vajaduse tekkimisel on neid võimalik kasutada. Elluviimise osas vaadatakse nimetatud joonis üle.
11	Anneli Kannus	M1.1. viiks hariduse all	Arvestada. Viia mõõdik 1.1 koos tegevustega haridusvaldkonna juurde.
	Anneli Kannus	Ja tegevustes T1.1.1 rõhutakse elukestva õppe võimalusi	Arvestada. Lisada - viide elukestvate õppele tegevus 1.1.1 juurde.
	Anneli Kannus	T1.4.1. Mille tagasisidestamise meetodikast on jutt?	Arvestada. Silmas on peetud võimalust luua viis tagasiside kogumiseks klientidelt ja teenusepakkujatelt. Tegevus sõnastatakse ümber, uues sõnastuses "T1.4.1 Tagasisidestamise meetodika väljatöötamine ja rakendamine"
	Anneli Kannus	T1.5.1 Mida linna töötukassa tegevuste võimendamiseks teeb ja miks see on siinkohal eraldi toodud? Kas Tartus on töötusega probleemid?	Selgitame- arengukavas on kavandatud tegevused T1.5.1. Töötukassa tegevuste võimendamine, nt karjäärimeessid- see tähedab koostöö edendamist Töötukassaga. Töötusega statistilisi andmeid vaadates Tartu linnas võrreldes teiste omavalitsustega pigem probleeme ei ole. OSKA raportist selgus, et on tööjõu puudus. Inimesed on küll tööl, s.t. töötuse näitaja on madal, aga ettevõtetel on puudus teatud oskustega inimestest. Siinjuures aitab linn nt võimendada tegevusi, mis puudutavad tehniliste erialade vastu noorte huvi suurendamist koostöös ettevõtjatega. Muret tekitab noorte töötusega seonduv- selle leevendamiseks on ellu kutsutud mitmeid projekte, sh NEET noorte projektid.
	Anneli Kannus	T.1.6.2. kas rajamine on õige sõna? Pigem püütakse ju olemasolevaid väljakuid avada lasteaedade ja koolide juures? Ma ei näe meie eelarve strateegias uute väljakute rajamise plaane? Pealgi kattub see tegevus 4.2.1ga	Osaliselt arvestada. Sõnastust korrigeeritakse, silmas on peetud olemasolevate mänguväljakute avalikult kasutatavaks lubamist. Arengukava ja eelarvestrateegia ei kajasta detailset nimekirja mänguväljakutest, mida rajatakse või rekonstrueeritakse.

	Anneli Kannus	M1.4 tegevus viia järgmise ehk E2 alla.	Mitte arvestada. Mõõdik 1.4 kuulub eesmärgi "Tartu elukeskkond ja teenused toetavad hakkamasaamist kogu elu jooksul" juurde. Eesmärgi E2 "Tartus on hoolekandeline abi kättesaadav" saavutamist mõõdetakse läbi M 2.1 Aeg abivajaduse tekkimisest abi saamiseni ja M 2.2. Kogukonda kaasavatel sündmustel osalenute arv
	Anneli Kannus	Kas E3 on meil nii suur probleem, et selle peaks eraldi välja tooma? Kas sellise teemaga ei peaks tegelema läbivalt kõikides linna valdkondades? Tundub väike tükk suure arengukava jaoks, v.a. juhul kui meil on selles valdkonnas kõige suuremad probleemid	Mitte arvestada. Vajadus seesugust eesmärki sõnastada ja eraldi välja tuua arengukavas sotsiaaltöö maine tõstmist, lepiti kokku arengukava koostamise protessi jooksul. Sisendi vajajalikkuse valdkonna mainet tõsta andsid nii valdkonnas töötavad inimesed kui eksperdid.
	Anneli Kannus	4..3.3. väga spetsiifiline lause lõpp sh elementaarne rahastus juhendajale, mis tuleks ehk siiski välja jätta. Kui üldist arengukava loogikat vaadata.	Arvestada. Selgitame, et ettepanek puudutab mitme mõõdiku juurde kuuluvaid tegevusi, sellest tulenevalt viidi muudatused sisse ka mõõdikutesse. Eemaldati M 4.2 ja asendati M1.3, mille allikaks on "Tartu ja tartlased" uuring. Uus sõnastus 4.3.3 Harrastusvõimaluste kohta info levitamine
12	Anneli Kannus	Mõõdikutes kultuurivaldkonnas peaksid olema mõõdikud seotud ka konkreetsete kultuuriasutuste ja – ürituste külastusega sh näiteks SüKu eesmärgid külastatavuse osas sh raamatukogu ja kunstimuseum. Küsimus – kus on Tartus võimalik üle 10 000 külastajaga suursündmuse korraldada peale laululava? Ehk kas Tartus ei ole ambitsiooni ikkagi linnahall rajada? Kas peaksime hindama vaid suursündmuse? Süku plaanide alusel peaks hindama ka 800 külastajaga sündmuste hulka.	Osaliselt arvestada. Linn nõustub, et külastatavuse hindamine ei peaks olema esmastähtis- näiteks kui me räägime, et puudub kasv külastatavuses, kuid on siiski kõrge rahulolu ning linnakodanikel on olemas soovitud võimalused vabaaja sisustamiseks siis probleem puudub. Linnahalli rajada lähiajal kavas ei ole, selleks ei ole kavandatud eelarvelisi vahendeid (linnahalli rajamiseks on olemas detailplaneering (Roosi 83). Hindame lisaks suursündmustele ka teiste sündmustega seonduvat (Kultuuris osalemise uuring). Korraga 10 000 külastajat saab vastu võtta lisaks Tartu lauluväljakule ka Vabaduse pst ala koos kesklinnaga- erinevate alade kombineerimine kesklinnas. Lisaks ERM-i B alal.

Anneli Kannus	Hariduses - M1.1. ja M12.5 korduvad. Rahulolu justkui mõõdetakse nii õppijate kui ka õpetajate ja lastevanemate osas, kuid jääb ebaselgeks millega rahulolu mõõdame? Õppimisvõimalustega? Ruumidega? Koolis pakutavate vaba aja tegevustega? Kehalise liikumise võimalustega? Lisavalikute - ainete võimaldamine? Rahulolu mõõdikute mõõtmise sisu, sagedus ja see mida selle infoga peale hakatakse, peaks olema paremini seostatud ja selgem. Ehk puudu on info mida nende kõikide valdkondade mõõdikutega päriselt teeme, peale selle et jälgime kas need on rohelises või punases ning kuidas vastavalt sellele asju parendame ehk kas lisame tegevusi vms? Mis aastatel on plaanis vahehindamine ja vajadusel muutuste sisseviimine - iga aastaselt pole seda mõistlik teha kogu dokumendi lõikes, vaid üksikuid osasid hinnates. Kuid a la 4 aasta pärast võiks olla vaja teha vahehindamine kogu tegevusele ning arengukava vastavalt korrigeerida.	Osaliselt arvestatud. Linn lähtub andmetest, mida kogutakse riiklikult igal õppeaastal (HARNO). Mõõdikud näitavad arengukavas konkreetsete eesmärkide täitmist läbi iga mõõdiku juurde toodud tegevuste. Täpsema ülevaate sellest loogikast saab arengukava.tartu.ee "Koostamine" alapeatüki juurest. Mõõdikute andmed muutuvad vastavalt sellele, mis on andmeallikas ja selle andmete kogumise regulaarsuse intervall- konkreetse näite puhul uuenevad andmed kord aastas. Lisame arengukava materjalide juurde ka ülevaate mõõdikute loogikast koos allikatega.
Anneli Kannus	Innovatsioon ja ettevõtlus - Kas siin on ikka piisavalt ambitsioonikalt mõeldud? A la regulaarsed kohtumised ettevõtjatega- see on nii elementaarne, et ei peaks üldse kirjas olema. Kui on kirjas, siis tekitab küsimuse, et kas teiste valdkondadega siis ei toimu regulaarseid kohtumisi?	Arvestada. Eemaldada tegevus " T17.8.3. Regulaarsed kohtumised (tööstus)ettevõtetega"
Anneli Kannus	Esimese hooga on arengukava kodulehel kena ja visuaalselt on tore kõiki graafikuid-mõõdikuid vaadata. Kiidan andmete kogumise ideed. Kui aga lugeda arengukava korduvalt, siis palju on kirjas asju, mis on igapäevased, normaalsed tegevused ühe asja toimimiseks. Tartu - heade mõtete linna arengukavast ootaks rohkem ambitsioonikust ja tegevuste vastastikuse mõju väljatoomist, mille eesmärk on linna kasvamine ja linnaelanike igakülgse heaolu suurendamine. Jaksu arengukava lõplikuks kohendamiseks!	Osaliselt arvestada. Arengukavas on välja toodud eesmärgid, nende saavutamist näitavad mõõdikud ning tegevused, mis arvestades arengukava lähtepositsiooni analüüse, tagasisidet sihtgruppide ja ekspertidelt saadud sisendit on vaja ära teha. Mõned neist on vähem ambitsioonikad kui teised.

13	Tiit Alupere	<p>Minu soov on see ,et elektritõukerattad ja elektrirattad ei sõidaks enam 10 aasta pärast meie kõnniteedel sest meie jalakäijate elud on seatud väga suurte ohtu kannatab liikulus ohutus ja turva tunne kõnniteedel ja teiseks mis mulle väga muret valmistab on igasugune grafiti sodimine ei kahjuks taunitav ja aktsepteerida ja on lubamatu ja linn ei tohi sellist asja enam 10 aasta pärast lubada sest on räige reeglite rikkumine ja on kriminaalkuritegu ja sellised sodijad peavad saama ka vastavalt ka karitatud ja väga karmilt siin on igal asjal kahjuks ka piirid siin on linn läinud igasuguse grafiti lubamisega läinud üle igasuguste piiride ja sellisel nahaalsusel peab tulema lõpp linn võtku oma jalad kõhu alt välja ja hakaku ennast kiiremini tööle ka politsei tuleb sellesse kaasata sest selline ärritab ja vihastab ning ka on väga väga solvav ja nii ongi ja veel ma ei taha 10 aasta pärast enam näha bussides mitte ühtki tõukeratast sest nemad on meile busi sõitjale ja meile jalakäijatele väga tõsine ohu allikas meie linnas kahju küll aga nii on sest ma näen igapäev kuidas jalakäijate elud on seatud väga suurte ohtu kuskil ei tunne ennast enam isegi mitte bussis sõites kuna need haiged inimesed on meie elud on väga suures ohu seda ka bussides ja ka kõnniteedel see sigadus peab ära igal asjal on piir andke andeks aga minu mõõt on ammu juba täis nendest elektri tõukerattal kihutajatest .</p>	<p>Mitte arvestada. Arengukava tasandil nimetatud temaatikat ei käsitleta. Arengukavaga ei saa keelata teatud tüüpi jalgrataste või tõukerataste kasutamist linnaruumis. Tartu linn on liikluskultuuri parandamiseks ellu kutsunud "Liiklusheaduse kampaania", mida jätkatakse ja järgnevatel aastatel. Lisaks tehakse koostööd elektritõukerataste teenuse pakkuja Bolt-iga (parkimistsoonid, parkimisalad). Tänavakunst on linna üks osa ning selle eesmärk on rikastada, mitte rikkuda. Tartu linnas leidub nii kooskõlastatud ja kureeritud tänavakunsti, kui ka isetekkelist. Huligaansus ja kolmanda isiku vara rikkumine on muidugi taunimisväärne ning ebasobivad ja solvavad teosed kustutatakse.</p>
----	--------------	---	--

14	Margo Külaots	<p>On tervitatav, et uues arengukavas on puudutatud ka keskkonnamüra teemat. Müra peetakse üheks peamiseks elukvaliteeti ja heaolu mõjutavaks teguriks ning müra on õhusaaste järel oluliselt teine keskkonnast tulenev terviseprobleemide põhjustaja Euroopas. Keskkonnamüra osas Linnaruumi teemas tegevusena T28.6.1. välja toodud Tartu linna välisõhus leviva keskkonnamüra vähendamise tegevuskava uuendamine ja elluviimine ning mõõdikuna on toodud rahvastiku osakaal müratsoonis, kes on eksponeeritud müratasemele Lden >55 dB. Elluviimise juures lk. 74 on diagrammil müra põhjustajadena toodud ainult maanteeliiklus ja raudteeliiklus. Tegelikult on olulised keskkonnamüra allikad ning mürahäiringute põhjustajad ka suuremate hoonete lokaalsed jahutusseadmed ning meelelahutusasutused (eriti elamupiirkondades asuvad). Palun täiendada Linnaruumi keskkonnamüra alajaotust nii, et käsitletud saaks lisaks liikluse poolt põhjustatud mürale ka muudest olulistest müraallkatest lähtuv müra. Sealhulgas palun: 1) Lisada arenguvajadustesse lk. 60 ka konkreetselt müra vähendamist puudutav punkt näiteks sellises sõnastuses: Keskkonnamüra (sh. liiklus- tehnoseadmete- ja meelelahutusasutuste müra) vähendamine.2) Lisada diagrammile lk. 74 ka muud olulised müra põhjustajad, juhul kui nende kohta andmed puuduvad, siis võiks ära märkida kavatsuse neid mõõtma hakata.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavas on tegevusena "T28.6.1. Tartu linna välisõhus leviva keskkonnamüra vähendamise tegevuskava uuendamine ja elluviimine". Linn on vastu võtnud Tartu linna müra vähendamise tegevuskava https://tartu.ee/et/tartu-linna-arengukavad#valdkondlikud-arengudokumentid/V%C3%A4lis%C3%B5hus-leviva-keskkonnam%C3%BCra-v%C3%A4hendamise-tegevuskava, mis juba detailisemalt kirjeldab tegevusi ja meetmeid erinevate müratekitajate lõikes, mh käsitleb ka üksikobjektide müra, näiteks p 8. Arengukavas selle eraldi väljatoomine ei ole otstarbekas. Ettepanekud viitatud diagrammi vaadatakse üle.</p>
----	---------------	---	--

15	Pille Metspalu	<p>§ Esmalt tänud veelkord võimaluse eest 24.07.2024 arutelupaneelis osaleda! Kuna selline meeldiv kutse sundis mind arengukava läbi vaatama, panen mõned mõtted ka kirjalikult teele. Väga tore, et linnavalitsus võtab arengukava koostamist tõsiselt ja on sellesse edukalt ka elanikud nakatanud:) Väga tõsine töö on juba ära tehtud, kõik kindlasti ei paistagi veebilehelt välja. Teen siiski veel mõned (ja kohati pisut kriitilised) ettepanekud, kus siis veel ideaalilähedast arengudokumenti koostatakse kui mitte Tartus.1) Kuigi arengukava koduleht on kindlasti keskmisest arengudokumendi omast kõvasti parem, on ehk veel arenguruumi inimkeelsema sõnastuse ja ülesehituse osas. Avaleht räägib pidulikult kolmest suurest strateegilisest suunast. Tegelikuses on need ju lihtsalt kokku grupeeritud teemad? Suundi nimetustest kuidagi välja ei tule, mistõttu on see pisut segadusseajav. Lisaks algab nt heaolu valdkond visiooni ja pikaajaliste sihtidega - seega mis see suund siis veel on, kui sihid veel eraldi olemas? Ehk oleks mõistlik ülesehitust lihtsustada, rääkides lihtsalt teemadest või valdkondadest.</p>	<p>Arvestada. Dokument vaadatakse keeleliselt uuesti üle paranduste sisseviimisel. Linn püüdleb pidevalt linna kanalites ja dokumentides lihtsama ja mõistetavama sõnastuse poole.</p>
	Pille Metspalu	<p>2) Kuigi arengukava on arusaadavalt kompromiss võimaluste ja vajaduste vahel, võiks lennukust ehk pisut enam olla. Pakun ise välja nt jõetrammi idee - kasutame Emajõe ka ühistranspordi koridorina. Narva ja Narva-Jõesuu vahel, kus vahemaa palju suurem, on see lahendus juba toimiv, näiteid mujalt maailmast leiab ka küllaga. Ülisuuri investeeringuid selline algatus ei vajaks, kindlasti leiab huvilisi erasektorist. Tegevusena aitaks täita nii kliimaeesmärke, oleks kenasti kooskõlas lühikeste vahemaade linna loogikaga, toetaks puhkemajanduse arengut ja aitaks atraktiivsel viisil lahendada sundliikumisi. Väga tore oleks lhastest või Annelinnast laululavale või Lodjakotta sõita vett pidi!</p>	<p>Mitte arvestada. Ettepanek on realiseeritav erasektori eestvedamisel ka ilma arengukavas käsitlemata. Linnal ei ole kavandatud selleks rahalisi vahendeid.</p>

	Pille Metspalu	<p>3) Mõned teemad, mis jäid silma taustakirjeldustest ja alusuuringutest, on eesmärkides ja tegevustes jäänud tagaplaanile. Nt Annelinna tühjenemine (aastaks 2040 võib tühjaks jääda 2500 kodu) - siin võiks mõelda välja meetmeid ja mehhanisme taskukohaste elamispindade loomiseks nii tudengitele kui külalisõppejõududele. Kahtlemata eeldab see Annelinna elukeskkonna ja hoonestuse jätkuvat kaasajastamist, kuid sellega peab tegelema niikuinii. Tartu Ülikoolil ja ilmselt ka teistel kõrgkoolidel on abitsiooni kasvada ja juba praegu jääb (nii tudengitele kui ka teistele) taskukohastest elamispindadest puudu. Teadaolevalt on ka Kliimaministeerium taskukohaste kodude teemaga tegelemas, ehk leiab siin koostöökohti ka riigiga. Lääneriikide praktika on selles valdkonnas põnev ja kirju, kindlasti leiab ka meile kohaldatavaid näiteid sobivatest mehhanismidest. Siinkohal võiks kaasata nt Tartu Ülikooli geograafe, kes selles valdkonnas ka rakendusuringuid teinud.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Esitatud uuringutega tutvutakse ning tehakse koostööd ülikoolidega. Tartu linn osaleb mitmes rahvusvahelises kortermajade renoveerimisele suunatud projektis (ka Annelinn on projekti fookuses). Annelinna elukeskkonna kaasajastamise panustas sel aastal ka Eesti Kunstiakadeemiaga läbi viidud Varjualused projekt, mille raames valmis Annelinna varjualune AVA</p>
	Pille Metspalu	<p>4) Arengukava, nagu meil Eestis kombeks, kipub olema siiski ünsa selgelt Tartu linnaVALITSUSE arengudokument. Jah, kaasatud on erinevaid huvigruppe, ümberlauarutelusid kindlasti mitmeid. Samuti on eeskujulik linnaelanike kaasamine (sh toredad uued vormid lavastustena!). Samas jääb vähemalt dokumenti lugedes puudu just päriselt kooskavandamisest ja -tegemisest. Lääneriikide praktika näitab, et pikkade arenguplaanide elluviimine ei saa olla ainult omavalitsuse õlul. Arengudokumentide elluviimiseks moodustatakse sageli eraldi MTÜ või nõukoda, mis ühtlasi on ka nõuvalvekoer arengudokumendi asjakohasuse hindamisel ja pideval täiendamisel. Kuna kiiresti muutuvus ühiskonnas on arengu kavandamise protsess muutunud sama oluliseks kui selle sisu, siis on edukuse võtmeküsimus kava koostamisel peetud arutelude 'elushoidmine'. Just see ühismõtlemine peaks jätkuma. Vaadata tasub siin nt Tartule sarnaneva Belgia ülikoolilinna Leuveni praktikat, nt https://en.leuven2030.be/, https://www.socioeco.org/bdf_fiche-document-6798_en.html. Igati kasuks tuleb kõrgkoolide tarkuse konkreetne ärakasutamine - mitte ainult rakendusuringuid tellides vaid regulaarselt päevakajalisi teemasid arutades jms. Tartu arengukava elluviimiseks võiks moodustada just sellise MTÜ või nõukoja, kus osaleks nii meie kõrgkoolide esindajad kui ka ettevõtjad.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Linna tasandil ei ole olnud arutlusel seesuguse nõukoja loomine, Tartu linn teeb tihedat koostööd kõikide linnas asuvate kõrgkoolidega. Arengukava tegevuste seiramine ja sellega seonduv aruandlus on delegeeritud ruumiloome osakonnale. Lõuna-Eesti arenguleppe kontekstis võiks tulevikus selline koostöögrupp tekkida.</p>

	Pille Metspalu	5) Leuvenist leiab eeskujulikke praktikat linna ja ülikooli linnakeskkonna parendamisele suunatud koostegemiste näol. Näiteks on Leuvenis kui tudengilinnas probleemiks öiste pidutsejate poolt tekitatav mürahäiring. Ülikooli ja linnavalitsuse koostöös tehti tehisintellektmikrofonide abil kaardistus ja selgitati välja täpsed ülemäärase müra kohad kriitilistes elupiirkondades. Tulemusi kasutati tänavavalgustuse reguleerimiseks. Valgusteid reguleeriti nii, et ülemäärase müraga valgustaks nad vähem, et oleks hämaram - psühholoogid andsid nõu, et see mõjub nõ automaatselt müra vaigistajana. Selle tulemusel olidki käratsejad kohe vaiksemad. Samuti projitseeriti sõna 'vaikusetsoon' tänavatele, ka see aitas oluliselt rohkem kui trahvide sissenõudmine. Selliseid põnevaid algatusi võiks ka Tartus rakendada.	Arvestada. Linn teeb koostööd erinevate algatuste raames nii ettevõtjate kui ülikoolidega. Põnevad algatused on teretulnud ning oleme valmis lahendusi ka testima. Loomisel on Testi Tartus programm, lisaks korraldab Tartu Teaduspark roheideede häkatoni, mis on mõeldud just kohalikele omavalitsustele. Varasemalt on toimunud ka linnaruumi häkatonid.
	Pille Metspalu	6) Arengukavast leiab ka pisut krüptilisi seisukohti, mis vajaks pikemat selgitust, nt: Korterelamute renoveerimise puhul ei käsitle linn elamut pelgalt ehitisena, vaid arvestab ka sotsiaalseid aspekte.	Arvestada. Arengukava tekst vaadatakse üle ja lisatakse selgitus.
	Pille Metspalu	7) Rattaga sõitjates eeldatakse väga tugevat tõusu - 8% -st 26%ni, samas jalgsiliikumises vaid pooleprotsendilist kasvu. Miks nii? Samas on ka välja toodud, et jalgsi liikumine on selgelt kõige enam eelistatud liikumisviis - seda tasuks ju veel tugevdada? Rattasõitjate kasvu saavutamiseks ilmselt ei piisa ainult rattateede väljaehitamist (kuigi ka see hädavajalik, praegu pole isegi 10% põhi ja tugivõrgust välja ehitatud, mõlemat suurusjärg 200 km, seega kiirendamine on kriitiline). Siia oleks vaja veel algatusi koostöös haridusasutuste ja ettevõtjatega, nt rattakolmapäevakud jne. Säästvate liikumisviiside soosimiseks leidub kindlasti veel loovaid algatusi, TÜ geograafia osakonna välismagistrandid pakkusid nt ühistranspordi populariseerimiseks välja Aasias levinud nn snäkiautomaadid, kus saab endale meelepärase suupiste lunastada bussisõitjate kogunemise abil.	Osaliselt arvestada. Keskkond ja linnaruum strateegilise suuna juures on eraldi eesmärk- E22. Tartlased eelistavad keskkonnahoidlikke ja tervislikke liikumisviise, sõnastatud on eesmärgi täitmise mõõdikud ning konkreetsed tegevused. Viitade ettepanekus kampaaniatele-linn korraldab iga - aastaselt liikuvusnädalat (Euroopa liikuvusnädala raames septembrikuus). Lisaks aktiivne koostöö Tartu ülikooliga, et populariseerida tudengite seas ühistranspordi või jalgrattaga linnas liikumist (esimene kampaania sügisel 2024). Erinevad ideed kampaaniateks ja koostöök on alati väga oodatud.

	Pille Metspalu	8) Ühe tegevusena on plaanis krundi roheväärtuse meetodika rakendamine - see on igati vajalik. Mõõdikuks on määratud küll rakendamine DP-des, võiks olla ka projekteerimistingimustes. Küsimusi tekitab aga mõõdik haljastuskava elluviimise osakaalu sihi osas - miks see on vaid 50% , mitte enam (praegu 10%)?	Selgitame- linna üldplaneeringuga on määratud krundi roheväärtuse (KRV) taotlustase Tartu linna asustusüksuses ja asustuse arengualadel juhtfunktsioonide kaupa. Praegusel ajaperioodil toimud KRV rakendamise katsetamine praktikas konkreetsete lahenduste juures. Detailplaneeringus täpsustatakse KRV tulenevalt üldplaneeringu kohasest juhtfunktsioonist lähtuvast konkreetsemast krundi kasutamise otstarbest, see on aluseks ka krundi projekteerimise etapis. Juhul, kui krundi hoonestamiseks pole detailplaneeringu koostamine vajalik, määratakse tulevikus KRV tulenevalt üldplaneeringu juhtotstarbest. Haljastuskavad koostatakse erinevate alade kaupa üle linna ning need ei hõlma kogu linna rohelasid. Mõõdiku sõnastus vaadatakse üle, et oleks arusaadavam.
	Pille Metspalu	9) Ehk annaks veel tugevdada seoseid üldplaneeringuga. Nt on välja toodud, et linnaelanikud peavad oluliseks linna omanäolisuse säilitamist, mida ilmestavad Supilinn, Karlova või Annelinn. Kuidas seda siis säilitatakse, kas siin piisab üldplaneeringu tingimustest? Maailma kogemus näitab taas, et ruumiplaneerimine üksinda võib jääda hätta, vaja on avaliku võimu poolset tuge nt aiapiirete tüüplahenduste või ka lihtsalt tunnustuste ja heade näidete väljatoomise näol. Alati ei ole vaja suuri investeeringuid vaid pigem korralduslikku tööd.	Arvestada. Dokumenti lisatakse viited üldplaneeringu seoste kohta.
	Pille Metspalu	10) Arengukava elluviimise jälgimiseks ja muidu ka ruumiotsuste läbipaistvuse suurendamiseks oleks hädavajalik teha avalik kaardirakendus "Kuhu kulub avalik raha". See aitaks paljusid arutelusid pidada argumenteeritumalt ja oleks Tartule kindlasti täiesti jõukohane, kuna tarkvaralahendused on juba kasutusel. Heaks eeskujuks võib siin võtta Iirimaa, kus rakendus on koostatud kogu riigile (Project Ireland 2040, https://storymaps.arcgis.com/stories/7682860c80d64a62b90e8a1ca3d16364)	Teadmiseks võetud. Linna rahandusosakond töötab praegu välja juhtimise infosüsteemi ja -aruandlust, millel on ka mitmesugused graafilised väljundid. Põhifunktsionaalsusele lisaks kaalutakse ka geopõhise info avaldamise võimalusi.

16	Tiit Alupere	Tere Ma väga tahan loota ,et aastal 2035-2040 ei kihuta enam elekritõukerattad enam mööda kõnniteid eriti bussi peatuste alas kus meie jalakäijate ja bussi ootajate elud pannakse pidevalt ohtu meie elu ja tervis sellist hullust ma ei taha enam aastal 2035-2040 enam näha kahju küll aga nii ongi sest tulevikus peab olema meie jalakäijate elu ohutum ja turvalisem 150% ja nii ongi sest mis praegu toimub meie kõnni teedel see on lihtsalt lubamatu sellist asja ei tohi linn sallida ja aktsepteerida sest see on kriminaalkuritegu	Mitte arvestada. Selgitame, et arengukavaga ei saa linn reguleerida liikluskorraldust ja tagada isikute liikluskultuuri. Tartu linn on liikluskultuuri parandamiseks ellu kutsunud "Liiklusheaduse kampaania", mida jätkatakse ja järgnevatel aastatel. Lisaks tehakse koostööd elekritõukerataste teenuse pakkuja Bolt-iga (parkimistsoonid, parkimisalad).
17	Kaupo Karja	Tagasihoidlik soovitus on püüda vastu seista autostumisele... ja seda mitte teede laiendamisega. Tore on küll autoga kontori ja marketi vahel asjatada, aga senises mahus pole see jätkusuutlik. Vanemuise, Veski... kena algus!	Osaliselt arvestada. Arengukavas seatud eesmärgid juba suunavadki arengut selles suunas, et tulevikus oleks paremad jalgsi- ja jalgrattaga liikumise tingimused ning linn, mis on planeeritud selliselt, et teenuste kättesaadavus on hea. Vt ka arengukava.tartu.ee/ Keskkond- ja linnaruum strateegilise suuna eesmärgid ja tegevusi
18	Virgo Siil	Kerg- ja jalgliiklus ka sisuliselt prioriteediks. Kiire, praktilise ja ohutu kergsõidukite (rattad, akutõuksid, rulluisud jm) kasutamise tagamiseks neile eraldi rajad (mitte jalakäijatega ühiskasutuses) kesklinna, nii et saab põhiristmikku ohutult ja otse läbida, mitte ei vonkle kuskilt ümber ristmiku. Selle jaoks autoliikluselt kesklinnapiirkonnas kõikjal topeltrajad ära võtta ja üks rada kergsõidukitele eraldada. Samuti mõned paralleeltänavad kergsõidukitele eraldada, kus kõnnitee jääb jalakäijatele, sõidutee kergsõidukitele: näiteks Vanemuise tänav. Kitsamatel tänavatel, kus rajaeraldus pole võimalik, lubada kergsõidukid sõiduteele ja anda neile eesõigus (nt Kroonuaia).	Osaliselt arvestada. Linn liigub juba täna selles suunas, nendel tänavatel, kus on võimalik tänavaruumi ümber ehitada, seda ka tehakse. Vaata lisaks ka arengukava.tartu.ee/ Keskkond ja linnaruum valdkonna eesmärgid ja tegevusi.
19	Inna Männiste	Minu ettepanek oleks Ilmatsalu parki teha väljõusaal - nii nagu paljudes teistes Tartu linnaosades. Tartu- Ilmatsalu ühendab värske kergliiklustee, mida paljud sportlased kasutavad ja siia kergliiklustee lõppu sobiks ülihästi üks jõulinna.	Mitte arvestada. Arengukavas ei loetleta konkreetseid mänguväljakuid ja väljõusaale. Ilmatsalus on välitegevuse võimalused kooli juures ning tulevikus on vajadus neid ka edasi arendada. Uute võimaluste loomine toimub Ilmatsalus pigem kooli või noorte keskuste juurde.

T.V.	<p>Minu ettepanek oleks kesklinna täielik sulgemine autodele (laiemalt kui autovabaduse päevadel) ja inimsõbralikuma keskkonna loomine. Selleks on vaja kõigepealt välja mõelda autoparklate taristu ning põhjalikult üle käia jalgratta/kergliiklusteed. Põhjus miks kergliiklusvahendeid nii vähe kasutatakse, seisneb teede halvas seisukorras (eriti talvel, kevadel ja sügisel, kui kogu prügi ja lumi sinna kuhjatakse). Näitena- kui jalgratast või kasvõi elektritõukeratast saaks kasutada aastaringselt ilma poriselt tööle jõudmata, loobuks meie pere päevapealt teisest autost. Saksamaal ja Hollandis on väga palju edukaid näiteid, kus autoteid on kitsendatud või kaotatud kergliiklusteede laiendamiseks. Loomulikult on palju inimesi, kes vajavad siiski autot, et linna jõuda, aga selleks olekski vaja linna serva ka suuremaid autoparklaid mõistliku päevatasu, pideva ühistranspordi ja rendiliikuritega. See mõte on paljudele meie ühiskonnast vastukarva, kuid kui midagi sellist läbi viia, siis kus veel kui mitte ülikoolilinnas. Inimesed on autoroolis üksteise suhtes nii hoolimatuks muutunud ja see oleks üks võimalus inimesi loodusele lähemale tuua. Kõigele lisaks kaotaksid ilmselt ka suurte kaubanduskeskuste omanikud (mida kesklinnas ei ole palju muidugi), kuid samas võidaks väikepoodide pidajad, kellel puudub vajadus suurte kaubaautodega kauba vedamise järele kesklinnas. Loomulikult ei pea kogu kesklinna üleöö kinni panema- iteratiivselt lähenedes on vastuseis ilmselt väiksem ning nagu ka enne mainisin, siis parklad ja korralikud rattateed on sellele kindlasti eelduseks. Aga ma olen nõus ka isiklikult selles projektis kaasa lööma sest ma usun et sellest võiks tulla midagi sellist mis annab eeskuju teistele Eesti linnadele ning muudab meie elukeskkonna meeldivamaks. Ning ma eeldan et seda arvamust ei avaldata avalikult sest ma pole selleks nõusolekut andnud?</p>	<p>Mitte arvestada. Arengukavaga ei saa sulgeda kesklinna autodele. Linn on koostamas parkimisstrateegiat, mis tugineb 2024 aastal valminud parkimisuuringule (vt lisaks- https://www.tartu.ee/et/parkimisuuring). Jalgrattateede arendamisel lähtume Tartu linna üldplaneeringuga kokku lepitud jalgrattateede põhi- ja tugivõrgu loogikast. Linna üldplaneeringuga on kesklinnas määratud parkimispiiranguga tänavad, linnaväljakud ja vaid jalakäijatele nin ratturitele mõeldud tänavad. Nimetatu elluviimine peaks tagama tõstatatud probleemide tasakaalustatud lahenduse.</p> <p>* Isikutelt saabunud pöördumiste juurdepääsupiirangute määramisel lähtutakse avaliku teabe seadusest.</p>
------	---	--

21	Ihaste Selts	<p>1) Ihaste lasteaed, alg/põhikool, kogukonna hoone, raamatukogu. Seoses Ihaste elanike arvu pideva suurenemisega (suuresti väikelastega perede arvelt) ja erinevate küsitluste tulemustena välja tulnud vajaduste alusel teeme ettepanekud hiljemalt 2030 aastaks ehitada (vajadusel koostöös erasektoriga) multifunktsionaalne hoone Pallase pst 114 krundile, kus oleks võimalik pidada lasteaeda, algkooli ja raamatukogu ning teostada erinevat huvitegevust ja kogukonna kohtumisi. Investeeringu tulemusel oleks tagatud ka Ihaste lastel 15 minuti rattasõidu kaugusele jääv kogukonna kool ja lasteaed. Samas majas võiksid asuda ka veel raamatukogu, kohvik ja muud noortele ja vanematele huvitegevuse võimalusi pakkuvad ning kogukonna koostööd võimaldavad ruumid. Selliste funktsioonide toomine kohapeale vähendab otseselt liikluskoormust Ihaste ja teiste linnaosade vahel, mis omakord aitab täita ka keskkonna alaseid eesmärke. Antud krundile tuleks hiljemalt aastaks 2026 koostada detailplaneering ning seejärel leida võimalused koostöös erasektoriga või mõne toetusmeetme abil (alguses kasvõi ajutise) hoone ehistamiseks.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Detailplaneeringu algatamine Pallase pst 114 on linnal plaanis hiljemalt 2025 aastal. Linnal ei ole kavandatud rahalisi vahendeid lasteaed-alkooli ehituseks eelarvestrateegia perioodil. Kui tulevikus näiteks erasektori abil sellised võimalused tekiksid, siis oleksid nii raamatukogu kui ka noortekeskus huvitatud filiaalide avamisest aga see tähendaks täiendavaid ressursse. Hetkel on piirkonnale lähimad raamatukogu ja noortekeskus Annelinnas.</p>
----	--------------	---	--

	Ihaste Selts	<p>2) Ihaste spordiväljakute ehitamine ja renoveerimine</p> <p>Teeme ettepanekud näha arengukavas ette spordiväljakute renoveerimine või ehitamine, et noortel vanuses 9 - 16 oleks võimalik Ihastes erinevate spordialadega tegeleda (nii kooliprogrammis olevatega, spordiklubi treeningutega kui ka iseseisvalt). Sellised sportimisvõimalused pakuvad nii noortele kui eakamatele inimestele võimaluse harrastada kodu lähedal sportlike tegevusi individuaalselt kui ka seltskonnaga. Spordiväljakud on vajalikud ka rajatava kooli / lasteaia tarbeks ning aitavad samuti lahendada ruumikitsikuses vaevlevaid huviringe ja harrastajaid. Lisaks pakuksid kodulähedased sportimisvõimalused hoida keskkonda seoses väheneva transpordivajadusega.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavas ei loetleta üles konkreetseid mänguväljakuid. Eelarvestrateegias selleks praegu vahendeid kavandatud ei ole, kuid võetakse teadmiseks, et kogukonnal on seesugune soov. Linnal on spordiväljakuks kavandatud kinnistu Sälü 6, võimalus sinna tulevikus spordi- ja mänguväljak rajada.</p>
--	--------------	---	---

	Ihaste Selts	<p>3) Ihaste transpordiküsimuste lahendamine</p> <p>Ihaste (eriti Vana-Ihaste) tänavavõrk on rajatud aedlinna tarbeks ja suurteil osadel tänavatel puudub isegi kõnnitee. Samas on Ihastesse järjest kolimas uusi peresid, kes senised bussiga suvilas käivad, välja vahetavad. Samuti on tohutult arenenud Tartu linna piiri kõrvale Luunja valla elamurajoonid ning areng jätkub ka tulevikus. Kõik see on tekitanud olukorra, kus Ihaste erinevaid piirkondi läbib transiitliiklus, milleks kunagised kitsad aedlinna tänavad ei ole mõeldud. Seoses sellega soovime, et Tartu linna arengukava 2025-2035 koos eelarvestrateegiaga näeks ette Ihaste tänavavõrgu arendamise (näiteks Männimetsa tee, Põhjatamme puiestee ja Raeremmelga tänava kergliiklusteed) turvalisemaks ning keskkonnasõbralikumaks. Samuti on oluline vajadus tekitada Vana-Ihaste asumi elanikele alternatiivne võimalus Ihaste sillale pääsemiseks. Praegu toimub see läbi kitsaste asumisiseste tänavate. Tulevikuks sobiks selleks Idaringteel oleva mahasõidu (Ihaste tee 18 krundil) kaudu Ihaste teele pääsemine.</p>	<p>Mitte arvestada. Selgituseks märgib linn, et arengukavas ei loetleta konkreetsete tänavalõikude kaupa arendusplaane.</p> <p>Eelarvestrateegias hetkel selliseid vahendeid kavandatud ei ole.</p> <p>Tulevikus on kavandatud liiklus Idaringtee mahasõidu kaudu.</p> <p>Perpektiivis oleks Männimetsa ja Põhjatamme pst kergliiklustee arendamine, kuid see eeldab tänava täielikku rekonstrueerimist.</p>
--	--------------	--	--

	Ihaste Selts	4) Ihaste jõesadama ja ujumiskoha arendamine Teeme ettepaneku rajada 2032 aastaks Hobuseraua tn 44a krundile avalik ujumisrand, mis samuti aitaks vähendada täiendavad liiklemisega seotud keskkonnamõju ning alustada Raeremmelga tn 15 krundile kohaliku paadisama ehitust. Paadisadam võiks olla sarnane Luunja jõesadamaga ning pakkuda eelkõige teenuseid kohalikele elanikele. Samas avaks see võimaluse ka jõetranspordi arendamiseks kesklinna ja Ihaste vahel. Ujumisrand ja paadisadam võiksid olla eelkõige kohalikele elanikele suunitletud	Mitte arvestada. Tartu linna üldplaneeringuga on kavandatud jõesadam Raeremmelga 15 kinnistule ning detailplaneering on selleks olemas. Vajalik on investori leidmine jõesadama rajamiseks, linna eelarvestrateegias selleks vahendeid kavandatud ei ole. Hobuseraua tn 44a on üldplaneeringu järgi supelranna rajamine võimalik, kuid eelarvestrateegias ei ole kavandatud praegu selleks vahendeid kavandatud.
	Ihaste Selts	5) Koerte tegevuspargi rajamine Ihastes on elanikel palju lemmikloomi, kelle jalutusvõimalused on head. Samas puudub piirkonnas koertele mõeldud tegevuspark. Teeme ettepaneku arengukavas ja seda toetavas eelarvestrateegias näha ette koertepargi (sarnane näiteks Tähtvere spordipargiga) rajamine ühes järgnevates asukohtades: https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1ATo9npeIQ3bgfoya7INyVYaqT9IINRO&usp=sharing	Mitte arvestada. Eelarvestrateegias ei ole kavandatud vahendeid koerte tegevuspargi rajamiseks Ihastesse, Tartu linna üldplaneeringu järgi ei ole Ihastesse koerapargi ala ette nähtud. Kui tulevikus on selleks jätkuvalt soov ning sobiv maa, saab koertepargi rajamist kaaluda.
22	Chris-Robin Heinakroon	Rekonstrueerida Sõpruse sild, mille seisukord on viimase 1-2 aasta jooksul märkimisväärselt halvenenud. Ei piisa üksnes teetõkistest ning ajutiste kiirusepiirangute kehtestamisest kohas, mida läbi igapäevaselt suur osa inimestest, kes elavad Annelinna, Ülejõe, Ihaste, Karlova jt. rajoonides. Vähendada ülekäiguradade tegemist. On terve mõistuse ja loogika vastane seletus Tartu linna poolt, et ülekäiguradade tegemine iga 200 meetri tagant muudab liikluskultuuri ohutumaks. Ei nähtu, et kergliiklustee kasutajatel oleks vajadust täiendavat ülekäiguradade jaoks. 200 meetrine teekond ei tohiks olla ühegi inimese jaoks ülemäära pikk teekonna pikendus sõidutee ületamiseks. Ülekäiguradade tegemiseks ettenähtud vahendeid saaks kasutada olemasolevate ülekäiguradade korrastamiseks ning ohutuks tegemiseks.	Mitte arvestada. Sõpruse silla ehitus on eelarvestrateegias kavandatud, silla ehituseks on koostatud ehitusprojekt ning väljastatud ehitusluba. Silda, sh silla ülekäigurajad tulenevad projekteeritud lahendusest.

23	Ave Pošlin	Tartusse oleks vaja teha rohkem madalseiklusparke, et lapsed ja noored saaksid aktiivselt aega veeta. Ropka madalseikluspark on väga äge, aga mujale ka selliseid vaja, et kõigil oleks ruumi.	Osaliselt arvestada. Selgitame, et arengukava tasandil ei lepita kokku konkreetseid madalseiklusparkide asukohtasid. Madalseiklusparke ja mänguväljakuid rajab linn pidevalt juurde eelarveliste võimaluste piires. Lisaks on kavandatud linnas asuvate koolide ja lasteaedade õuealade üldsusele kasutamiseks avamine (T4.1.4. Kooli- ja lasteaia alade üldsusele kasutamiseks avamine).
24	Kristina Mentsikainen	Pööran tähelepanu sellele, et teedehoidus talvel lumega peaks liikuma samuti selles suunas, kus esimesena eelistatud jalakäijad, siis ratturid jne ja seejärel autod või peaks kõnni- ja rattateede hooldus toimuma autoteedega sama võrdselt. Paljud bussipeatused ja kõnniteed (ka need, mis ei ole eravaldustega piirnevad) on hommikuti pahatihti läbimatud. Hooldamata kõnniteed on suureks takistuseks vanemate inimeste, laste ja naiste igapäeva tegevuste tegemisel. Leian, et talvine kõnniteede KVALITEETNE hooldus vähendab suurel määral eratranspordi kasutamist ja mõjub ka inimeste tervisele paremini. Põhjamaadest leiab selle kohta palju näiteid. Muidu tahan kiita arengukava ja juba praegu linnaruumi arendamiseks ette võetud samme.	Mitte arvestada. Tartu linna arengukavas ei lepita kokku teehoiduse kvaliteedinõudeid. Teehoolduses lähtutakse majandus- ja taristuministri määrusest "Tee seisundinõuded" (https://www.riigiteataja.ee/akt/115072015013?leiaKehtiv)

25	Mare Laansalu	<p>Minu soov on kaasa rääkida elukeskkonna teemadel. Lugesin labi , mis kirjas ja üks punkt mis silma hakkas oli linnaruumi atratiivsaks muutmine nii turistidele kui linnaelanikele. Kirjas ikka jutt elurikkusest ja rohelisest linnast. Tore ja polegi selle vastu midagi aga mis ikkagi teeb linna atraktiivseks Mina just sellest vaatepunktist lähtungi. Olen mures linna praeguse korratu väljanägemise pärast ja kui praegu sellele tähelepanu ei pöörata on raske uskuda et mõttemaailmas toimuks klikk mis muudaks Tartu turistide meelispagaks kogu oma elurikkusega. Muutused toimuvad vaigestest asjadest kasvoi sellest et kauplused söögikohad hoiaksid korras oma suveks pottidesse ja terassidele istutatud lilled. Kahjuks On nii, et kevadel voi varasuvl istutatud taimed peavad seal ilma suurema hoolitsuseta sügiseni vastu pidama. Siit algab juba linnavalitsuse anetnike töö ja kui ikka hoolduseta jaanud lillerivi silma hakkab tuleks asutusele kirjalikult tähelepanu juhtida. Aga kui arvestada meie parkide seisukorda kus tihtipeale just ametnike rohelist mõttemaailma arvestavalt lokkab korratus ja ilumeele puudumine siis ei saa ju ka teistelt nouda mingit korralikkust. Turistidele jääb ikka silma kas linn on ilus kas on lilli kas on midagi rohealal vaadata peale skulptuuride , varemte jne. nt Toomemäel kas on kuskil ilus jalutada istuda Tartus ei ole ühtegi sellist vau parki mis silma särama lööks. Nii palju on räägitud Toomemäe olukorrast. Kaisin seal giidituuril ja oli lihtsalt nukker kõndida varemte porilompide vahel. Tundus kuidagi mahajätuna see paik. Vot nii ongi turist vastab varemte ara ja laseb jalga. Kuskil statistikast lugesin et Tartus on turiste vahemaks jaanud et Pärnu on Tartust ette lainud. Tahangi öeldaet rohehullus ei tohi muuta linna padrikuks. Isegi elurikkuses keskkond tahab hoolt saada nii rääkis üks maastikuarhitekt hiljuti uudistes, et umrohi tuleb lilleda vahelt kasvoi kâsitsi välja tõmmata, et tehakse küll elurikkuse pargiosa voi park aga siis jäetakse see sinnapaika, lilled hävinevad teiste rohtude vahel ja jârgi jaab lihtsalt üks plats nagu on juhtunud Delta maja juures oleva ringiga. Seda tõde peaks meelde tuletama ka meie kolmele Tartu maastikuarhitektile. Kui tehtut hooldada ei jõua pole vaja neid ka juurde rajada. Tehke linnast rohepeslinn mitte rakvere raibe ja muu korratuse pealinn Muidugi pole see linna atraktiivseks muutmise ainuke lähtepunkt aga väga oluline, sest ilus, puhas, korras linn jääb igale turistile silma ja kannab seda kuvandit edasi!</p>	<p>Mitte arvestada. Arengukava raames ei lepita kokku parkide ja rohealade hooldustingimusi. Tartu linnas on erilimelisi rohealasi ja parke, mille hooldusele on erinevad tingimused ja tihedus. Tartus on käimas kaks elurikkusele keskenduvat projekti - Tartu 2024 raames "Kureeritud Elurikkus", mis keskendub Vabaduse puiestiku, Keskpargi ja Uueturu pargi rikastamisele ning Tartu ROHEring LIFE projekt, kus lisaks juba nimetatud aladele tegeletakse looduse toetamisega projektialadel üle linna. Samuti keskendub antud projekt kodanike teavitamisele ja harimisele, matkaradade võrgustiku väljatöötamisele ja paljule muule.</p>
----	---------------	--	--

26	Laura Lilles-Heinsar	Aina enam tundub, et linna regulatsioonid peaksid käsitlema ka valgusreostust. Kui müra ja saasteainete peale mõeldakse, siis valgus jäetakse tähelepanuta. See oleks vajalik nii linnalooduse (putukad, linnud, nahkhiired jm) seisukohast kui inimesele mugava linnaruumi seisukohast. Näiteks praegu rajatakse üsna mõtlematult looduskaunisse kohta uusarendusi, kus majade vahel lambid põlevad kogu pimedaja, ja paraku sageli mitte sellised tagasihoidlikud nagu nt linn on paigaldanud Emajõe alleedele. See häirib nii inimesi kui ka teisi elusolendeid. Kuna inimeste endi järelmõtlemisele ei saa loota, siis peaks olema selle kohta ka mingi norm. Valguse heledus, asukoht (nt mitte naabri akna all), põlemise aeg, liikumisanduri nõue...	Mitte arvestada. Selgitame, et arengukavas ja eelarvestrateegias ei reguleerita valgusreostusega seotud küsimusi. Linn on valgusreostuse vähendamisele tähelepanu pööramas oma igapäevategevustes- näiteks võetakse järg-järgult kasutusele tänavavalgustuses uued tehnilised lahendused.
27	Toomas Kapp	Ettepanek Tartu eelarvestrateegiasse Lisada 2025 aastaks rekonstrueeritavaks tänavaks Paju tänav lõigus Jaama kuni Uus tänav. Põhjendus: koolitee ja lasteaeda mineku tee ja muu jalakäijate liiklemise ohtuks muutmine. Selles lõigus puudub kõnnitee, kuid autoliiklus on tihe. Kõrval asub lasteaed, lähedal on kool.	Mitte arvestada. Paju tänav rekonstrueerimine lõigus Jaama tn- Uus tänav on praeguste plaanide kohaselt kavas 2029 aastal, eelarvestrateegia perioodiks on 2025-2028 ning selle raames vahendeid kavandatud ei ole.
28	Tiina Elvisto	Soovin, et pöörataks suuremat tähelepanu Tartu linna rohekoridoride säilitamisele ning uute/endiste rohekoridoride rajamisele/taastamisele - et linnaelanikud ja teised elusolendid saaksid jala/kergliiklusvahendiga vabalt liikuda ühest linnaosast teise. Oluline on avalike parkide ja haljasalade rajamine/taastamine kõigisse elamu- ja ettevõttepiirkondadesse ning nende kõrvale. Avalike parkide ja haljasalade hulk on Tartu linnas kujunenud praeguseks masendavalt väikeseks.	Osaliselt arvestada. Rohekoridorid ja avalikud haljasalad linnaruumis on kokku lepitud üldplaneeringus. Linna strateegiliseks eesmärgiks on "Tartus väärtustatakse erinevaid looduskooslusi, hoides inimese, looduse ja kliima vajadusi tasakaalus" (S10) ning arengukava tasandi eesmärgiks "E19. Tartus on mitmekesine linnaloodus", mille saavutamiseks on üheks mõõdikuks ka näiteks "Haljastuskava elluviimise osakaal (M 19.2) ja "Krundi roheväärtuse meetoodika rakendamise osakaal kehtestatud detailplaneeringutes" (M 19.1). Nees eesmärgid ja konkreetsed tegevused aitavad kaasa linnalooduse säilimisele.

29	Tiit Alupere	<p>Mina arva, et elektritõukerattad Linna rendirattad kaotame juba lähiaastatel Tartu kõnniteedelt kaduma igaveseks sest linn ja ülimalt kuritegelik Firma BOLT ei osak arvestada üldse jalakäijate ohutuse turvalusega kõnniteedel sest minu ja kõigi teiste jalakäikate lelud on seatud väga tõsise ohtu ja pealgei puudub mul kõnniteedel igasugune ohu ja turva tunne see ole enam normaalne linn ei tohi niimoodi meie kui ajakäijatega käituda ja ei tohi seada elektrirattastega kihutajaid esikohale ja ei tohi seda tähtsustada ja pigem linn peab tagama meile jalakäijate kõige pealt kui üle jääb ruumi siis saab tulla alles jalgratas sest jalgratas on teise järguline ja sest kõnniteedel on seadusega keelatud kihutada kiirusel 30-40 km tunnis sest nii on sama asi veel teiks ei tohi linn eelistada autosid jalakäijate arvelt pean silmas siin kõnniteede hooldust igal talvel sest kõik kõnniteed peavad olema 100% ära liivatatud ja soolatus sest meie peame jalakäijatena kõige pealt saama liikuma talvel iga ilmaga sest kui tuleb jäide kõnniteedele siis ei aita need kvivklibu paneks üldse libeduse tõrjel sest nii on ja siin peab linn oma suhtumist muutma sest meie jalakäijad ei pea mingi libeduse pärast kannatama sest nii on palun rohkem austust jalakäijate vastu te olete ennast nii tähtsaks teinud et lausa häbi peaks linnal olema ning olgu uuel talvel 20242025 aastal kõik kõnniteed ära soolatus ja liivatud sest mina teie teede holdusega kohe üldse ei ole rahul mitte karva võrtki.</p>	<p>Mitte arvestada. Tartu linn on liikluskultuuri parandamiseks ellu kutsunud "Liiklusheaduse kampaania", mida jätkatakse ja järgnevatel aastatel. Lisaks tehakse koostööd elektritõukerataste teenuse pakkuja Bolt-iga (parkimistsoonid, parkimisalad). Tartu linna arengukavas ei lepita kokku teehoolduse kvaliteedinõudeid. Teehoolduses lähtutakse majandus- ja taristuministri määrusest "Tee seisundinõuded" (https://www.riigiteataja.ee/akt/115072015013?leiaKehtiv)</p>
----	--------------	--	---

	Vahur Kollom	<p>Lugupeetud arengukava koostajad. Kaasamiskava ehk kõikide huvigruppide kaasamisühenduste väljatöötamine ja tööle rakendamine poliitika kujundamise eri etappides on kahtlemata samm õiges suunas. Teisalt pean ära märkima, et kaasamiskava peab aastal 2024 juba olema olemas ja rakendatud. Selle punkti puhul ei saa me oodata aastani 2035, vaid arengukavas võib eesmärgil ja tegevusel olla ka ajaline määratlus ehk millal kaasamiskava koostatakse. Linlaste osaluse suurendamine linnajuhtimises ja kaasava eelarve võimaluste arendamine on kahtlemata vajalik. Kas linlaste osaluse suurendamine linnajuhtimises sisaldab endas ka rahvaküsitlustele ja rahvaalgatustele suurema rolli andmist? Selles osas võiks olla arengukavas natuke suurem selgus. Linlaste osalust saab suurendada ka nende poolt valitud volinike osaluse suurendamisega näiteks linnaeelarve menetlemisel. Täna ei saa opositsiooni esindajad sisuliselt linnaeelarve üle otsustamisel osaleda. On antud võimalus kaasa rääkida ja hääletada linnaeelarve poolt või vastu, kuid see ei ole sisuline kaasamine. Opositsioon tehtud ettepanekutega sisuliselt ei arvestata. Sealhulgas ei ole opositsioon ka linnaeelarve menetlemisel volikogus info valdamise osas võrdses olukorras. Teen ettepaneku lisada arengukavasse kaasamise alla ka ühe eesmärgina ja tegevusena volikogu töö kvaliteedi parandamise, suurendades volikogu opositsiooni liikmete osalust otsuste tegemisel.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavas on seatud eesmärgiks "E7. Tartlased räägivad aktiivselt kaasa linna arengus ja osalevad kogukondlikes tegevustes", ning eesmärgik saavutamist hinnatakse mitme mõõdiku- sh "M 7.1 Kaasamiskava tegevuste ellu rakendamise osakaal" kaudu. Juhime tähelepanu, et mõõdik ei viita sellele, et kaasamiskava valmiks alles aastaks 2035, kaasamiskava on juba praegu koostamisel. Linnavolikogu sisemise töökorralduse ja (poliitilise) kultuuri kujundamise küsimused ei ole arengukavaga lahendatav teema.</p>
	Vahur Kollom	<p>Juhin tähelepanu, et arengukavas võiks paljude tegevuste juures olla ka ajaline mõõdik, millal vastavad tegevused läbi viiakse.</p>	<p>Selgitame, et ajaline mõõdik ning baas- ja sihttasemed on iga mõõdiku juures. Arengukava mõõdikuid seiratakse iga-aastaselt.</p>

31	Reet Põldaru	<p>Arengukava fookusteemade all on toodud põhimõtted Tartu linna juhtimise ja elanike heaolu parendamiseks. Kenad põhimõtted, kuid nende saavutamiseks tuleb vaadata ka Tartu üldplaneeringut 2040+. Uurides üldplaneeringus kaugküttepiirkondi, siis selgub, et Soinaste-Aardla tänava piirkonnas on perspektiivne küttetoru Aardla tänavas planeeritud väga lühikeseks. Mille alusel on määratud selline küttetoru pikkus? Kuidas on võimalik kaugemal asuvatel eramutel liituda kaugküttega? Et arengukava põhimõtteid ellu viia (kestlikkus, innovatsioon) ja järgida rohelist mõtteviisi, peaksid kaugkütte võimalust saada kasutada ka kaugemal paiknevad eramud Aardla tänaval. Kahjuks saab sellisest olulisest infost teada alles siis, kui kõik juba kinnitatud.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavas on eesmärgiks seatud "E24. Tõhusam energia kasutus kõigis energiaahela lülides" ning mõõdikuna "Kaugküttega liitunud kinnistute arv". Üldplaneeringu kaardirakenduses perspektiivse kaugküttetorustiku kavandamisel on lähtutud võrgu varustuskindluse suurendamise jmt tehnilistest vajadustest, ning teada olevatest perspektiivsetest klientidest. Üldplaneeringus torustiku planeeritud asukohta tuleb edasises planeerimis- projekteerimisprotsessis arvestada ja planeeringutes ning projektides ka vastavalt tähistada. Juhul, kui liitumishuvilisi on eemal üldplaneeringuga fikseeritud perspektiivsest kaugkütte torustikust, saab vajaliku torustiku rajada võrguettevõtte tehniliste tingimuste alusel koostatava projekti põhjal. Üksnes perspektiivse torustiku asukoha puudumine üldplaneeringus ei ole takistuseks kaugküttevõrguga liitumisel.</p>
32	Jaak Laineste	<p>Esitan käesolevaga mõned pikema plaani ettepanekud Tartu uuele arengukavale ja eelarvestrateegiale, pidades silmas linnakodanike lihtsat huvi, et meie elukeskkond oleks kvaliteetne: puhas, hubane ja roheline. 1. Puhas Tartu Planeerida linnaõhu puhtuse parandamise meetmed, eelarve strateegiasse planeerida vastavad vahendid: Ahjuküttelt kaugküttele üleminek - tagada keskkütte piirkonnad ja võimalikult hea kaugkütte saadavus ahjude asemel (soodne liitumine, kättesaadav info) eelkõige problemaatilistes piirkondades: Karlova, Supilinn, ka Tammelinn. Ahjud jäägu pikas plaanis varukütteks kriisilukordades ning piiratud mahus hubasuseks. Sisepõlemisautode asemel elektrisõidukid: linna oma autopark (nt sotsiaalsõidukid), ühistransport, prügivedu - kõik on minimaalse lisakuluga viidavad oluliselt vaiksemale ja keskkonnasõbralikumale transpordile. Vee puhtuse meetmed: Suurim supluse võimalus linnas, Anne kanal on aastaid suure osa suplushooaega olnud punnase lipuga ja rivist väljas. Tagada sellele korralik "tuulutus" ehk veevahetus toimiva ühendusega emajõega. Emajõgi ise on looduslikult mudane ja ebameeldiv ujumiseks voolu tõttu, aga vähemalt kolibakterite probleemi seal pole.</p>	<p>Mitte arvestada. Ahiküttelt üleminekuks on riigi kavandatud meetmed, linn saab aidata nõustades ja tagades ladusa menetluse. Linnas on tagatud kaugkütte kättesaadavus, arengukavas on eesmärgi "E24. Tõhusam energia kasutus kõigis energiaahela lülides" saavutamise hindamiseks mõõdikuna seatud "Kaugküttega liitunud kinnistute arv". Elektrisõidukite ostu ei ole linn kaalunud, linna ametisõidukid hangitakse läbi riigihanke arvestades sõiduki madalat hinda, püsikulusid jne. Anne kanali olukorda vastavalt ettepanekule parandada kahjuks ei saa- Emajõel ja Anne kanalil on kõrguste vahe, mis teeb nende ühendamise võimatuks.</p>

Jaak Laineste	<p>2. Hubane linn - Tartu inimeste jaoks 2. Hubane linn - Tartu inimeste jaoks</p> <p>Tuleb seada konkreetsed eesmärgid ja mõõdikud ning planeerida tegevused ning eelarve vahendid kuidas konkreetselt, mõõdetavalt ja tulemuslikult nende suunas liikuda:</p> <p>15 minuti jala liikumise linn</p> <p>Eesmärgu sõnastuse ettepanek: "15 minuti jala liikumise raadiuses peavad olema olema kõik eluks vajalikud teenused, igalt Tartu linna (tiheasutususasula mõttes) elaniku aadressilt". Autot pole enam hädavajadus igapäevaseks liikumiseks.</p> <p>Eluks üle elutsükli vajalikud teenusete näited:</p> <p>roheline, varjuline vaikne ala (kõrghaljastus) - 0-3a lapsega väljas viibimise võimalused, lasteaed - 3-7a laps saab jala liikudes kohale, Põhikool, keskharidus, kõrgharidus ja töökoht võivad olla kaugemal.</p> <p>Liikumise ja vabas õhus tervisespordi tegemise võimalused</p> <p>Toidukauplus, kohvik,</p> <p>Päevakeskus - väarikamale eale mõnus kodupiirkond</p> <p>Mõõdiku väärtus:</p> <p>Tänane olukord tuleks hinnata, mõõta ja modelleerida. Siis eesmärk: 90% teenustest on 90% asukohtadest tagatud, 10 aasta jooksul</p> <p>30 minuti ühistranspordi linn</p> <p>Tuleb seada ühistranspordi toimivusele selged ja nõudlikud eesmärgid ja mõõdikud.</p> <p>Aluseks on elanike aadresside punktid, kus me tegelikult elame.</p> <p>Eesmärgi sõnastuse ettepanek: "mistahes aadressilt, mistahes aadressile linnas, koos ooteajaga ja jala liikumisega ei tohi ühistranspordiga liikumine võtta enam kui 30 minutit, ajavahemikul 8-19."</p> <p>Mõõdiku väärtus:</p> <p>Modelleeritakse kui mitmetel aadressidel on nõutud liikuvuse teenuse tase võimalik, arvestades elanike elukohti, bussipeatuste asukohti ja busside graafikuid. Sihtväärtus 80% 5-10 aasta pärast.</p> <p>Saab mõõta ka liikumise aega enamikel (90%) juhtudel. Sihtväärtus 30 minutit.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Linnaruumi valdkonna eesmärkide juures on muu hulgas E22. Tartlased eelistavad keskkonnahoidlikke ja tervislikke liikumisviise, E26. Tartu liikumiskeskond ja linnaruum on turvaline ning E28. Tartus on hea avalik ruum. Mõõdikuna "Teenuste ligipääsetavuse tase". Ettepanekus välja toodud teenuste kavandamise ja linnaplaneerimist reguleerivad üldplaneeringuga kokkulepitud põhimõtted. Lisaks on kasutusel teenuste kättesaadavuse analüüs- https://gis.tartulv.ee/teenustekattesaadavus/, mida kasutatakse planeerimise tööriistana. Mõõdikute valikul lähtuti mh sellest, et andmed oleksid kättesaadavad.</p>
---------------	--	---

Jaak Laineste	<p>3. Roheline Tartu 3. Roheline Tartu</p> <p>Rohelusse linnas ei saa suhtuda kui umbrohtu, kasutamata võimalusse arenduseks või sõjaaja haavadesse, mida tuleb võimalikult kiiresti parandama asuda luues tihedat ja betoonirikast kivilinna ning suunates need kes rohelist ja tegelikku loodust vajavad (milleks oleme me kõik) autoga sõitma kusagile kaugemale metsa. Kvaliteetne elukeskkond on inimõõtmeline: mitmekülgne, pakub kohalikke võimalusi nii tööks kui puhkuseks ja vabas õhus viibimiseks. Lisaks teame hästi, kui kasulikud on rohealad kohanemises kliimamuutustega - võraga kõrghaljastus pakub inimestele varju, murupinnad annavad liigsele vihmaveele looduslikku pinda, väldime soojusaari, puhastab õhku, hajutab müra jne. Majanduslikus mõttes teame, et arenduseks võetud roheala on praktikas taastumatu vara: seda ei tule mitte kusagilt enam juurde ja selle tagasi ostmine üldiseks hüvanguks on kordades kallim kui hoidmine. Vastupidiselt levinud legendidele on Tartu Eesti üks väiksema rohealade osakaaluga linnasid.</p> <p>Eesmärgid ja tegevused:</p> <p>Tuleb luua fokuseeritud rohelise linnakeskkonna planeering: situatsiooni analüüs, strateegia ja tegevuskava kuidas tagada olemasolevate sisuliselt taastumatute roheväärtuste säilimine. Ei ole piisav, kui vastavaid teemasid on vaid mainitud üldplaneeringu tasemel.</p> <p>Tuleb tagada roheväärtuste kättesaadavus igas linnaosas ja kodu lähedal. Vajaduse korral luua uued rohelahendused - tänavaplaneeringu, ehituslike lahendustega. Olemasolevaid rohealasid tuleb hoida kaitseala tasemel kui taastumatut vara: nende vähendamine on võimalik vaid suure erandina, tagades läheduses adekvaatne asendus. Tuleb arvestada, et selle asendus on võimalik vaid tinglikult: uue toimiva kõrghaljastuse rajamine võtab aastakümneid.</p> <p>Tuleb viia ellu Euroopa rohelise looduse taastamise kavas toodud nõuded: rohealade - linnapuude võrastiku liituse säilitamine ja suurendamine, ökosüsteemide hoidmine, looduspõhiste lahenduste, näiteks haljaskatuste ja -seinte lõimimisega hoonete kavandamine, rohealade ja võrastiku liituse suurendamine jne. Eelarvestrateegiasse tuleb planeerida vajalikud ressursid, et oleks võimalik osta tagasi rohealasid või nendeks sobivaid alasid.</p> <p>Tuleb investeerida võimalikult kiiresti üleminekusse saastevabale transpordile: linna teenuste sõidukid, ühistransport, prügivedu jne on võimalik viia elektrilisele alternatiivile, selleks tuleb eelarvestrateegiasse planeerida täiendavad ressursid. Need on kõige selgemad ja odavamad sammud liikuda ka tegelikult kliimanetraalse linna suunas.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Linn on selles suunas tegevusi kavandamas, mitmed põhimõtted on ka arengukavas eraldi välja toodud. Arengukava strateegilise suuna "Keskkond ja linnaruum" strateegilise eesmärgina on sõnastatud "Tartu väärtustatakse erinevaid looduskooslusi, hoides inimese, looduse ja kliima vajadusi tasakaalus". Arengukava tasandi eesmärgid on sõnastatud teema "Linnaruum" juures. Muu hulgas on eesmärgiks E19. Tartu on mitmekesine linnaloodus; E23. Tartu on kliimamuutustega kohanev linn; E26. Tartu liikumiskeskond ja linnaruum on turvaline. Mõõdikuna näiteks M 19.1 Krundi roheväärtuse meetodika rakendamise osakaal kehtestatud detailplaneeringutes ja M 19.2 Haljastuskava elluviimise osakaal. Ka ühistranspordis on linn liikumas juba praegu saastevabade lahenduste suunas, arengukavas on tegevustena välja toodud T23.1.3. Taastuenergia kasutamine ühistranspordis ning T23.1.1. Üleminek taastuenergiale ja taastuenergia omatootmise suurendamine munitsipalsektoris, st linnale kuuluvad hooned, tänavavalgustus, kommuunalteenused</p>
---------------	---	--

33	Lenne Rahn-Kuusik	<p>Kirjutasin enda arvamuse ka Postimehe arvamuskirjanduses (https://tartu.postimees.ee/8034283/lenne-rahnu-kuusik-tartu-jookseb-linnalooduse-kaitsmisel-lati-alt-labi), samuti andsin küllalt sisule tagasiside arengu- ja planeerimiskomisjoni koosolekul abilinnapeale.</p> <p>Soovin siiski veelkord üle rõhutada, et arengukava on väga puudulikuks jäänud linnalooduse kaitsmise ja rohealade arendamise osas. Senised arengukavad on rohealad vähemalt maininud, ehkki eesmärgid pole suudetud täita. Seekord aga ei ole rohealade seisundi parandamist ja pindala säilitamist ja suurendamist kusagil mainitud. Ka on keskkonna peatüki mõõdikud täiesti mööda kirjutatud. Nende alusel ei ole võimalik mõõta elurikkuse säilitamise või arendamise tulemuslikkust mitte kuidagi. Ometi on elurikkust arengukavas mainitud olulise märksõna. Mõõdikud on vajalik läbi vaadata valdkonnaspetsialistidega ja lisada rohealade seisundit, kaitsealuseid liike ja elurikkust puudutavad mõõdikud.</p> <p>Sealjuures on oluline, et rohealad säiliks terviklikuna ja olemasolevate kaitsealuste liikide seisund ei halveneks. Suurte tervikliku rohealade säilimine on otseselt seotud elurikkuse säilitamisega. Kaitsealuste liikide seisund on aga ohus arendustegevuse tõttu - halvaks näiteks on siin nt Ihaste piirkond, kus Hipodroomi 4 metsaala looduskaitsealuseid liike ohustab arendustegevus ja ka Ihaste tee piirkond, kus kahepaiksete seisund on oluliselt halvenenud ehitustegevuse tõttu.</p> <p>Kui arengukava seab eesmärgiks elurikkuse, ei saa see olla vaid kesklinna parkidesse niidutaimede istutamine, vaid peab hõlmama ka olemasoleva elurikkuse senisest suurema kaitse tagamist. Iga kaitsealuse liigi isend on linnale väärtus, mida tuleb hoida.</p>	<p>Mitte arvestada. Rohealad on määratud üldplaneeringuga. Arengukava tasandil ei lepita kokku kaitsealuste liikide säilitamise tingimusi ning looduskaitse tegevusi, keskkonnamõjusid hinnatakse vastavate menetluste käigus. Arengukava Keskkonna valdkonna osas on eraldi välja toodud väljakutsena "Elurikkust toetava mitmekülgse linnakeskkonna, haljastus- ja hoolduspraktikate väljatöötamine" ning eesmärgi on E19. Tartus on mitmekesine linnaloodus, mille elluviimist mõõdikud (nt roheväärtuse meetoodika rakendamine või haljastuskava elluviimise osakaal) ja konkreetsed tegevused suunavad. Mõõdikute seadmisel on kaasatud valdkonna spetsialiste.</p>
34	Riin Kadarik	<p>1. Looduslähedased sademeveelahendused: Ootus, et linnaplaneerijate ja maastikuarhitektide ning miks mitte ka arendajate n-ö piiblikuks saaks https://urbanstorm.viimsivald.ee/wp-content/uploads/2021/08/urbanstorm-teavik_EST_veebifail-1.pdf Avalikud parklas murukivi vm sobiliku lahendusega. Uuselamutel nõuda samuti asfaldi asemel murukivi kasutamist.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Linn liigub juba täna selles suunas, oleme Viimsi näidetega kursis ning linnas viiakse lähiaastatel ellu projekt CityBlues, mis keskendub just looduslähedastele sademeveelahendustele. Arengukavas on eesmärgi "E23 Tartu on kliimamuutustega kohanev linn" juures ära märgitud tegevusena "T23.3.2. Looduspõhiste lahenduste kasutamise eelistamine linnaplaneerimise, sh sademevee juhtimine". Arengukava tasandil murukivi kasutamist reguleerida ei saa.</p>

	Riin Kadarik	2. Müra: teadlik liiklusmüra vähendamine, sh politsei kaasamine, et ohjata autoga ja mootorratastega kiirendajaid linnaruumis. Kus võimalik, kiiruspiirangute alandamine.	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei lepita kokku nii detailsetes tegevustes. Tartu linnavalitsusel on valminud Keskkonnamüra vähendamise tegevuskava 2024-2028, mis sätestab ka konkreetsed müra vähendamise meetmed.
	Riin Kadarik	3. Linnaliinide marsruutide lühendamine, ristuvate liinide tekitamine: ümberistumine sõlmpunktides, kuid liinid oleksid võimalikud sirgjoonelised, et buss liiguks kiirelt. Hetkel mitmed liinid teevad palju kaari ja paunasid, mis alandab punktist A punkti B liikumiskiirust. Ei pea saama sama liiniga ühest linna otsast teise. Pigem võiks kiire ümberistumine ja sirgjoonelised liinid anda parema liikumismugavuse.	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei lepita kokku bussiliinide trajektoori. Linnas on juba täna sirgjooneliste liinide süsteem ning ümberistumise võimalused, mõnede erandlike liinidega.
	Riin Kadarik	4. Rohkem liigiti prügikogumise kaste linnaruumi. Lisaks eraldi kastid suitsukonidele ja taarale.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku prügikastide asukohtasid. Linna väliruumi ja taristu projektides lähtume sellest, et eraldi prügikastid oleksid juba hankes sees.
	Riin Kadarik	5. Rohkem haljastust ja peenraid renoveeritud kõnniteedele. Nt Puiestee tn on väga kenasti renoveeritud, aga jalakäijana on üks tänavapool täiesti kivi- ja kuumakõrb. Oleks piisanud rattarajast ühele tänavapoolle ja teisele suunale lisada väike peenrariba. Ka visuaalselt on meeldivam kui lõputule asfaldile lisaks on natuke murupinda.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on seatud eesmärgiks E23. Tartu on kliimamuutustega kohanev linn ning mõõdikuna M.23.2 Tervisliku tänava kujundamise põhimõtetel projekteeritud ja ehitatud tänavate osakaal. Tervisliku tänava nõustik on juhendmaterjal, millest lähtutakse uute tänavate projekteerimisel. Ettepanekus välja toodud Puiestee tn puhul on tegemist rattateede põhivõrkku kuuluva tänavaga, mis seab lahendusele ka omad nõuded.

	Riin Kadarik	<p>6. Avalikud lukustatavad rataste parklad koos katusega, et oleks tagatud turvaline hoiustamine ja ratas jääks kuivaks. Kindlasti tõstaks rattaga liikumise osakaalu. Kas Bikeep-lahendus või nagu nt Raatuse tn otsas kastirataste hoiustamise "kuur". Nt koodiga avatav uks vm lahendus. Mind hetkel hoiab laialdasemalt rattaga liikumast just turvalise hoiustamise puudus- tohutult varastatakse rattaid. Turul/poes käin rattaga, ka tööle, kui on ratta jaoks normaalne hoiustamine, aga nt kohvikutes vm linnaruumis ei julge käia, kogu aeg muretse kuhu jätta ja kas jääb ratas alles.</p> <p>Jõudu tööle, üldiselt on Tartu linnas väga hea elada. Natuke vähendada liiklusrumõra, veidi veel teha rattaga liiklemine terviklikumaks ja bussiliiklus kiiremaks mugavamate marsruutidega ja väljumisaegadega. Ühildada linnabusside väljumised maakonnabusside ja rongide väljumistega, et ümberistumine oleks võimalikult kiire ja mugav.</p> <p>Jätkata "autojuhtide kiusamise" suunitlusega ja muuta Tartu linn jalakäijate, ratturite ja ühistranspordiga liiklejate mekaks :)</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavas on eesmärgiks seatud E22. Tartlased eelistavad keskkonnahoidlikke ja tervislikke liikumisviise ning tegevustena T22.1.2. Sidusa linnavõrgu planeerimine, mis võimaldab kiireid ümberistumise võimalusi eri liikumiste vahel ning arvestab erinevate sihtgruppide vajadustega, sh tudengid, eakad, koolilapsed. Arengukavas ei lepita kokku rattaparklate asukohtasid. Katusega rattamajade lahenduste võimalikkus sõltub konkreetsest asukohast linnas. Mõra, sh liiklusrumõra leevendamise meetmed on kokku lepitud keskkonnamõra vähendamise tegevuskavas 2024-2028- https://tartu.ee/et/m%C3%BCra</p>
35	Eesti Looduseuurijate selts	<p>Hindame kõrgelt linnavalitsuse samme elurikkuse hoidmisel Tartu Linnas. Loodame, et olemasoleva rohevõrgustiku säilitamine saab maksimaalse tähelepanu. Väga põnev on " T19.1.2. Krundi roheväärtuse meetodika rakendamise osakaal kehtestatud detailplaneeringutes". Kas linnavalitsusele võiks abiks olla ELME projekti tulemustega tutvumine? Palun andke märku ja saame kohtumise korraldada.</p> <p>ELME projekti raames on läbi viidud ökosüsteemide seisundi ja ökosüsteemiteenuste üleriigiline hindamine ja kaardistamine. https://keskkonnaagentuur.ee/elme</p>	<p>Teadmiseks võetud. Kohtumine lepatakse kokku eraldi.</p>
36	Berk Vaher	<p>Esmamulje oli nagu õppejõuna „neljalist“ esseed lugedes – et justkui kõik on tore ja õige, aga midagi jääb põhjapanevalt puudu, seda wow-efekti ei ole. Ja ei olegi, sest mu meelet on suures osas tegu pigem juba praeguse olukorra kirjeldusega ning sooviga seniseid praktikaid jätkata, aga vajaka on suurest ambitsioonist ning kohati ka konkreetsusest.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Puudub konkreetne ettepanek. Tänapäevane arengukava peegeldab ambitsiooni ja eesmärki, mis linnal on lähtuvalt lähteolukorra analüüsist ja kogutud sisendist. Arengukava vaadatakse üle iga-aastaselt.</p>

	Berk Vaher	<p>Ma tihkaks küll öelda, et meie märksa lühema aja peale tehtud Tartu 2024 taotlus oli nii konkreetsem kui ambitsioonikam ning ehk lühema ajavahemiku peale see ongi lihtsam. Ent kas meie eeltöö polnud ka põhjalikum? Kui selle arengukava puhul kirjeldatakse etappe, siis jääb mulje, et need on sageli kaetud „linnukese pärast“, et visioonikonverents oli, check. Kohtumine huvirühmadega oli, check. Ise käisin ka visioonikonverentsil (mis siiski kiskus veidi hajali) ning samuti arutelupäeval, kus kultuuriteemasid arutav seltskond oli küll konstruktiivne, ent siiski üsna juhusliku koosseisuga, mitmed pidid varakult ära minema ja paljud olulised valdkonna tegijad olid puudu. Võimalik, et nendega peeti eraldi vestlusi ja kindlasti ei ole mul ülevaadet kogu protsessist, aga kas või näiteks KU30 koostamisel käisid valdkonna inimesed tihedamalt koos. Niisiis jääb mulje, et süvitsi pole jõutud plaanidega minna. Ja siis ongi visioon aastaks 2045 niivõrd loosunglik („mis jätab linlastele aega keskenduda olulisele, olla sisuline, paindlik ja teha omavahel koostööd“), et võib tähendada kõike ja eimidagi. 20-aastase perspektiivi kohta ikkagi kuidagi lahja? Samuti „rändest tingitud stsenaariumi korral võime ületada 2040. aastaks märgilise 100 000 elaniku piiri Tartus“ – kõlab küll pigem nagu „ei idane ega mädane“, kuna mingit tuntavat muutust ette näha pole. Mainimisväärne oleks see, kui 2040 oleks sihiks kas elanikkonna topeldumine või siis järsk ja teadlik kahandamine.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Tänapäevane arengukava peegeldab seda ambitsiooni ja eesmärki, mis linnal täna on. Tartul ei ole ambitsiooni kasvada 200 000 elanikuga linnaks, samas tegutseme selleks, et elanike arv oluliselt ei väheneks</p>
	Berk Vaher	<p>Kasutatud allikate nimekiri annab siiski märku süvenemistahtest, kuigi nt. KU30 oli iganenud juba Tartu 2024 taotlusfaasis; aga kui esialgu pelgasin, et ka „Tartu 2030 mõjuanalüüs“ on juba 2019 enne suuri kriise koostatult iganenud, leidsin sealt ometi mitmeid intrigeerivaid tähelepanekuid, mis samas on uuele arengukavale üsna vähe mõju avaldanud. Näiteks on seal omajagu juttu loomemajandusest, sh. „Aparaaditehase fenomenist“, aga uues arengukavas seondub loomemajandus peamiselt oodatava kultuurikeskusega (nüüdsest Siuru), milles nähakse justkui sadat funktsiooni täitvat valget laeva; samas ettevõtlusosas on küll korduvalt mainitud VOCO-t, ent ei Aparaaditehas ega Loomemajanduskeskus seal ei figureeri; värsket Tartu loomemajanduse uuringut ei ole ega paista ka tulevat.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukava täiendatakse ning tuakse tegevustes eraldi välja ka ettevõtlusinkubatsioonitoetamise läbi Loomemajanduskeskuse ja Tartu Teaduspargi.</p>

	Berk Vaher	Kui ses teemas veel konkreetsemaks minna, siis kaasaegses pop- ja rokkmuusikas, nii kohalike bändide-artistide võimestamisel kui välisartistide kontsertide korraldamisel on Tartu Eestis pigem tagarinnas, kuigi meil on Ö-Stuudio, vinüülitehas, ka siiski mitmeid indie-korraldajaid, punk- ja metalskene jne. Aga võrreldes näiteks Paavliga oleme pommiangus. Ma ei ole üldse nõus sellega, et Sting või Bryan Adams oleksid kehvad valikud (ja publikunumbrid kinnitavad nende väärtust), aga nii rahvusvaheliselt mainekate uuema muusika artistide esinemistes kui oma artistide suureks kasvatamises on Tartus krooniline tühik, mida kultuuripealinn on suutnud vaid veidi täitma hakata. Selle valupunktiga tegelemine ei tule arengukavas kuidagi välja	Selgitame, et linna eesmärgiks on rahvusvahelise ja kohaliku kultuurielu keskuseks olemine- seda nii suursündmuste kui väiksemate sündmuste abil. Mõõdikuks oleme seadnud üle 10k külastajaga suursündmused. Tänapäevane praktika näitab, et suursündmusi on praegu juba võimalik korraldada ning huvi selleks on. Puudu aga on vahenditest ning korraldajatest. Väiksemaid suursündmuseid (u 5000+) (sh rahvusvaheliselt mainekad uuemad artistid) toimub arvukalt, nende täpne kokkulugemine aga on keerukas, sest kõik ei ole linna toetusmeetmetest toetuse saajad, samuti puudub korraldajatel kohustus ja ka motivatsioon neid andmeid korrapäraselt anda. Ehk siis oluline, et oleks piisavalt suuri sündmusi, mis annaks julguse korraldada ka mõned väga suured sündmused.
	Berk Vaher	Samuti paistab olevat täiesti kadunud ambitsioon ööelustrateegia loomiseks, kuigi öökultuur on mitmes liinis uuesti pilti tõusnud. Ometi esitleb arengukava Tartut „melu- ja elurikka“, mitte „väikse ja vaikse“ linnana.	Mitte arvestada. Regulaarse kultuurielu kui ka ööelu toetamisega juba tegeldakse (nt projektid, programmid, üritused), ka need mida ettevõtlusvaldkonnas ja läbi Visit Tartu korraldatakse. Eraldi ööelu strateegiat koostada ei ole plaanis.
	Berk Vaher	Kuigi kultuuripealinna ja selle paremate praktikate jätkamist mainitakse ning väärtusbaas üldiselt kattub, ei hakka kuskilt silma, et arvesse on võetud Tartu 2024 sihte ja mõõdikuid või et neist üldse teadlikud ollakse. Pigem viidatakse korduvalt arengukavale „Eesti 2035“, kus näiteks kultuur on nõrgalt esindatud. Ka Tartu enda kultuurikeskkond on liiga põgusalt kirjeldatud: taustana kasutatud hetkeolukorra ülevaates on „Kultuuri valdkonnas on märgata kultuuri formaadi muutumist ja piiride hägustumist eri kunstide vahel – kultuur ei sünni ainult Vanemuises ja ERM’is, vaid on tänavakunstis, linnamiljööös, kodu lähedal toimuvates üritustes.“ See olukorra kirjeldus on ju 15-20 aastat vana?	Mitte arvestada. Arengukava lähtepositsiooni loomisel ei olnud arengukava koostajatel informatsiooni Tartu 2024 mõõdikutest. Lisaks ei saa linna arengukava väga detailiselt ühe valdkonnaga tegeleda. Arengukava vaadatakse üle iga-aastaselt ning vajadusel saab tulevikus mõõdikute osa täiendada kui kultuuripealinna aasta kogemusest tulenevalt.
	Berk Vaher	Kultuuriosas konkreetsemalt hakkab silma kvaliteedi hindamine kvantiteediga. Rõhk on publikuohtratel suursündmustel (nagu juhtumisi ka uues koalitsioonileppes). Kui keskendud sellele, mida on kergem mõõta, siis kehtestad niimoodi ka prioriteedid, aga kultuuris ei saa kvaliteeti sageli kvantiteediga mõõta.	Osaliselt arvestada. Kvaliteeti hindavad mõõdikud M10.4, M11.1, M11.3 ja M11.7.

	Berk Vaher	Rahvusvahelise koostöö ja tunnustatuse mõõdikuks ei peaks olema ainult suursündmused. Nt. kirjanduses on tähtsad ka digitaalne koostöö, residentuuri- ja tõlkeprojektid, otsesuhtlus – kuigi Tartu UNESCO kirjanduslinnana on arengukavas ära märgitud, ei arvestata piisavalt selle toimimise spetsiifikaga. Samuti on nii kirjanduslinna kui kultuuripuhul oluliseks arengunäitajaks see, kas siinseid tegijaid hinnatakse rahvusvaheliste ekspertidena kultuurilinna kujundamises. Või kas suursündmuse defineerib vähemalt 10 000-pealine publikuhulk? Kas Jacob Collier oli vähem suursündmus, kui seal see 10 000 täis ei tulnud? Kas „Tangent“ ei olnud suursündmus, kuigi jõudis üsna valitud publikuni?	Mitte arvestada. Paljude erinevate ja nii detailsete mõõdikute seadmine kultuurivaldkonnas ei ole põhjendatud linna arengukavas. Küll aga lisatakse mõõdik "Rahvusvaheliste küllastajate arv Tartu linna suursündmustel", baastase 8%, eesmärk et see tõuseks iga -aastaselt.
	Berk Vaher	Kirjas on ka vabakutselistele garantiide ja soodustuste pakkumine, aga tegevusi selleks ette nähtud ei ole. Paljud meetmed ongi riikliku kultuuripoliitika küsimus, aga mida saab linn teha? Üks võimalus on linnakirjaniku stipi asemele linnakirjaniku palk, aga sellest võidab aastas üks inimene (pikas perspektiivis küll rohkem, aga see pole elukestev sissetulek). Esinemistasud on juba küllalt hästi kaetud, samas näiteks on autorid maininud, et spetsiaalselt tellitavate tekstide litsentsitasud on väikesed (kuigi siin sõltub hinnakujundus ka nt Kulkast). Ehk ongi need liiga spetsiifilised punktid, et arengukavva panna, aga puudu on valdkonnaülesest arutelust, mida linn saaks paremini teha konkreetselt loovisikute jaoks, kes ei ole kuskil asutuses (loojana) palgal.	Osaliselt arvestada. Selgitame, et arengukavas ei ole eesmärgina välja toodud vabakutselistele garantiide ja soodustuste pakkumist, seda on mainitud arengukava raames koostatud Hetkeolukorra ülevaates. Valdkonnas toimetavad inimesed on linnale olulised, seetõttu on arengukavas sõnastatud eesmärgina- "E9. Tartu väärtustab kultuuri, spordi, noorsootöö, huvihariduse alal tegutsevaid inimesi" ja mõõdikuks seatud M.9.1 Kultuuri valdkonna allasutuste töötasud võrdluses riiklikult kehtestatud miinimumidega ning tegevus T9.1.1. Valdkonna töötajate konkurentsivõimelise palga- ja motivatsioonisüsteemi ning töötingimuste loomine.
	Berk Vaher	Arengukavas paistab ka puuduvat igasugune ettekujutus, kuidas saaks Tartu Kultuurkapitali edasi arendada.	Mitte arvestada. Kultuurkapitali arendamine on käimas, kuid arengukava kontekstis liiga spetsiifiline teema, et seda eraldi välja tuua

	Berk Vaher	Aina ja liiaseltki kordub taristu arendamise punkt (lähemal vaatlusel tulenevad kordused tegevuste liigendamise struktuurist, aga ehk tasuks neid kordusi siiski vähendada ja infot sujuvamalt struktureerida, samuti mõjub imelikult, kui „taristu“ kohta kasutatakse asesõna „nemad“ – „T10.3.1 Nüüdisaegse valdkonna taristu arendamine ja neis ligipääsetavuse parandamine“). Ent kui kui valdkondlike investeeringute osakaalu puhul linnaeelarves on järgmise 10 aasta jooksul eesmärgiks stabiilsus, siis mis üldisemat mastaabihüpet me ootame (kui eelarve ise tuntavalt ei kasva?) Kui siia on arvestatud ka Siuru kulutused, siis mis saab pärast Siuru valmimist? Praegused investeeringutoetused võimaldavad teostada vaid väiksemaid töid.	Osaliselt arvestada. Tegevuste liigendamise struktuur vaadatakse üle.
	Berk Vaher	Samuti ei tule välja, millise konkreetse meetmega kavatakse parandada ligipääsetavust (nt toetus invaligipääsude rajamiseks).	Osaliselt arvestada. Linna allasutuste puhul saab ligipääsetavust parandada läbi investeeringute eelarve; teiste koostööpartnerite puhul läbi investeeringutoetuse. Lisaks on võimalus läbi sündmuste toetamise seda aidata parandada, kui sündmuse taotluses on see sees. Ligipääsetavus pole ainult füüsiline ruum- linn tegutseb selles suunas, et linna koduleht oleks tulevikus ligipääsetavam erinevate vajadustega inimestele (Vt ka E5. Tartu linna ühine inforuum on mugav ja kättesaadav)
	Berk Vaher	Haridusosas on kirjas: „Fookus on formaal- ja mitteformaalse hariduse lõimimisel ning ettevõtlusõppe ja finantskirjaoskuse sidumisel õppeprotsessi. Noorte ettevõtlikkuse kasvatamisele tuleb enam rõhku panna.“ Kui see on tasakaalustamata kultuurilise eruditsiooniga ja lugemisharjumusega, emotsionaalse intelligentsusega, liikuvusega, keskkonnateadlikkusega, siis see rõhuasetus vaid süvendab konkurentsühistkonna probleeme. (Tegevustes on kultuuripool T12.2.3 kujul ju isegi olemas). Pealtnäha tubli, aga detaili minnes vaieldav on visioonina ka „Teaduspõhine mõtlemine on iseloomulik igale valdkonnale.“ Mida see tähendab? Kultuuris, loomingus? See võib ka kultuuris olla laienev trend, aga kas ta on „iseloomulik“? Asendame selle millegi muuga – „mütoloogiline mõtlemine“, „lateraalne mõtlemine“, kas see kultuuri puhul oleks vale?	Mitte arvestada. Arengukavas on fookusesse toodud teemad, mis lähteanalüüside tulemusena on linnale arengukava perioodil väga olulised. Ettevõtlikkuse ja finantskirjaoskuse eraldi väljatoomine tulenes laekunud ettepanekutest ja ekspertidega aruteludest.
	Berk Vaher	kergliikluse eelistamine on tore, aga ei seata eesmärki, kui mitu tänavat puhtalt kergliikluspõhiseks muudetakse	Mitte arvestada. Arengukavas ei kajastata konkreetseid tänavalõike või kergliiklusteede loetelu. Kergliikluspõhiste tänavate lausaline loomine ei ole linna eesmärgiks.

	Berk Vaher	kus on jõgi? Viidatakse Tartu veekogude rakenduskava elluviimisele, aga põgus viide laevatavuse parandamisele ning T28.5.5. „Emajõe ja kallaste ala arendamine aktiivsete tegevuste keskkonnaks ning vaba aja veetmiseks, sh Emajõega seotud huvigruppide kaasamine, jõeääre hooajaline ühistranspordiga ühendamine, ujumajad, taliujumine“ on ju pelk teema markeerimine, ei kätke endas ju otseselt visiooni, pigem hooldustöid. Milline peaks olema Emajõgi ja selle kaldad aastaks 2035? Ei selgu.	Mitte arvestada. Arengukavas ei kirjeldata detailselt Emajõe arendamisega seotud tegevusi. Tartu linna üldplaneering reguleerib (ehitus)tegevust jõe kallastel. Emajõgi on avalik veekogu, mis kuulub riigile.
	Berk Vaher	Olukorra kirjeldusest hakkas silma ka eakate teema, siin oleks ilmselt vaja veel veidi täpsemat kaardistust, sest iga iseenesest ei ole ju ainumääraja. On omajagu neid, kes ka kõrges eas käivad pidevalt kultuurisündmustel, neil on nooremaid sõpru, nad on kaasaegse kultuuriga ka päris hästi kursis („Jaak Kikase tüüp“). Ning on kindlasti ka kõrvalejääjaid (tundub, et eriti meeste seas!), aga mis need rakendatavuse alused siis peaksid olema? (Ja „eakad“ noorenevad! Olen ka varem kasutanud näidet, et tänane 70-ne on juba kunagi bändi teinud, mitte ei sõida ilmtingimata vaid turu ja kalmistu vahet).	Osaliselt arvestada. Eesti ja Euroopa elanikkond on vananemas, inimeste elvad terve ja aktiivsena üha kauem. Nõustume, et ühe vanusega inimesed võivad olla erievate huvide ja vajadustega. Kultuurielus osalemine eakate seas on mõõdikuna arengukavas olemas. Tegevussuund on mitmekülgse kultuuriprogrammi pakkumine üldiselt. Seda jälgitakse ka toetusmeetmetes, et oleks tagatud erinevad kultuurivaldkonnad, sh peamine sõnum korraldajatele on tunda oma publikut, publik ei erine ainult vanuse poolest. Linn pakub ka huvihariduse tegevustoetus 60+ elanikele.
	Berk Vaher	Arvestades seda, mis ajad meil on, siis suurte ambitsioonide kõrval tekkis ka küsimus, milline on kriisiplaan? Mis peaks (ka kultuurilises!) Tartu elukorralduses igal juhul säilima ka ränkade kriiside puhul?	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku linna kriisiplaani. Kriisi korral on esmatähtis elutähtsate teenuste tagamine (arengukavas eesmärk E8. Tartu on kõige paremini kriisideks valmistunud Eesti omavalitsus). Linnavalitsuses on koostatud kriisiplaan, valmimas on ka uuendatud riskianalüüs aga need dokumendid ei ole arengukava osad.

	Berk Vaher	Paar positiivset asja ka lõpuks: linnavalitsuse väärtuste osa on tore ning mõõdikute ja sihtide märgistus leidlik. Aga milline on see Tartu, mis 2035. aastal tuntavalt ja positiivselt erineb Tartust aastal 2024? Kus on suur ja mastaapne arenguhüpe aastaks 2045?	Teadmiseks võetud. Arengukavas on fookusesse toodud teemad, mis on arengukava perioodil olulised ning sihid on seotud kaardistatud väljakutsete ja vajadustega. Soovime, et Tartu oleks aastaks 2045 (visooni sõnastus) Melu- ja elurikas, meelitades siia tulema ja siia jääma. Tartu on lühikeste vahemaade linn, mis jätab linlastele aega keskenduda olulisele, olla sisuline, paindlik ja teha omavahel koostööd. Inspireeriv õhkkond julgustab kogukondi kohanema muutuvate oludega ja looma tervislikku elukeskkonda. Tartu kõrgel tasemel kultuurielu toetab koos tegutsemist ja kogukondade lõimumist. Tartus tegutsevad silmapaistvad inimesed, teadlased ja ettevõtjad, kelle tegevus muudab maailma ja loob kõrge lisandväärtusega töökohti. Teaduspõhine mõtlemine on iseloomulik igale valdkonnale. Tartu on maailmas nähtav tänu toimivale rahvusvahelisele koostööle.
37	Anne Kesküla	Kasutan võimalust kaasa rääkida Tartu arengukava osas. Tahaks näha, et Tartu linn hooliks ja hoolitseks rohkem puuetega- ning muul põhjusel abi- ja tuge vajavate inimestega. Liikumiskustega inimestele mõeldes tuleks korda teha kõnniteed - kohati on need liiga kitsad, et ratastooliga liikuda, kanalisatsiooni kaevude luugid, vihmavee äravoolurennid, augud ja ebatasane pind, muudab liikumise raskeks ja ebamugavaks - näiteks munakivisillutis Jaani kiriku ümber, kus ei ole võimalik üldse ratastooliga liikuda. Oleks hea, kui oleks rohkem, hajusalt ning mõistliku vahemaa tagant puhkamiseks mõeldud istepinke, mis oleksid ergonomilised, arvestades ka asjaolu, et eriti vanemad inimesed ei talu päikest ja kasvõi mõned istepingid võiksid olla varju pakkuvate puude all või siis ehitatud varju pakkuvate pergolatega, mida kaunistaks näiteks metsviinapuu. Oleks kaunis samal ajal.	Osaliselt arvestada. Arengukavas ei loetleta üles kõnniteede korrastamise kava, kuid arenguvajadusena on välja toodud "Ligipääsetavus avalikus ruumis, sh nii sise- kui ka väliruumis, eelkõige piiratud liikuvusega inimestele, k.a vanemaealised". Uute tänavalahenduste puhul lähtume ligipääsetavuse nõuetest, aga paraku on linnas veel tänavaid, mis on ehitatud mitukümmend aastat tagasi ning mis tõesti ei vasta tänapäevastele normidele. Jõudumööda tehakse ka need korda. Pinke on linnaruumi viimastel aastatel lähtuvalt linnaelanike ettepanekutest juurde pandud, sh asukohavalikutes on kodanikud saanud kaasa rääkida
	Anne Kesküla	Tartus võiks olla munitsipaalmaju, mis oleks mõeldud puuetega inimestele - nii ligipääsetavuse seisukohalt. Praegu on paljud inimesed oma kodudes nõo vangis, kuna majades puuduvad liftid ja treppidest liikumine on kas raskendatud või lausa võimatu. Need majad võiksid olla Soome palvelutalo sarnased - inimesed elavad oma korterites, aga maja peale on olemas mitmekülgne abipersonal, kes aitaks toimetulekul ja pakuks ka lihtsamat meditsiiniteenust, samuti abi kodunt välja saamisel.	Osaliselt arvestada. Investeeringud munitsipaalmajadesse jätkuvad, varasemalt on loodud Tüve 2 ja Tüve 4 majad, linnal on kavas 2024-2025 rajada uus hoone ka Tüve 6 aadressile. Lisaks rekonstrueerime olemasolevaid munitsipaalsooneid

	Anne Kesküla	Tartu linn saaks kindlasti pakkuda paremat hoolekannet, kui see on senini olnud ja eelkõige võiks üle vaadata sotsiaal- ja hoolekandeosakondade ligipääsetavus - trepid, käsipuud, kaldteed jne.	Osaliselt arvestada. Arengukavas ei paku konkreetsete objektide lõikes lahendusi, kuid arenguvajadusena on välja toodud "Ligipääsetavus avalikus ruumis, sh nii sise- kui ka väliruumis, eelkõige piiratud liikuvusega inimestele, k.a vanemaealised". Hoonete renoveerimisel lähtume ligipääsetavuse põhimõtetest ning töötame tingimuste parendamise nimel.
	Anne Kesküla	Toetuste osas oleks ammu aeg üle vaadata invataksio limiidid, mis on ajale jalgu jäänud ja ei kata elementaarseid vajadusi.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku invataksio limiite. Ettepanek on edasi antud sotsiaal- ja tervishoiuosakonnale.
	Anne Kesküla	Tartu linn võiks rohkem mõelda ka vananeva elanikkonna peale ning tagada ka neile rohkem eakohaseid tegevusi ning üritusi. Autovabaduse puistee võiks ajalukku minna ja suvine kultuurielu korraldada nii, et kesklinna oleks võimalik pääseda ühistranspordiga ja ilma Vabaduse puisteede sulgemata. Tulevane Siuru keskus võiks olla eelkõige tõesti kultuuri- ja mitte kommertskeskus ja kindlasti tuleks arvestada liikumiskustega inimeste vajadustega. Ka vähest privaatsusevajadust ja liigse müra eest varjumise ning puhkamise kohti võiks rohkem olla. Loodan, et minu sünni- ja kodulinn Tartu austaks rohkem oma kultuuripärandit ja et linnaruum oleks vähem kollastes-pruunides-oranzhides toonides, ruumikujunduses võiks enam olla ajaloolise vana Tartu vaimu. Ilu saab luua mitmeti ja võimalusi selleks on rohkelt. Mitte ainult Raekoja plats ja Kõüni tänav, vaid ka teised tänavad võiksid olla jalakäijatele turvalised ning võimalusega puhkamiseks, ergonomiliste ja mugavate pinkidega.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on arenguvajadusena välja toodud "Ligipääsetavus avalikus ruumis, sh nii sise- kui ka väliruumis, eelkõige piiratud liikuvusega inimestele, k.a vanemaealised". Kultuuriasutuste ligipääsetavuse parandamine on ka edaspidi eesmärk, mis sõltub rahaliste vahendite olemasolust.
	Anne Kesküla	Busside ootepaviljonid on läbikukkunud projekt ja tasub mõelda, mida saaks ära teha olukorra parandamiseks. Istuda ja bussi oodata on neis äärmiselt ebamugav ja kohtades, kus on oodatavalt rohkem inimesi, võiks olla lisapinke ka väljaspool ootepaviljoni või paigutada paviljone juurde.	Mitte arvestada. Arengukavas ei seata tingimusi bussiootepaviljonide välisilme osas. Paviljoni suurus on standardijärgne, seda lahendust kasutatakse üle Eesti. Kui mõne tänava puhul pole tänavamaad piisavalt, siis on kasutuses ka veidi kitsam paviljon
	Anne Kesküla	Kindlasti võiks korda teha Sanatooriumi park ning Aino ja Oskar Kallase maja - leida sellele kultuurilooliselt ja ajaloolise mälu kohaselt olulisele hoonetele väärikas sisu. Park tuleks säilitada ja korrastada, jätkata alustatud. See on väga vajalik roheala linna selles piirkonnas.	Mitte arvestada. Santatooriumi park ning Aino ja Oskar Kallase maja ei kuulu linnale. Nn. Sanatooriumi pargi ala on detailplaneeringuga määratud hoonestatavaks arvestades maksimaalselt olemasoleva väärtusliku kõrghaljastuse säilitamist, Piirkonna pargiks jääb Raja park senistes piirides.

	Anne Kesküla	Karlova elamufond on väärtus omaette ja linn võiks tulla ühistutele appi renoveerimise planeerimise ja teostamise osas - toetama kasvõi osaliselt, aidates miljööväärtuslikku keskkonda korrastada. Tänan tähelepanu eest!	Osaliselt arvestada. Arengukavas on eesmärgiks seatud E27. Tartu linnaruum ja arhitektuur on kutsuv ning elanikes omanikutunnet loov. Varasemalt on linn toetanud restaureerimistegevusi (https://www.tartu.ee/et/restaureerimistoetused) ning kultuuriväärtuste teenistus on alati valmis nõu ja soovitusi andma hoonete ümberehituste kavandamiseks.
38	Jüri Ginter	Tartu linna arengukava täiendamise ettepanekud Lisada: 1. Kõigil Tartu linna lastel on võrdväärsed tingimused lasteaias ja üldhariduskoolis. Kommentaar: Ka arengukava möönab, et hooned on väga erinevas seisundis. Kuna kõiki hooned ei ole võimalik kohe väga heasse seisundisse viia, siis tuleb halvemas seisundis olevaid asutusi vastavalt kompenseerida (kõrgem töötasu õpetajatele, rohkem vahendeid õppetegevuseks jne). Seda peaks tegema kohe, alates 2025. aastast.	Mitte arvestada. Arengukavas on seatud eesmärgiks "Tartus on nüüdisaegne ning motiveeriv õpi- ja töökeskkond", põimida teksti "Kõigil Tartu linna lastel on võrdväärsed tingimused lasteaias ja üldhariduskoolis"- selle eesmärgi täitmiseks E 14."Tartus on nüüdisaegne ning motiveeriv õpi- ja töökeskkond" ning linn korrastab kooliruumi vastavalt võimalustele. Ei saa nõusta ettepanekuga siduda õpetajate palk koolihoonete seisuga- see paneb õpetajad ebavõrdsesse seisu.
	Jüri Ginter	2. Koostöö linna ümbruse valdadega. Kommentaar: Tartu linna elanike heaolu on väga tihedalt seotud lähivaldadega. Samas on näiteks Össu küla, mis kuulub Kambja valda sisuliselt linna sees.	Osaliselt arvestada. Linn teeb aktiivset koostööd naaberomavalitsustega, heaks koostöö näiteks on kogu Lõuna-Eestit hõlmav Tartu 2024. Ruumiteemade laiemaks aruteluks on ellu kutsutud ruumiloomega tegelevate spetsialistide võrgustik, mis kohtub regulaarselt. Ühistranspordi korralduses on samuti mitmeid häid näiteid omavalitsuste koostööst- arengukavas tegevustena välja toodud nt T22.2.1. Tartu ja linnapiirkonna liikuvusteenuste ühtse piletisüsteemi ja sõiduplaneerimise lahenduse loomine ja T22.3.2. Ühistranspordi sageduse tõstmine ja laiendamine linnalähedaste kompaktsed hoonestusega aladele, nt Valga ja Viljandi mnt
	Jüri Ginter	Kaasamise puhul peaks olema põhiline mõõdik kaasamise käigus laekunud ettepanekute arv ja kui palju ettepanekuid nendest arvestati.	Mitte arvestada. Juhime tähelepanu, et kõik kaasamistegevused ei ole seotud laekunud ettepanekutega. Ainult ettepanekute laekumise arvuga hindamine ei ole õige. Ettepanekuga mitteamistamine ei tähenda, et tegemist ei ole kaasamisega.

	Jüri Ginter	Liikluse osas peaks mõõdikuks olema kõik liiklusõnnetused, mida registreeritakse. Kommentaar: Surmad linnaliikluses on erakordsed sündmused ja nende arvu kasv ja langus võib olla juhuslik ning selle alusel on keeruline juhtimisotsuseid teha.	Arvestada, lisame mõõdiku.
	Jüri Ginter	Taastuenergia kasutamise kõrval võiks tähelepanu pöörata ka selle tootmisele ja seda mitte üksnes munitsipaalhoonetes Kaugküttega ja kaugjahutusega liitunud kinnistute arvu kõrval või isegi asemel võiks mõõdikuks olla selliste kinnistute osakaal. Kommentaar: kinnistute arv võib muutuda nende liitmisel või jagamisel, mis aga ei iseloomusta kaugkütte või kaugjahutuse kasutamise arengut.	Osaliselt arvestada. Vaatame mõõdiku "M 24.3 Kaugküttega liitunud kinnistute arv " meetodika üle. Selgituseks- üldplaneering annab võimaluse kaugkütte ja jahutuse arendamiseks, liitumine sõltub omanike soovist ja võrgu haldaja võimekusest.
	Jüri Ginter	Avatud spordi- ja mänguväljakute rajamise kõrval on veel olulisem nende korrashoid ja vastava juhendmaterjali kättesaadavaks tegemine, kuidas seal olevaid vahendeid kasutada. Kommentaar: Kahjuks on palju näiteid selle kohta, kuidas varasem spordiväljak lammutatakse ja selle asemele tehakse uus. Jääb arusaamatuks, mis varasem oli vaja lammutada ning kuidas uut kasutada.	Osaliselt arvestada. Arengukavas ei tooda välja konkreetset nimekirja avatud mängu- ja spordiväljakutest, kuid eesmärgiks on võetud kooli - ja lasteaiahoovide avamine üldsusele kasutamiseks. Kui vana mänguväljak otsustatakse lammutada, siis sellele eelneb analüüs ning lammutatakse neid mänguväljakuid, mis on ületanud oma eluea ja mida ei saa remontida. Teavitustahvlid on lahendatud üle linna erinevalt, selle sisuks on enamasti mänguväljakute kasutamisega seotud info.
	Jüri Ginter	Mahetoidu kõrval on veelgi olulisem tasakaalustatud toitumine, st et lapsed saaksid oma soole, vanusele, kaalule ja kasvule vastavalt mitmekesiselt valku, aeglasi süsivesikuid, küllastumata rasva ja kiudaineid (küllastunud rasvade ja kiirete süsivesikute osas on pigem liigtarbimine). "Rikkalik" ei ole vajalik, pigem tuleks taotleda, et toitu ära ei visata. "Mitmekesisus" ei ole piisav, seda enam, et on vaja tasakaalustada paljudes kodudes toimuvat ühekülgset toitumist.	Arvestada. Lisaks haridusasutuste toitlustuse korraldamisele tagada tasakaalustatud toitumine pööratakse tähelepanu ka toiduhariduse tõhustamisele nii lasteaedades kui koolides. Annab aluse sellele, et laps oskaks teadlikult teha toiduvalikuid. Üheks toetavaks meetodikaks on „Meelte kooli“ meetodika.

Jüri Ginter	<p>Mõelda läbi tegevuste esitamise struktuur. T4.3.1. Avatud spordi- ja mänguväljakute rajamine T4.3.2. Harrastusliikumise klubide toetamine T4.3.3. Info levitamine ja tingimuste loomine, sh elementaarne rahastus juhendajale on kirjas T 4.2.1 all, kuid on liigendamata alapunktideks. Esimene tegevus on seotud ka 4.1 mõõdikuga, kuid T 4.1 all sellist tegevust ei ole kirjas. Mõistlik oleks tegevuse juurde panna viited kõigile mõõdikutele, millega see tegevus on seotud ja vastupidi mõõdiku juurde viited kõigile tegevustele. On loomulik ja isegi soovitatav, et üks tegevus teenib korraga mitut eesmärki ja selle tulemusi saab samuti mõõta mitme mõõdikuga. Võib juhtuda ka nii, et tegevus mõjub ühe eesmärgi saavutamisele positiivselt ja teise eesmärgi saavutamisele negatiivselt. Arengukava on ebaühtlane, mõne mõõdiku (nt M 9.3) kohta ei ole ühtegi tegevust, samas on tegevuskavas väga kitsaid tegevusi nt eakate kõnniringid. Valdkonnas tegutsejate rahulolu määra kõrval peaks alati mõõdikuna kasutama ka valdkonda kasutavate inimeste rahulolu määra ja vastupidi. Osades valdkondades on, teistes mitte.</p>	Arvestada. Vaatame arengukava eesmärkide-mõõdikute-tegevuste loogika veelkord üle.
-------------	--	--

39	Kalle Paas	<p>Olen aidanud sel aastal koguda, töödelda ja analüüsida andmeid Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 põhi- ja osalt ka lisaprogrammi raames toimunud sündmuste publiku, osavõtukogemuse jms kohta. Seega lähtuvad järgnevad ettepanekud osadest tähelepanekutest ja arvamustest, mis on mul tekkinud tööga kättesaadavaks saanud värsketest andmetest.</p> <p>Minu ettepanekud:</p> <p>1) "Kultuuri" alla kuuluva 10. eesmärgi ehk "E10. Tartu on rahvusvahelise ja kohaliku kultuuri- ja spordielu keskus" mõõdik "Üle 10 000 külastajaga suursündmuste arv" võiks olla kas mõnevõrra madalam (näiteks 7500), aga pigem ehk isegi kahetasandiline, näiteks "Üle 10 000 külastajaga suursündmuste arv" ja "Üle 5000 külastajaga suursündmuste arv".</p> <p>Eeldan, et suursündmuste sekka on loetud näiteks mitmepäevased messid ja ralli, ent samas mitte pikemalt kestvad näitused või mitu korda etenduvad lavastused. Samas ühepäevaste kontsertide ja ühe-/kahepäevaste festivalide puhul on mõõdikuks olev 10 000 minule teadaolevalt Tartu Lauluväljaku, linna ainsa heade statsionaarsete korraldustingimustega toimumispaiga maksimaalne istekohtade mahutavus. Ma pole aga isiklikult veendunud, et selle maksimaalne mahutavus on mõistlik mõõdik. Näiteks väljamüüdud Stingi kontserdil oli minule teadaolevalt 10 400 pealtvaatajat ja Tartu laulupeol publikuna 10 000 inimest. Samas kui alla mõõdiku jääksid tänavustest Tartu Laululava Tartu 2024 põhi- või lisaprogrammi kuulunud suurkontsertidest Bryan Adamsi kontsert (9900 pealtvaatajat), Genialistid (7000), Jacob Collier & Take 6 (6000) ja Hauser (5200).</p> <p>Samas on isegi 5200 piletiga pealtvaatajat Tartu kontekstis väga märkimisväärne number, sest see ületab kaks korda linna suurima, TÜ spordihoone peasaali tribüünide mahutavust ja kolm korda linna suurima, Tamme staadioni "täismaja". 5200 külastajaga kontsert võib tuua Tartusse juba märkimisväärse hulga publikut väljastpoolt Tartu linna ja Lõuna-Eestit. Hauseri näitel oli tagasisideküsitluse põhjal ainult 28% selle publikust pärit Tartu linnast, samas kui 25% ülejäänud Lõuna-Eestist (ehk ülejäänud 19 omavalitsusest, mis korraldavad Euroopa kultuuripealinna), 43%(!) ülejäänud Eestist ja 4% välismaalt.</p>	<p>Mitte arvestada. Soovime tulenevalt arengukava eesmärkidest hinnata just suursündmuste osalejate hulka. Selgitame, et linna eesmärgiks on rahvusvahelise ja kohaliku kultuurielu keskuseks olemine- seda nii suursündmuste kui väiksemate sündmuste abil. Mõõdikuks oleme seadnud üle 10k külastajaga suursündmused. Tänapäevane praktika näitab, et suursündmusi on praegu juba võimalik korraldada ning huvi selleks on. Puudu aga on vahenditest ning korraldajatest.</p> <p>Väiksemaid suursündmuseid (u 5000+) (sh rahvusvaheliselt mainekad uuemad artistid) toimub arvukalt, nende täpne kokkulugemine aga on keerukas, sest kõik ei ole linna toetusmeetmetest toetuse saajad, samuti puudub korraldajatel kohustus ja ka motivatsioon neid andmeid korrapäraselt anda. Ehk siis oluline, et oleks piisavalt suuri sündmusi, mis annaks julguse korraldada ka mõned väga suured sündmused.</p>
----	------------	---	--

	Kalle Paas	<p>2) Eesmärgi E10 all võiks olla eraldi mõõdik rahvusvahelisuse määra kohta, et anda selgem siht, mis see Tartu linna soovitatav rahvusvahelisis on. Mõõdik "Üle 10 000 külastajaga suursündmuste arv" ei kõnele otse sellest, et need suursündmused peavad olema osavõtjate või esinejate mõttes rahvusvahelised, samas kui mõõdikut "Rahvusvaheliste spordi tiitlivõistluste arv" saab täita spordialade/vanuseklasside/jms paljususe tõttu väga erineva suuruse ja rahvusvahelisuse määraga võistlustega. Pakun seetõttu aruteluks, et olemasolevate kõrval võiks olla ka mõõdik "Üle 5% [või 10%] välismaalt pärit piletiostjatega 5000 külastajaga suursündmuste arv".</p> <p>Mulle teadaolevate andmete järgi oli 8 kuni 18 protsenti juunis ja juulis Tartu Laululaval toimunud ja Tartu 2024 põhi- või lisaprogrammi kuulunud popartistide suursündmuste piletiostjatest välismaalt. Kuna suurem osa suursündmuste pileteid müüakse ka interneti kaudu, on võimalik sedasorti andmeid loodetavasti ka edaspidi piletimüügikeskkondadelt korraldajate kaudu küsida.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Lisame mõõdiku "Rahvusvaheliste külastajate arv Tartu linna suursündmustel", baastase 8%, eesmärk et see tõuseks iga -aastaselt. Selgitame, et linna eesmärgiks on rahvusvahelise ja kohaliku kultuurielu keskuseks olemine ning mõõdikuks üle 10k külastajaga suursündmused. Tänane praktika näitab, et suursündmused on praegu juba võimalik korraldada ning huvi selleks on.</p> <p>Väiksemaid suursündmuseid (u 5000+) toimub arvukalt, nende täpne kokkulugemine aga on keerukas, sest kõik ei ole linna toetusmeetmetest toetuse saajad, samuti puudub korraldajatel kohustus ja ka motivatsioon neid andmeid korrapäraselt anda.</p>
	Kalle Paas	<p>3) Kui välismaalt Tartusse tulevad kultuurituristid on eriti tulusad, siis ka Tallinnast või mujalt kaugemalt Eestist saabuv kultuuriturist on potentsiaalne Lõuna-Eestis ööbija ning rohkemate siinsete teenuste tarbija. Kultuurituristide Eesti-sisese päritolu kohta on tänava kogutud andmeid Tartu 2024 publiku tagasisüstitlustega. Nende, eeskätt eestikeelset vastajat vastama kutsunud küsitluste järgi jaotub 2024 põhi- ja lisaprogrammi kuulunud Stingi, Bryan Adamsi, Hauseri ja Jacob Collier & Take 6 kontserdite publik päritolu järgi keskmiselt nii: 3% välismaalt, 43% ülejäänud Eesti, 33% Tartu linn, 21% ülejäänud Lõuna-Eesti.</p> <p>Mulle tundub strateegiliselt asjakohane võtta sihiks tuua see (rohkem või vähem) 43% publikust, kes saabus sel aastal näiteks Tallinnast, Viru- või Saaremaalt, ka edaspidi Tartusse. Ehkki selliseid andmeid andvate publiku tagasisideküsitluste läbiviimine on natukene ressursikulukam, saab nende abil luua näiteks sellise mõõdiku - "Üle 30% publikut väljastpoolt Lõuna-Eestit toovate [üle 5000 külastajaga] suursündmuste arv".</p>	<p>Mitte arvestada. Linna arengukava tasandil liiga spetsiifiline teema, küll aga sobitub koostamisel oleva Lõuna-Eesti Turismistrateegia konteksti. Anname ettepaneku edasi.</p>
40	keijo laanesar	<p>kuna vasar tn on koguni 3 lasteaeda aga puudub kõnnitee (nüüd sepa staanonile lõpuks tehti) siis jah vasara tn kõnnitee oleks ilmselgelt vajalik</p>	<p>Mitte arvestada. Eelarvestrateegias on vahendid Vasara tn kõnnitee rajamiseks aastal 2030, varasemasse perioodi tõstmiseks puuduvad rahalised vahendid.</p>

41	Linda-Liisa Veromann-Jürgenson	<p>Tartu peab säilitama linnalooduse ja suurendama kõrghaljastuse osakaalu. Parkide asemele elamute, avalike ja ärihoonete ehitamine on kliimaeesmärkide täitmisega ja hea linnakeskkonna hoidmisega otseses vastuolus, eriti pidevalt sagenevaid ja pikenevaid suviseid kuumaperioode arvestades. Linn peab ennast muutuvate kliimatingimustega toimetulekuks ette valmistama - taaskord võimalikult palju kõrghaljastust, rohealaid, parem vee äravool tänavatelt valingvihmade korral jne. Lisaks võiks linn arvestada üha suureneva valgusreostusega, mis segab nii linnaloodust kui ka inimesi - nt ERMi juures olevad prožektorid ja üle valgustatud parkla. See segab ööloomi-linde ja on mõttetu energiakulu.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Rohekoridorid linnaruumis on kokku lepitud üldplaneeringus. Linna strateegiliseks eesmärgiks on "Tartu väärtustatakse erinevaid looduskooslusi, hoides inimese, looduse ja kliima vajadusi tasakaalus" (S10) ning arengukava tasandi eesmärgiks "E19. Tartus on mitmekesine linnaloodus", mille saavutamiseks on üheks mõõdikuks ka näiteks "Haljastuskava elluviimise osakaal (M 19.2) ja "Krunsti roheväärtuse meetoodika rakendamise osakaal kehtestatud detailplaneeringutes" (M 19.1). Need eesmärgid ja konkreetsed tegevused aitavad kaasa linnalooduse säilimisele. Linn on valgusreostuse vähendamisele tähelepanu pööramas oma igapäevategevustes - näiteks võetakse järk-järgult kasutusele tänavavalgustuses uued tehnilised lahendused.</p>
42	Kadri Vanem	<p>Ligipääsetavuse osas ootaks enam käsipuid tõusudel, laskumistel, nt. Kroonuaia silla alused, aga ka Kroonuaia silla ülekäik jalakäijatele, jmt. kohad. Ülekäigukohtades ohutusaarte asemel jalakäijaid eelistavad fooritsükliid, mis lubavad ka aeglasel kulgemisel ühe korruga üle tee jõuda. Ristmikel jalakäijatele pikem fooritsükkel ja risti-põiki ületus, hea näide on Sõpruse pst.-Anne! Eesmärk peaks olema, et kogu linn on jalgsi mugavalt, ohutult, hõlpsalt ligipääsetav nii 8 kui 80 aastasele, sealhulgas nii ratastooli, kargu kui rulaatoriga. Siis saab rääkida ligipääsetavusest!</p>	<p>Mitte arvestada. Arengukava ei tegele nii detailsel tasandil konkreetsete objektide ligipääsetavuse ja liikluskorraldusega. Lahendused sõltuvad alati asukohast, fooritsükli pikkusel on konkreetne põhjus.</p>

	Kadri Vanem	<p>Ürituskorralduses peaks ligipääsetavus olema üheks keskseks kriteeriumiks. On olukordi, kus seda on keeruline korraldada, aga enamasti on siiski võimalik teatud tingimused tagada. Stingi kontsert jättis sel aastal kehva maigu, kus kontserdikorraldaja kaks nädalat enne üritust ütles, et ei ole midagi korraldatud, et liikumisvaegusega inimesed saaksid lihtsamini, või et on eraldatud ala. Tartu2024 sotsmeediatiim soovitas pöörduda kontserdikorraldajate poole. Ning olles piletid juba maha müünud, ilmus laupäeval enne esmaspäevast kontserti plaan, kus oli siiski ära näidatud, et kus on invaala, kuhu küll kuuldavasti sai ainult oma ratastooliga, elik kargu, rulaatoriga inimesed ei olnud oodatud, või teised, kel liikumine kehv ja kellele oleks piisanud paarist pinginurgast ning teadmised, et ei pea pikka sissepääsu järjekorda seisma. Olin väga kurb ja pettunud, et ei saanud lähedast kontserdile viia – seda oleks saanud vältida, kui info oleks kontserdi esmase kuulutusega juba selge ja ligipääs tagatud! Kui taaskasutus jmt juba on ürituskorralduse standardites, siis ligipääsetavus selle laias mõttes (liikumine, kuulmine, nägemine, lihtsas keeles jne) peaks ka sellesse standardisse kuuluma. Aitäh hoolimast!</p>	<p>Mitte arvestada. Arengukava ei reguleeri üritustele esitatavaid nõudeid. Korraldajate arendamine ja koolitamine ja pädevuse tõstmine on jätkuvalt oluline. Sündmused on eri suurustega, nõuete ja külastatavusega. Tegutseme selles suunas, et ka info oleks ligipääsetavam ja kättesaadavam.</p>
	Kadri Vanem	<p>Tartu linna kodukas ja kõik linna puudutav info võiks olla kättesaadav ka lihtsas keeles. Ka antud arengukava tagasisidestamine oleks võinud olla lihtsas keeles kättesaadav. Ka sõna tagasisidestamine on juba piisavalt keeruline, et inimesi, kelle kognitiivsed-keelelised võimekused jäävad pigem ahtaks, eemale peletada. Kas lapsed saaks sellest aru?</p>	<p>Osaliselt arvestada. Linn on loomas uut kodulehte, kus püüame paranda oluliselt ka ligipääsetavust ning vaatame üle esitatud info ja keelekasutuse. Arengukava keelekasutus vaadatakse pärast muudatuste sisseviimist üle.</p>
	Kadri Vanem	<p>Ja oleks väga kena, kui avalikke üritusi puudutavad kodukad, antud juhul siis Tartu2024, Autovabaduse puiestee jne – et neid kodukaid ei oleks nii palju ja et ei peaks ühelt kodukalt teisele klikkima. Tartlasena see ärritas sel aastal korralikult – selleks, et jõua mingi informatsioonini, näha ürituste sisu, pidi lõputult klikkima. Ei viitsi, ei taha 😊 Kultuuripealinna kodukas eraldi on ok, aga kõik muu ei vaja eraldi kodukat, mida vähem klikkimist, seda parem.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukava üks eesmärgi on E5. Tartu linna ühine inforuum on mugav ja kättesaadav. Jälgime, et ürituste info oleks koondatud Kultuuriakna lehele, teised lehed toetavad seda. Lähtume sellest, et kõikides kanalites kajastuv info on sama. Aastatega ongi erinevaid veebilehti jäänud vähemaks, et oleks kergemini leitav ja kõik sündmused on koondatud Kultuuriaknasse.</p>

	Kadri Vanem	Linnaelanike kaasamine kaasamine – liiga palju häppeningi tüüpi asju. Jah, see on loov, aga samas ka aega nõudev ja tekitab teatud lävendi, aga ei peaks. Pigem nii tavabürookraadi keeles, ja ka lihtsas keeles, lihtsate vahenditega, häid kaasavaid meetodeid kasutades – sillapealsed infotahvlid on väga hea näide lihtsast vahendist ☺ Lisaks, sooviks näha linnaosade kaupa enam arutelusid. Selliseid, kus linn tuleb inimeste juurde.	Teadmiseks võetud. Ei puuduta arengukava sisu. Kaasamise puhul on eesmärk jõuda erinevate kanalite kaudu võimalikult paljudeni. Erinevatel juhtudel töötavad erinevad kanalid ja viisid. Oleme alati valmis aruteludeks.
	Kadri Vanem	Hakkama saamine - Tunnustan kodus elamist toetavaid teenuseid ja üldse eakatele suunatud erinevaid teenuseid. Mõõdikuna võiks lisaks tervelt elatud aastatele lisanduda ka autonoomselt, iseseisvalt hakkama saamine, need ei ole päris üks ja sama.	Mitte arvestada. Ettepanek on arusaadav, kuid seda iseseisvalt (autonoomselt) hakkama saamist on väga keeruline mõõta. Tervelt elatud aastate metoodika aga on välja töötatud ja rakendatakse ka riigi tasandil.
	Kadri Vanem	Avaliku ruumi parem kasutamine – nt. kodukohvikud, aja ära elanud kontseptsioon, tänavad on tegelikult kasutamata, inimesed samalt tänavalt kokku ei saa, va. kui üksteise aeda ei astu, aga kui ise kohvikut teha, siis ei satu. Liiga palju on tekkinud kommertslikkust, liiga vähe lihtsalt koosolemist. Linna üritused kontsentreeruvad kesklinna, Raeplatsi-Vabaduse pst ümbrusse, mis üheti on mõistlik, aga teisalt on linn palju suurem ja üritusi võiks siiski olla igas linnajaos, olgu selleks madala lävendiga kogukondlikud tänavapeod (mitte hoovis, vaid tänaval!), kirbuturg maja ees vmt. Linna kureeritud väikesed üritused linnaosades. Iga asi ei pea olema kohutavalt läbi planeeritud, produktsiooniga show´d – need on kulukad, ning pigem ülekorraldamine väsitab. Oma kodutäna, kodupiirkonna kogukondlikkust võiks enam kureerida, nügida. Näitena Brüsselist, kus tänavapeod tõid oma täna inimesi ja ümbruskonna rahvast kokku just ühises ruumis, mitte eraia ruumis. Selliseid hetki igatseks palju enam. Nt. miks ei võiks linnavõimu esindajad järgmisel aastal kutsuda linnaosade kaupa piknikule tänaval – mõnel sellisel sobivamal tänaval?! Saaks rääkida kohalikust elust, rõõmudest, muredest, nosida oma pirukat, pakkuda naabrile ka täitsa tasuta, üks hää kohv sinna juurde.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on üheks strateegiliseks suunaks heaolu, kogukond ja kultuur. Eesmärgiks on seatud E7. Tartlased räägivad aktiivselt kaasa linna arengus ja osalevad kogukondlikes tegevustes. Tegevus eesmärgi saavutamisse- T7.8.1. Asumiseltside omaalgatusvõime tõstmine ja omaalgatuste tunnustamine, sh aktiivse kaasamise soodustamine. Kogukonnad ja asumiseltsid on vabad alati uusi algatusi välja pakkuma ja neid ka ellu viima. Linn asab selleks pakkuda ka erinevaid toetusmeetmeid.

	Kadri Vanem	Tervislikkus ei seisne ainult liikumises, kindlasti aitaks eakamaid liikuma enamad pingid, avalikud tualetid, käsipuud üles-alla liikumistel. Talvine teehoolduse puudumine aheldab paljud kukkimishirmus kodusse vangistus – see peab muutuma!	Osaliselt arvestada. Arengukavas on mitmete ettepanekus välja toodud kitsaskohtadele tähelepanu pööratud. Näiteks- E26. Tartu liikumiskeskond ja linnaruum, mõõdik "Elanike rahulolu tänavate ja teede hooldustöödega" ja tegevused T26.2.2. Turvalisust toetavad hooldustööd, sh jalg- ja jalgrattateede kate korrashoid, lume ja libeduse tõrje ning T27.1.5. Universaalisaini põhimõtete järgimine avaliku ruumi kujundamisel
	Kadri Vanem	Andmepõhisus – ikka jätkuvalt hämmastab, et Eestis tegelikult on üsna vähe andmepõhist tegutsemist. Andmeid jagub, aga neid ei osata, suudeta kasutada. E-riigi võlud ja valud. Aitäh, et linn on võtnud eesmärgiks enam andmepõhist tegutsemist arendada.	Teadmiseks võetud. Aitäh!
	Kadri Vanem	Linnaruumi planeerimisel – loodan, et võetud eesmärgid linnaliikluse rahustamisel, rattateede võrgustiku väljaehitamisel jne ka teoks saavad. Väga sooviks näha jalakäijate põhist foorisüsteemi, mis ei sunniks kohutavatel ohutusaartel ootama või kehvema jalaga inimesi, eriti eakaid, liigselt kiirustama, hirmus auto alla jääda, sest foorisüklid on absurdelt lühikesed. (Vabaduse sild – Botaanika aed nt, väga lühike ülekäik, aga no isegi ma ise kiirel sammul ei jõua rohelisega üle – see ei ole normaalne!). Hooajaliselt võiks olla linnabusse ka Emajõe ujulasse. Ka vabaujula jääb kaugemale bussipeatusest ja kes ei jaks käia seda maad, sel jäävad need toredad rannad külastamata. (300m, 400m, 500m võivad tunduda mitte midagi, aga vanemale, kehva jalaga inimesele tundub see ületamatu, isegi kui võibolla jaksaks)	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku nii detailseid liikluskorralduse põhimõtteid või foorisüklite pikkuseid. Konkreetsed lahendused linnaruumis sõltuvad asukohast ning tsükli pikkusel on põhjus. Teie poolt väljatoodud asukohad on edastatud linnamajanduse osakonnale teadmiseks.
	Kadri Vanem	Asumiselsid on toredad ja teevad ägedaid asju. Aga mitte kõikides linnajagudes ole asumiseltse ja just linnaosade tasandil võiks olla mõni kaasamismõõdik siiski ka selline, mis mõõdab väljaspool seltsindust oma linnaosaga suhestumist, oma naabruskonnas millegi korraldamist või lihtsalt oma naabruskonna osas arengutes kaasa rääkimist. Omaalgatus ei peaks ainult organiseeritud tegevuse tasandile jääma ega ainult seeläbi mõõdetav olema	Osaliselt arvestada. Nõustume, et ainult asumiseltside ürituste arv ei anna ülevaadet aktiivsest kodanikuühiskonnast. "E7. Tartlased räägivad aktiivselt kaasa linna arengus ja osalevad kogukondlikes tegevustes" eesmärgi saavutamise mõõdikutena välja toodud ka teisi mõõdikuid- näiteks "Viimase 12 kuu jooksul vabatahtlikku tööd teinud elanike osakaal". Juhime tähelepanu, et mõõdikute valimisel peame lähtuma sellest, et vajalikud andmed oleksid ka kogutavad/saadaval riiklikes registrites.

	Kadri Vanem	<p>Tunnustan kriisiks valmisolekut. Ja eriti olen tänulik, et linn valmistub ka keskselt, mitte ei jää mulje, nagu üldiselt kriisikorralduses Eestis, et uppuja päästmine on uppuja enese asi. Üks asi, mis teeb muret, ja see ei olegi otseselt linnaga seotud, on inimeste teavitamine erinevatest olukordadest. Miks see muret teeb, nimelt on palju seotud omandiga, ja mitte sissekirjutusega rahvastikuregistris. Näide – elektrikatkestused – kuivõrd minu üürikodu elektrileping on omaniku nimel, siis mulle ei anta isegi üldist infot Elektrilevisse helistades. Kui ei ole lepinguosapool, siis infot ei saa. Aga infot võiks siiski saada see, kes rahvastikuregistri alusel antud elukohas elab. See paneb muretsema, et kuidas riik või erinevad kriitilise taristuga seotud asutused teavitavad inimesi. Jah, asukohapõhiselt sms-i või kõnega, aga sooviks kindlust, et ei teki olukorda, kus teavitatakse korteriomanikke, kes võibolla sadade kilomeetrite kaugusel, aga mitte kohapeal elavaid inimesi. Lisaks, linn peaks enam surveutama ja toetust pakkuma linnakeldrite kohaldamist varjumiseks, et oleks tagatud nii keldri- kui varjumisfunktsioon. Seda teevad siiski täna vaid entusiastid, aga oleks vaja, et seda tehaks palju mastaapsemalt. Samuti tasuks kaaluda piirkondlikke kriisiõppusi ka elanikkonnaga – mida teha, kuhu varjuda, kust leida pelgupaika, varusid – ei pea ju olema sõjaõppus, võib ka loodusõnnetust simuleerida.</p>	<p>Mitte arvestada. Nagu ka ettepanekus välja toote, ei ole ettepanek niivõrd kohaliku omavalitsuse pädevuses kui laiem küsimus, mistõttu arengukavaga seda probleemi lahendada ei saa. Omanik peaks teavitama üürnikke, sellesse suhtesse ei saa linn sekkuda. Linn saab teavitust teha teemadest, mille kohta meil info on- Elektrilevi teavitab oma kliente ise. Tartu linn koos Päästeametiga on välja valinud sobivad asukohad avalikeks varjumiskohtadeks. Kõik need kohad on üle vaadatud ja ette valmistatud (liivakotid, generaatorid). Päästeametil on eraldi toetusvõimalused keldrite kohaldamiseks (KÜ-d). Loodud on näidisvarjumiskoht koostöös Päästeameti ja Kaitseliiduga. Jätkame koostööd selles teemas Päästeametiga. Kavas on ka erinevad kriisiõppused.</p>
	Kadri Vanem	<p>Nukraks teeb mõõdik, mis seab kultuuritöötajate tasude osaks riikliku miinimumi sihttasemena. Kuidas saab riiklik miinimum olla mingi sihttase. Kuidas see motiveerib tulevasi kultuuritöötajaid Tartusse tegutsema tulema? See on väga madal sihttase, Tartu peaks palju kõrgemale sihtima. Eriti kultuuripealinnana!</p>	<p>Mitte arvestada. Mitte arvestada. Selgitame, et mõõdikuga on silmas peetud riiklikul tasemel kehtestatud kõrgharidusega kultuuritöötaja miinimumtaset. 2024. aastal on selleks 1600 eurot. Mõõdik arvestab ka seda kui riiklikul tasemel kokkulepitud miinimumtase peaks tõusma ehk igal aastal on uus baastase.</p>

Kadri Vanem	<p>Linnaruumi arendamine – integreeritud, põimitud linnaruum, mis ei ole eraldatud osadeks (elu, kommerts jne), mis ei katke (oli kõnnitee, rattarada – ja järsku ei ole). Lahmakate kaubanduskeskuste, parklate asemel, võiksid kerkida elumupiirkonnad, kus kauplused asuvad allkorrustel, kus on kohvikuid ja väikeseid poode. Tartu linnaruum, mis puudutab inimtegevust, tekitab üha enam nõutust. Järjekordsed suured lahkamad kauplused, milleks meile nii palju supermarketeid? Miks peab olema kõrvuti mitu suurt supermarketit? Elan Ülejõel, jalgsi jõuan 15min. kaheksasse supermarketisse ja rattaga lugematul hulgal enamasse. Vabandust, aga see ei ole normaalne, see on meeletu raisatud linnaruum. Valglinnastumise pidurdamiseks on tarvis edendada taskukohaseid elamuid linnas, koos heade teenustega. Mugavad, mõnusad linnad on need linnad, kus inimeste elu ja olme on põimitud, mitte eraldatud. Võtame Annelinna – rattasõidu seisukohalt on ülimalt mugav minna Ülejõelt hoopis Annelinna supermarketisse, sest sinna saab pea katkematult kergliiklusteel, autodega kokku puutumata. Aga linnalisuse seisukohalt ei ole midagi õudsemat kui Kalda tee pikk rodu kaupluseid koleparklatega. Jah, Annelinnas elab palju inimesi ja neile on kauplusi vaja, aga sellisel moel? Terve pika tänava jagu linnaruumi on lahmakate plekkmajade ja parklate all. Üsna nukker. Või Tartu kesklinna, Turu-Riia-Narva mnt rist – kolelahmakad kaubanduskeskused. Üha enam väikepoode kaob kesklinnast, ka kohvikuid on jäänud käputäis (restod veel saavad hakkama), sest inimesed elavad kaubanduskeskustes, mitte linnatänavatel. See on väga nukker tendents. Palun teeme linnana midagi selle nimel, et väikepoed, kohvikud naaseksid elumajade allkorrustele, et meie kommertsvajadusi ei rahuldaks ainult kolekeskused. Kui otsida siin head linnanäidet, siis soovitan Baseli linna! Jah, seal on samuti industriaalpiirkondi, aga seal ei elata. Seal, kus inimesed elavad, seal on väiksemad ja suuremad poed, kohvikud, restoranid elumajade all suuresti. Toome need palun ka meile tagasi.</p>	<p>Mitte arvestada. Linna ruumiline planeerimine lähtub kehtestatud üldplaneeringust Tartu 2040+. Arengukavas juhitakse seatakse eesmärgiks "E27. Tartu linnaruum ja arhitektuur on kutsuv ning elanikes omanikutunnet loov" ja "E28. Tartus on hea avalik ruum" Linna üldplaneering on kohalike poodide arendamist võimaldav-elumupiirkondades on sellesk antud paindlikud võimalused.</p>
-------------	---	---

Kadri Vanem	<p>Liikuvus – multimodaalsus. 30km/h Tartu tänavatel – ohutus+müra vähendamine. Toon taaskord näitena Baseli – tunduvalt rahvastikurohkem ja -tihedam, kui Tartu, aga kordades, kordades vaiksem, kui Tartu – alati hämmastab, kui satun, et kui vaikne saab üks Eesti mõistes suur linn olla. On selge, et mõnda aega liigub veel transiitliiklus läbi linna Tartus, aga see ei pea liikuma nii kiiresti. Palun teeme midagi, et müra väheneks ning rattavõrgustiku väljaehitamiseni saaks normaalselt sõiduteel kulgeda ilma hirmuta. Liikuvuses ei jää kuigi palju silma jalakäijate mugavuse tõstmise – pingid, puud varjuks, ja talvine tänavahooldus, rattaliikluse jalakäijatega ühisest ruumist ära viimine. Talvine tänavahooldus ajab ikka rämedalt vanduma, siinkohal panen ühte patta nii linna, kui erahoolduse, kuigi linn on tunduvalt hoolivam siiski. Käin talviti väga tihti sõiduteel, sest kõnniteedel ei ole talviti võimalik normaalselt liikuda. Mu ema kardab isegi majast väljuda ajuti, sest kuigi maja ees on puhas, siis kõrval ühika ees on maastik, kus kukkumisoht on väga suur. Ma tean, et linnal puudub võimekus teha järelvalvet ja trahvida, aga ei saa olla, et eakam ja/või liikumisvaegusega osa linnaelanikest peab linnatänavaid libedaga kartma ja teised käivad vandudes sõiduteel. See ei ole hooliv linn, sest hooliv linn seaks iseseisva hakkamasaamise ja inimeste heaolu esikohale.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Tartu linna arengukava Keskkond ja linnaruum stateegilise suuna juures on Teie poolt välja toodud murekohtadele tähelepanu pööratud. Näiteks- E26. Tartu liikumiskeskond ja linnaruum, mõõdik "Elanike rahulolu tänavate ja teede hooldustöödega" ja tegevused T26.2.2. Turvalisust toetavad hooldustööd, sh jalg- ja jalgrattateede kate korrashoid, lume ja libeduse tõrje. Arengukavas ei lepita aga kokku detailseid põhimõtteid piirkiiruste, liikluskorralduse või lumekoristuse osas. Tartu linnavalitsusel on valminud Keskkonnamüra vähendamise tegevuskava 2024-2028, mis sätestab ka konkreetsed müra vähendamise meetmed.</p>
-------------	--	---

Kadri Vanem	<p>Ühistransport – kui saaks kunagi nii, et on vaja vaid ühte rakendust, et sõita ükskõik kuhu Eesti piires ja süsteem arvutaks ise välja parima hinna. (Hea näide, SBB Šveitsis ja easy-ride) Aga selleks, et muidugi kuhugi niisama sõita, peaks olema ka ühendusi, et sõita. Nendega on kehvad lood. Põhilinnade vahel ehk veel kuidagi saab, aga Elvast ei saaks isegi õhtuselt kontserdilt ühistranspordiga Tartusse koju või vastupidi. Kagu-Eestisse metsa, maale külla ja tagasi samal päeval on enamasti soovunelm. Aga see on suuresti riikliku liikuvuse planeerimise vajakajäämine. Tartus ringi liikumiseks ei ole tõesti isikliku autot vaja, aga ei kujuta ette, et elaks kusagil natuke kaugemal ja peaks sõltuma ühistranspordist. See ei peaks aga nii olema! Nõudepõhisus jmt, need kõlavad hästi, aga kuidas neid rakendada nii, et need ei piirduks linnalähiste aladega, kust niikuinii on ka muid lahendusi linna ja tagasi jõudmiseks. Linna osas peaks palju enam tegema selleks, et tekiks harjumus jätta isiklik auto linnaäärde ja sõita linna asju ajama ühistranspordiga. See ei toimi siiski täna veel üldse. Ummikumaks jmt. on head lahendused sinna suunas nügida.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukava üheks eesmärgiks on E21. Tartul on head ühendused linna sees, lähiasumitega ja maailmaga ning E22. Tartlased eelistavad keskkonnahoidlikke ja tervislikke liikumisviise. Muu hulgas on eesmärgi saavutamiseks vajalike tegevustena välja toodud "T22.3.1. Tartu ja linnapiirkonna liikuvusteenuste ühtse piletisüsteemi ja sõiduplaneerimise lahenduse loomine" ja "T22.1.2. Sidusa linnavõrgu planeerimine, mis võimaldab kiireid ümberistumise võimalusi eri liikumiste vahel ning arvestab erinevate sihtgruppide vajadustega, sh tudengid, eakad, koolilapsed". Lisaks T22.1.6. Nõudetranspordi ühistranspordi vajaduste tuvastamine ja arendamine, sh julgem piloteerimine</p>
-------------	--	--

	Kadri Vanem	Avalikust ruumist veelkord – rõhutan veel mürataseme langetamise vajalikkust. Ning siinjuures tooksin sisse ka veel kaaskodanikega arvestamise. Linn saab teha palju linnaliikluse piirkiirust langetades/reguleerides ning teetaristu heas korras tagamisega, mis vähendab rehvimüra tuntava vähenemise. Transiitliikluse ümberjuhtimine on jätkuvalt samuti teema. Lisaks, on tunnetuslikult, linnaruumi siginenud järjest enam väga lärmakaks tuunitud kahe- ja neljarattalisi mootorsõidukeid. Võiks olla mõeldav kaaluda mootorimürapiiri määramine sõidukitele. Lisaks, palun linnal kaaluda, lähtuvalt nii kliima- kui linnaruumi ja heaolu eesmärkidest – erinevatest eriti lärmakatest fossiilkütustel põhinevatest trimmeritest, muruniidukitest, lehepuhuritest loobumist. Viimased on üldse mõttetu nähtus linnaruumis. Ja kaaluda ka üldiselt mürapiirmäärade määramist nende kasutamisel, olgu siis linna enda või erakasutajate poolt. Kaaluda võiks ka pühapäevade kuulutamist müravabaks – siia võiks kuuluda muruniidukite, trimmeride, lehepuhurite jmt. mitte kasutamine pühapäeval ja nt. riiklikel pühadel. Natuke enam teineteisega arvestamist linnas. (Kulmu paneb kergitama ka Kaarsilla juurde, Ülejõe parki püstitatud kohvik ja sealne muusikatase – kui palju see inimeste koju kostab on üks asi, aga Ülejõe park on üha enam väga toredate erinevate lindude poolt asustatud, kuidas see väga vali kohvikumuusika neid mõjutab?)	Osaliselt arvestada. Arengukavas on eesmärgiks seatud hea avalik ruum. Ühe mõõdikuna on eraldi välja toodud Rahvastiku osakaal müratsoonis, kes on eksponeeritud müratasemele Lden >55 dB. Täpsemad tegevused keskkonnamüra leevendamiseks on lepitud kokku Tartu linna keskkonnamüra leevendamise kavas 2024-2028.
43	Janek Maat	1. Luua kiireloomuliselt eeldused liftide ja sLenderblock moodulite jms paigaldusega korterelamute rekonstruktsiooni käigus. Viia kiiresti sisse vastavad ehitusõiguslikud parandused üldplaneeringusse. Täpsustan üksikasjadest suusõnaliselt.	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei lepita kokku korterelamute renoveerimisega seotud detaile. Arengukavaga ei muudeta üldplaneeringut.
44	Janek Maat	2. Rajada Emajõe ja Anna kanali vahele Anna kanali äärde, Emajõe ülemjooksule välis- ja siseturismi endamiseks nudistide ujumisrand. Viia sisse vastavad parandused üldplaneeringusse.	Mitte arvestada. Arengukavaga ei muudeta üldplaneeringut.
45	Janek Maat	3. Võtta eesmärgiks trammivõrgu rajamine.Viia sisse vastavad ehitusõiguslikud parandused üldplaneeringusse.	Mitte arvestada. Rahaliste vahendite puudumise tõttu ei ole linnal kavas trammivõrku arendada. Linna üldplaneeringuga on määratud kiire ja paindlik, tulevikku suunatud ühistranspordi ala. Tulevikus on nimetatud koridoris võimalik arendada kaasaegseid ühistranspordiühendusi linnas ja lähiregioonis.

	Janek Maat	4. Näha ette linna tihendamine mini(moodul-)majadega, suurema korruselisuse võimaldamisega olemasolevatele hoonetele kui ka uutele. Viia sisse vastavad ehitusõiguslikud parandused üldplaneeringusse.	Mitte arvestada. Tegemist ei ole arengukava ettepanekuga, vaid puudutab eelkõige üldplaneeringut ja konkreetseid detailplaneeringuid. Arengukavaga ei muudeta üldplaneeringut.
	Janek Maat	5. Luua jõeliinid. Tartu-Supilinn-Kvissentali-Vorbuse-Ilmatsalu. Tartu-Karlova-Ihaste-Luunja-Kaagvere-Kavastu.	Mitte arvestada. Ettepanek on realiseeritav erasektori eestvedamisel ka ilma arengukavas käsitlemata. Linnal ei ole kavandatud selleks rahalisi vahendeid.
	Janek Maat	6. Luua linnaasumite keskused.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on eesmärgiks seatud "E27. Tartu linnaruum ja arhitektuur on kutsuv ning elanikes omanikutunnet loov" mõõdikuks "Linnaosades, alevites ja küldes kogukonnakeskustena toimivate keskusalade arv" ning T27.2.2. Linnaosade, külade ja alevite keskusalade arendamine
	Janek Maat	7. Kavandada Emajõe vasakkallast Ujula Konsumist kuni Turusillani kesklinnana.	Mitte arvestada. Arengukavaga ei muudeta üldplaneeringut ega määrata linnaosade piire. Tartu linna üldplaneeringus on kesklinn ja linna üldkeskus piiritletud.
	Janek Maat	8. Planeerida jalakäijate sillad Põik tänava otsast Sadama kvartalsisse, Turuhoone eest Holmi kvartalsisse. Viia sisse vastavad ehitusõiguslikud parandused üldplaneeringusse.	Mitte arvestada. Pakutud lahendus ei ole kooskõlas üldplaneeringuga, arengukava ei muuda üldplaneeringut.
46	Janek Maat	9. Võtta plaani suurte ol.olevate parkla - ja tehnoloogiliste katmine päikesepaneelidega nt. Sõpruse sillal katusena roheenergia tootmiseks	Mitte arvestada. Teema on reguleeritud üldplaneeringuga, arengukavas ei lepita kokku selliseid põhimõtteid.
	Janek Maat	10. Võtta plaani arhitektuurselt asukohta mitte sobiva Tartu kohtumaja demonteerimine ja parema lahenduse välja töötamine.	Mitte arvestada. Linna ruumiline planeerimine toimub üldplaneeringust lähtuvalt. Esitatud ettepanek ei ole arengukava teema.
	Janek Maat	11. Võtta plaani Holmi kvartali võidutöö idee rajada välibassein Atlantise esisele. Seda saab kasutada kaetud kujul ürituste ajal esinemislavana.	Mitte arvestada. Linna ruumiline planeerimine toimub üldplaneeringust lähtuvalt. Esitatud ettepanek ei ole arengukava teema.
	Janek Maat	12. Võtta plaani suure sündmus- ja spordihalli rajamine.	Mitte arvestada. Eelarvestrateegias ei ole ette nähtud vahendeid sündmus- ja spordihalli rajamiseks. Arvestades investeeringu suurust, eeldab finantseerimist lisaks omavalitsusele ka riigilt. Linna üldplaneeringuga on vastava hoone ehitamise võimalus antud Raadi piirkonnas.
47	Janek Maat	13. Võtta eesmärgiks Keskpargi säilitamine ja leida SÜKULE parki säästev muu asukoht kesklinnas. Meeldetuletuseks tutvuta MTÜ Päästame Tartu Keskpargi ettepanekutega.	Mitte arvestada. Linna ruumiline planeerimine toimub üldplaneeringust lähtuvalt. Südalinna kultuurikeskus Siuru hoone asukohavaliku viidi läbi linna üldplaneeringu tasandil. Arengukavaga ei saa muuta üldplaneeringu lahendust.

48	Irja Alakivi	<p>Tartu linna arengukava 2025-2035 (2045) vajakajäämisi ja ettepanekuid. On tervitatav, et arengukava eelnõus tuuakse välja lähtumine ülemaailmse kestliku arengu eesmärkide raamistikust. Raamistik on hea ja sellele viitamine samuti, kuid kuulume Euroopa Liitu ja seetõttu tuleks esile tuua ka EL määruste ja direktiivide sätete sisust lähtumine ja eesmärkidega arvestamine, sh varane arvestamine kohalike eesmärkide püstitamisel lähtudes just Tartu linna kui suurimas osas tiheasustusega linnakeskkonna tervislikkuse hoidmise ja kaitsmise vajadusest eriti, võttes aluseks 17.08.2024 jõustunud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse sätteid linnalooduse kohta. , Nii nagu igal piirkonnal või linnal on Tartul omad valupunktid, mis vajavad ravi, olles tekitatud suures osas viimase 20 aasta jooksul kohaliku looduse, so elukeskkonna tervislikkuse tagamise kaitse vajaduse mitteamistamisest, olemasolevate loodusväärtustega (pargid, metsad, puhkealad, kaitsealused liigid) mitteamistamisest, rahvuse kujunemise ja kujundamise suurte inimestega seotud kultuurimiljöo säilitamist ja kaitsmist eirava planeerimise lõpetamisest.</p> <p>Näide 1 Ihastest: Hipodroomi detailplaneeringu juhtum, kus isegi peale Riigikohtu lahendit ei ole seda teemat, kui õppetundi Tartu linnaplaneerijatele toodud ei volikogu keskkonnakomisjoni, arengu- ja planeerimiskomisjoni, volikogu istungist rääkimata, kuigi ettepanekuid selleks on tehtud.</p> <p>Ettepanek: Lisada arengukava materejalide loetellu link Riigikohtu lahendile.</p>	Mitte arvestada. Arengukava lähtub Tartu linna üldplaneering 2040+ kokkulepitud põhimõttest. Riigikohtu lahendile viitamine ei ole arengukava üldistatuse taset arvestades asjakohane. Linn arvestab riigikohtu lahendit oma tegevuses.
	Irja Alakivi	<p>Näide 2 Maarjamõisast – Oskar ja Aino Kallase poolt rajatud kodumaja ja pargi viimine hävimise seisundisse vastutustundetu planeerimisega. Nende hoidmise ja kohaliku kaitse alla võtmise asemel.</p> <p>Ettepanek: Lisada eesmärk „Kohaliku kaitse alla võtmine vastavalt Sulev Nurme ja Jüri Järvise poolt esitatud kaitseala moodustamise piiriettepanekule”.</p>	Mitte arvestada. Arengukavaga ei saa kohaliku kaitse alla võtta linnas asuvaid objekte.

	Irja Alakivi	Näide 3 veekogude kohta - kogu linna hõlmavalt. Lause arengukavast: „Tartu rohevõrgustikku täiendab 12 veekogu.” Kahjuks ei ole aru saada ei minule ega teadlasele, kellega konsulteerisin, kas on mõeldud, et tehakse 12 uut veekogu või rohevõrgustikku lisatakse 12 olemasolevat veekogu, millega kaasnevad mingid piirangud ja/või hooldusrezhiimi muudatused veekogu lähedal.	Osaliselt arvestada. Vaatame üle ettepanekus viidatud sõnastuse arengukavas.
	Irja Alakivi	Lausa valus on lugeda, et „/.../ ainulaadset arhitektuuri hoitakse kõigis linnaosades” kui seda tegelikkuses tehakse seni vaid kesklinnas või selle lähialadel. Lähima hõimurahva tunnustatud arhitekti Valter Thome´ poolt projekteeritud Kallaste kodumajale ja pargile on kaitse seni kehtestamata. Kui kaua veel? Teen ettepaneku lisada arengukavasse: Kallaste kodumaja ja seda ümbritseva pargiala maade omandamine linnale kas vahetamise või väljaostmise teel, kaitseala moodustamine ning rekonstrueerimise ja hooldamise kava koostamine, lähtudes Maaülikoolis õppetöö käigus sündinud tervendava pargi loomise kontseptsioonist ja kaasates Tartu Ülikooli ning Tallinna Tehnikaülikooli õppejõude ja teadlasi, kes on valdkonna eksperdid.	Mitte arvestada. Arengukavaga ei võeta kaitse alla linnas asuvaid objekte, linna eelarvestrateegias ei ole kavandatud vahendeid nimetatud kinnistu omandamiseks.

	Irja Alakivi	<p>Tartu üheks prioriteediks on nimetatud elurikka ja kvaliteetse linnalooduse arendamine. Selleks ei piisa kaugeltki krundi roheväärtuse indeksi arvutamisest kui arengustrateegias on „unustatud” püstitada linnalooduse kaitsmise eesmärk aladel kus linnaloodus, sealjuures väga väärtuslik linnaloodus on olemas. Veelgi enam, kus see on osa kultuurimiljööst. Kõige olulisem ja ka rahvusvaheliselt kõrge avaliku huvi all olevat ala puudutav pargiala, kus haljasmaa juhtotstarbega maakasutuse taastamine ja avaliku kasutuse tagamine pole seni eesmärgistamist leidnud on kunagine Oskar ja Aino Kallase pargiosa Tervise tänava Raja tänava vahel Sanatooriumi pargis, kuhu „targa planeerimise tulemusena” on määratud maakasutus: 80% väikeelamumaa ja 20% transpordimaa! Kui roheline võrgustik on eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav ning majandustegevuse mõju tasakaalustav looduslikest ja poollooduslikest kooslustest koosnev süsteem, siis tuleks seda ka arengukavas selgelt ja tulemustele orienteeritult kajastada. Seada eesmärgiks koostada ja vastu võtta loodusobjektide, sealhulgas parkide kui maastikukaitsealade eritüübi, kohaliku kaitse alla võtmise kord. Tühistada sisult ja moraalselt aegunud planeeringud, alustades Oskar ja Aino Kallase poolt rajatud pargialaga ja teha selleks tervisliku linnakeskkonna tagamiseks vajalikud toimingud alustades muudatuste algatamisest üldplaneeringus ja maade vahetamise või väljaostmise algatamisega.</p>	<p>Mitte arvestada. Arengukava lähtub kehtestatud üldplaneeringust Tartu 2040+. Linnalooduse säilimine on linna jaoks oluline, keskkonna ja linnaruumi strateegilise suuna juures on välja toodud nii konkreetsed eesmärgid, mõõdikuid kui tegevused. Arengukavas ei lepita kokku looduskaitsealade objektide nimekirja, maastikukaitsealasid.</p>
	Irja Alakivi	<p>Olukorda puhkealadega Tartu linnas on halb. Noore teadlase Brit-Beatrice Peri poolt läbi viidud analüüs on sedastanud: „2024. aastal moodustasid linna puhkeväärtuslikud puhkealad 16% Tartu pindalast ehk puhkealad oli kokku 655 ha.” /.../ Puhkealad puuduvad täielikult Ränlinna, Jalaka, Uus-Tammelina, Toometaguse ja Sadama asumites. /.../ linnas on vähe sotsiaalse otstarbega puhke- ning virgestuskohti ning kõige vähem on neid just eramajade piirkondades. ” Kuidas võib võimalik olla, et seda teades jäetakse püstitamata eesmärk säilitada kogu olemasolev kolmeosaline Sanatooriumi park, kus on elurikkus e bioloogiline mitmekesisus, kultuurimiljöö, arhitektuuriväärtuslik villa, vaikne e müravaba ala, tundlike patsientidega tervishoiuasutused, kuumalainete terviseohtlikkust leevendav ala.</p>	<p>Mitte arvestada. Linn lähtub ruumiliste otsuste tegemisel Tartu linna üldplaneeringust Tartu 2040+. Arengukava lähtub kehtestatud üldplaneeringust. Linnalooduse säilimine on linna jaoks oluline, arengukava keskkonna ja linnaruumi strateegilise suuna juures on välja toodud nii konkreetsed eesmärgid, mõõdikuid kui tegevused, mis aitavad kaasa nii rohealade säilimisele kui kliimakindluse tagamisele</p>

Irja Alakivi	Kokkuvõtteks. Kui arengukava 2025-2035 ja visioon 2045 aastani ei võta arvesse teadlaste poolt esitatut, kogukondade poolt algatatud petitsioonid peidetakse sahtlitesse või lükatakse tuimalt tagasi, praegu avalikustamisel olevas arengukavas on järjekordselt kaotajaks määratud suurte linnaosade ja asumite inimestele füüsilise ja vaimse tervise taastamiseks vajalikud pargid/rohealad/vaiksed alad, mille täiendavat kaitsevajadust pole eesmärgistatud, siis kaotajaks jääb Tartu tervikuna.	Teadmiseks võetud. Rohealad on määratud linna üldpalneeringus.
--------------	---	--

50	Erni Kask	<p>Otsustasin seekord olla isikuline ja sekundeerida Tartu 2024 protsessis ja kultuuristrateegia meeskonnas olnud inimesena Berk Vaheri tagasisidele, mida ta minuga jagas.</p> <p>Alustuseks: suur aitäh, see on keeruline ülesanne, mille pinge koorma alla olen näinud võimekaid inimesi murdumas. Aga kui kriitiliselt võtta siis...</p> <p>Ma olen ise palju korrutanud, et olen strateegiate ja arengukavade usku, aga käesolevat lugema hakates tabas mind 2017. aasta kultuuristrateegia deja vu. Üsna tasapaks ja kantseleitlik.</p> <p>Ma ootaks juba arengukava esimesest lausest mingit hoogu, raputust, hullust. Midagi, mis paneb kohe mõtlema, provotseerib, kõnetab. Seda hetkel pole. Kõnetavat kunstlist kujundit, kui soovite.</p> <p>Mul on mõned vanad teemad hingel: loomemajandus (mis oli juba kandideerimise ajal vaeslapse seisus ja kandidatuuriraamatusse korralikult sisse ei saanudki), Toomemäe arendamine (minu arvates võiks see olla Tartu 1000 keskne fookus ja lokatsioon), eakad kultuuris, audience development ja outreach (aga need on Bergil ka kenasti kirjas).</p> <p>Pärast Tartu 2024 tiitliaasta lõppu on kõige olulisem arengukavas välja toodud küsimus:</p> <p>Euroopa kultuuripealinna aasta korraldamisega omandatud oskuste ja kogemuste, kontaktide ning võrgustike potentsiaali kasutamine tulevikus</p> <p>Lisaksin siia kasutamine rahvusvahelise koostöö edendamiseks tulevikuks</p> <p>Sest kohalikku raha on keeruline kaasata, aga välismaist raha saab ainult koostöös rahvusvaheliste partneritega.</p> <p>Kindlasti pole Tartu ja Lõuna-Eesti (seda nime kohtasin tekstis kahjuks vist vaid ühe korra) kultuurikorraldajad kunagi varem suutnud kaasata kultuuri nii palju välisvahendeid läbi koostööprojektide, aga kas meil tekkis pärast kultuuripealinna tiitlit nüüd kultuuri valdkonda juurde x arv häid taotluse kirjutajaid või jääb endiselt kõik Tartu 2024 välisrahastuse eksperdi Sille Talvet-Undi laualt läbi käima?</p> <p>Ja kui mõni kultuurikorraldaja sai välisrahastuse maigu suhu, siis kuidas õhutada teda sel keerulisel teekonnal edasi minema?</p> <p>Minu poolt kõik. Suur tänu seda väga vajalikku teed ette võtmast ja loodan, et saan tulevikus ka edasi öelda, et olen strateegiate ja arengukavade usku ning viidata seejuures suurpärasele Tartu 2035 arengukavale.</p> <p>Jõudu tööle.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavas toome tegevustes eraldi välja ka ettevõtlusinkubatsioon toetamise läbi Loomemajanduskeskuse.</p> <p>Arengukava visiooni, strateegiliste suundade ja eesmärkide seadmisele eelnes lähtepositsiooni analüüs, mille tulemustest arengukava koostamisel lähtusime. Erinevatele vanustele tegevusvõimaluste pakkumine on samuti arengukavas fookuses- näiteks- E11. Tartus on mitmekülgsed võimalused oma huvide ja annete arendamiseks ning kultuurilisteks tegevusteks. Selgitame, et linna arengukava eesmärk ei ole kõikide valdkondade lõikes väga detailseid eesmärke seada, seetõttu ei ole mõõdikuks valitud nt kultuurivaldkonna projektide kirjutajate arvu. Arengukava vaadatakse üle iga-aastaselt. Pärast kultuuripealinna aasta kokkuvõtteid saame vajadusel ka mõõdikute/tegevuse juures korrekture teha. Kultuurivaldkonna spetsiifilisi arengusuundasid saab välja tuua valdkondlikus arengukavas (nt varasemalt valminud Tartu Kultuuristrateegia 2030). Kuna Tartul on mõju kogu Lõuna-Eesti kontekstis, siis ettepanekus tähelepanu juhitud teemad on olulised ka Lõuna-Eesti turismistrateegia koostamise kontekstis- esitame ettepanekud strateegia koostamise meeskonnale.</p>
----	-----------	---	--

50	Linda-Liisa Veromann-Jürgenson	Teen arengukavasse ettepaneku rohevõrgustiku, parkide ja kõrghaljastuse säilitamist ja osakaalu suurendamist. Praegu on näha selge ja kurb trend, kus linnalooduse asemele ehitatakse nii era- kui ka ärimaju ja SÜKU. Lisaks soovitan igal pool, kus võimalik ilma miljööväärtust kahjustamata avalike hoonete katustele paigutada päikesepaneelid.	Osaliselt arvestada. Rohealad linnaruumis on kokku lepitud üldplaneeringus. Linna strateegiliseks eesmärgiks on "Tartus väärtustatakse erinevaid looduskooslusi, hoides inimese, looduse ja kliima vajadusi tasakaalus" (S10) ning arengukava tasandi eesmärgiks "E19. Tartus on mitmekesine linnaloodus", mille saavutamiseks on üheks mõõdikuks ka näiteks "Haljastuskava elluviimise osakaal (M 19.2) ja "Krundi roheväärtuse meetoodika rakendamise osakaal kehtestatud detailplaneeringutes" (M 19.1). Nees eesmärgid ja konkreetsed tegevused aitavad kaasa linnalooduse säilimisele. Linna avalike hoonete katustel juba on päikesepaneelid kasutuse.
----	--------------------------------	--	--

51	Emajõe Lodjaselts	<p>Lugesime läbi Tartu linna arengukava 2025-2035 ja saadame järgmised mõtted ja ettepanekud.</p> <p>Tartu linnavalitsuse väärtuste all on välja toodud: UUENDUSMEELSUS</p> <p>Oleme avatud ja uudishimulikud, julgeme proovida uusi lahendusi kartmata eksida. Õpime teiste parimatest kogemustest, julgeme proovida kartmata eksida. Oleme valmis muudatusteks, sest neid tuleb ikka ette</p> <p>Üks suur muudatusi Tartu linnavalitsuse jaoks, mis sündis viimase haldusreformi käigus, on see, et Emajõgi ei kuulu enam mitte riigi vaid linna haldusalasse. See muudatus võiks kajastuda ka Tartu arengukavas, kui soovitakse olla uuendsmeelne. Ehk siis lisaks varasemateski arengukavades käsitletud Emajõe-äärse ala arendamisele tuleks käsitleda ka Emajõe ennast ja sellega seotud perspektiive.</p> <p>Emajõgi väärriks arengukavas eraldi tähelepanu ka seetõttu, et see on Eestis unikaalne - ühestki teisest linnast ei voola läbi täies pikkuses (100 km) laevatav jõgi, mis pealegi ühendab linna Euroopa liidu suuruselt teise järvega. Mis on ainus laevatav järve Euroopa Liidu välispiiril. Sellist unikaalset tahku ei ole mitte ühelgi teisel linnal terves Baltikumis.</p> <p>Emajõe arengut peaks Tartu linn kavandama kahel tasandil.</p> <p>Esiteks - Emajõgi võiks olla üks Tartu linna asum, mil oleks oma asumiselts, kes võiks analoogselt teiste linnaosade seltsidega saada taotleda linnalt toetust siinsete ürituste läbiviimiseks. See aitaks kaasa ka Emajõe arendamise koosloomele, kui elanikud teevad head koostööd Tartu linnaelu paremaks muutmiseks, mis on üks arengukava fookusteemadest. Ka Emajõe kogukond vajab võimestamist, et hoida linnas tugevat kohaidentiteeti.</p> <p>Teiseks - Tartu on laevanduse värav Peipsile, mis on üks Euroopa suurimaid järvi. Peipsi laevanduse arengu kese on kogu aeg olnud ja on ka tänapäeval Tartus. Ainult Tartus on piisavalt turgu, ettevõtlikkust ja tehnilist võimekust, et olla Peipsi laevanduse kesksadam. Seda aspekti ei leia arengukavast üldse. Et Tartul on selline vastutsurikas roll.</p> <p>Kõigi Peipsi suuremate laevade kodusadam on läbi ajaloo olnud ja on ka täna Tartus. Seetõttu ei tule Tartus tegeleda mitte ainult jõelaevanduse, vaid laiemalt siseveelaevanduse arendamisega.</p> <p>Esmajoones saab linn siseveelaevandusele kaasa aidata sadamate ning laevade hooldus- ja talvehoiuplatside rajamisega. Või vähemalt nende rajamise võimaldamisega. Laevanduse arengu kavandamise tasuks lähtuda Peipsi, Pihkva ja</p>	<p>Osaliselt arvestada. Arengukavaga ei lepita kokku asumite piire. Tartu linna üldplaneeringus on asum defineeritud- linna asumid on iseseisvat identiteeti ja keskkonda kujutavad erinevad piirkonnad linnas. Asumid on tinglikud ja kasutatavad planeeringu eesmärkide saavutamisel. Emajõe unikaalsus on arengukavas markeeritud, eraldi on välja toodud tegevusena T18.6.1. Jõelaevanduse arendamine. Me ei pea vajalikuks täiendada tegevust "reisi- ja kaubalaevade teenindamiseks vajaliku taristu arendamine". Jõega seotud taristu arendamise võimalused on kokku lepitud üldplaneeringus. Tartu linna üldplaneering reguleerib (ehitus)tegevust jõe kallastel. Emajõgi on avalik veekogu, mis kuulub riigile.</p>
----	----------------------	--	--

Lämmijärve, Emajõe ning seotud jõgede kalda- ja veealade kasutamise uuringust, mille riik 2019.- 2020. a koostas mõttega, et omavalitsustel oleks olemas laiem pilt, mida oma arengukavade koostamisel kasutada.
T18.6.1. Jõelaevanduse arendamine juurde soovime konkreetsemalt lisada - reisi- ja kaubalaevade teenindamiseks vajaliku taristu arendamine
tervitades

52	Kristina Mullamaa	<p>Teeme ettepaneku luua miljöövärtuslik piirkond Vanemuise pargist Emajõeni (Tiigi ja Vanemuise tn. vaheline piirkond, või parem veelgi: Toomemäest Riia tänavani). Piirkonnas on palju rohealasad, mil väärtus linnaelanikele ja linnaloodusele (loomad-linnud), näiteks Joonas mänguväljak Pepleri 3, Lydia koidula tamme ümbrus Pepleri 10 maja taga, TÜ raamatukogu ümbrus, Suveaed, aiad ja rohealad Vanemuise pargist Kesklinna keskuseni ja sealt jätkuvalt Kesklinna pargiga. Samamoodi on kujunenud iseloomulikke haljastust samas vööndis laiemalt, kuni Riia tänavani ning Toomemäeni. Koos rohealade kaitsmisega võiks luua ehituspiirangute tsoon, et praegune kooslus säiliks ning arhitektuuri ei muudetaks veelgi eklektilisemaks. Lugupidamisega Kristina Mullamaa atesteeritud Tartu giid inglise, rootsi ja eesti keeles</p>	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei lepita kokku miljöövärtuslikke alasid. .
53	Katrín Maastik	<p>Pöörasin tähelepanu sellele, et Kraavi tänaval olev ülekäik raudteeülekäiguni on nii kehvad kohal, jalakäijad segab Kraavi 3 parkivad autod ja teiselt poolt kerge kurv. Roopa tänavat renoveeriti ja pandi 3 künnist, mis on igati tervitatav aga täielikult on ülekäik jäänud turvamata, miks ei võiks ülekäik olla künnisega? Praegu on ilma nägemata kuulda, et enne künniseid pidurdatakse ja siis antakse gaasi ja kahjuks ka see ülekäik on hea hooletu autojuhi jaoks ja mingit piirangut pole ja saab gaasi vajutada peale künnist, mida ka tehakse. Olen olnud olukorras, kus tulen Aardla tänavalt, lasen jalakäijad (ema ja väikelaps) ülekäigul läbi ja vastas samuti peatus samuti auto aga selle auto tagant hakkas möödasõitu tegema takso. Mu enda laps oleks seal auto alla jäänud ja süda valutab iga jumala kord, kui kooli läks või tuli. Lisaks on kohe raudteeülekäik, talvel alati hooldamata õigeks ajaks kallakud, käsipuud ei ole, halva kukkumise või libisemise tõttu võid otse autoteele libiseda. Nähke asju rohkem empaatiaga ja reageerige samuti, mu kirjale pole vastust tulnud 7.ndast juulist. Kaitske ülekäike, sest seal liiguvad ka kõige abitumad ja nooremad. Arenege päriselt turvalisuse poole!</p>	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku konkreetseid tegevusi tänavate ja liikluskorralduse lõikes. Ettepanekus välja toodud Kraavi-Aianduse risti on tulevikus kavandatud raudteetunnel.

Katrín Maastik	Kas oleks võimalus vastavasse osakonda siiski teada anda, et see on ohtlik ülekäik ja peaks ka sinna teekünnise peale mõtlema või spetsialistid mõtlema midagi toimivat ja turvalist välja. Talvel õigeaegselt nt ei hooldata kaldteid seal, puudub ka käsipuu, libeduse korral võid autoteele lihtsalt libiseda. Igatahes on tore, et künnised tulnud, kuid mitte ükski pole seda antud ülekäiku turvaliseks tegev kahjuks. Seda oli nädalavahetusel kenasti näha, peale viimast künnist kiirendatakse, sest ees takistusi pole ja ülekäik sh.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku konkreetseid tegevusi tänavate ja liikluskorralduse lõikes. Ettepanekus välja toodud Kraavi-Aianduse risti on tulevikus kavandatud raudteetunnel.
----------------	---	--

Katrin Maastik	<p>Ma arvan, et Te ei puuduta üldse Tartu linna puhul jalgsikäijate puhul raudteeületusi, mis on Eestis alla igasugust arvestust, mis ka valmiskampaaniate lubatud ette võtta ja turvalisemaks teha aga täpselt null tulemust olnud. Mujal maailmas tarastatakse linnas olevat raudteed, lisatakse ka jalakäijatele tõkkepuud või tunnelid aga meil niidetakse teeületusradasid kohtadesse, kus ülekäik keelatud tegelikult. Toon ka ära kopeeritud vestluse kirja lõppu ja murekoha, mis lihtsalt mitmeid aastaks teemaks tulnud ja teemaks jäänud. Liigun autoga, jalgsi ja rattaga. Kaks viimast on reaalselt üliohtlikud, ometi need peaks olema tegevused, mis peaks stressitaset alandama. Nii suur võim on antud elektrijalgratatele. Lastega jalgrattaga sõitma või muidu jalutama minnes peavad silmad kukla taga ka olema, see pole turvaline. Kiirused on üli suured elektriratastega, olen olukorras kui linna elektriratastega kolm ratast tulid kõrvuti ja samal ajal noored olid telefonis, lenksu toetasid küünarnukid. Pidin lapsed kergliiklusteelt maha suunama ja karjuma vastutulijatele, et nad märkaks. See kõik on viinud selleni, et ma ei soovi ei jalutada ega ei ratastega ilma nautima minna või liikuma. Kui lastele antakse kätte kiiruspiiranguta jalgrattad, siis kahjuks näeme neid kiivrita kooli või niisama koguaeg kihutamas. Miks peaks tahtma kergliiklusteele minna? Samuti on koeraga ohtlik liikuda. Niisamuti kergliiklustee märgistused, enamalt jaolt kenasti märgitud, mis pool on jalgratatele, mis on jalakäijatele. Miks on Tammelinnas Raudtee tn Variku linnaosa vastas märgitud, et mõlemad võivad mõlemas suunas sõita? Mujal Euroopas liikudes on kergliiklusteed pooleks jagatud ja üks pool jalakäijatele murtud kivina pandud vms, et jalgratastel oleks ebamugav ja ei tiku sinna poolele. Ka ühistranspordil on miinused. Suvel katsetasime linnatrasporti. Tammelinnast Veerikule ei saa üldse sobivalt ja aeg on kallis vara, Tartu linnas ei soovi 1h last trenni viia ja 1h tagasi tulla ja ammugi pole see võimalik kooli ajal. Seega need variandid kukuvad kõik ära ja ma puhtalt turvalisuse mõttes sõidan autoga. Soovitan alati ülekäiguradasid enne märgistamist jälgida autojuhina, jalakäijana jne. Nt Ropka 15 perearsti keskuse ja Aardla risti vahele tehtud ülekäik. Ropka ringi poolt tulles on ees suur puu ja viimse hetkeni. On kogenematuid juhte, on hoolimatuid juhte jne, ei saa lootma jääda juhi kohustusele. Samuti jälgida, kus lubada elurikkust nii autojuhina kui jalgsi läbi proovida, ka lapse tasandil. Eelmine aasta Aardla ülekäik tavalise sõiduautoga oli ohtlik, sest hein oli nii kõrgeks lastud. Valimisplatvormid lubavad ainult rattaliiklusteid viimastel aastatel ja see üksiti ei kõneta üldse. Ohutu pole kindlasti linnas. Näitena olukorrad, mida näen väga tihti. Raudtee II bussipeatus on enne Soinaste ringi ja peale bussipeatust on kohe ülekäik. Buss laseb reisijad maha ja mõni jõuab teed ületama hakata aga jõuga autod tahavad möödasõitu teha ja otse</p>	<p>Osaliselt arvestada. Tartu linnavalitsuse eestvedamisel korraldatakse mitmeid koolitusi ja kampaaniad koostöös Transpordiametiga. 2024 aastal viidi läbi Liiklusheaduse kampaania, mida planeeritakse jätkata veel paar aastat. vt täpsemalt- https://tartu.ee/et/liiklusheadus Lisaks tehakse aktiivselt koostööd Bolt-iga kes pakub linnas tõukerataste renditeenust ning kellega ühiselt jägitakse, et teenus muutuks üha arvestavamaks (parkimisalade kavandamine, parkimiskiirkonnad). Jalgrattateede kavandamine toimub vastavalt jalgrattateede põhi- ja tugivõrgule.</p>
----------------	--	---

ülekäigule...laps ei mõtle alati sellele, et selline olukord on ka võimalik. Hoolige kõige nõrgematest ka ja jalgsikäijatest igas vanuses ja suuruses, sest seda pole kuidagi tunda

54	Heli Otti	Linnas liiklevad paljud inimesed rattaga, jala,vankriga jne. Lapsed sõidavad ratastega kõnniteel ja kooliajal on liiklus ka tihedam. Mure on kõnniteega, mis ristub sõiduteega. Elamutel kasvavad puud või hekid nii suureks, et varjavad nii autojuhi kui ka kõnniteel liikleja vaatevälja. Selletõttu on juhtunud ka õnnetusi. Panen juurde ühe tänava näiteks. (Suur-Kaare tn) Kas linn saab siinkohal ka midagi ette võtta? Et oleks rohelust ja samas turvaline kõigil liigelda.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku konkreetseid tegevusi tänavate ja liikluskorralduse lõikes. Reageerime alati inimeste kaebuste peale, kuid paraku kõiki hekke ja puid linnaruumist ka maha võtta ei saa.
55	Erki Pärtel	Tere! Kirjutan Teile Rõhu külast. Kuna me asume n.ö. ääremaal, siis on meil siin telefoni ja interneti leviga suht halb .Maksame ju sama hinda teenuste eest, mida kõik teised, aga telefoni kõnedele pean vastama kõõgi aknapeal(seal levi). Soov olekski linna abiga saada valguskaabel . Jaotuskilp paigaldati juba ammu Tartu-Viljandi mnt äärde. Aitäh tähelepanu eest! Lugupidamisega Erki Pärtel.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lahendata sideoperaatorite teenustega seotud probleeme- teenuste ei paku linn, ega sekku ka teenuse pakkumise korraldusse.
56	Helena Fjodorova	Supilinnas oleks vajalikud korralikud kõnniteed. Oa tänava lõpuni kas või. Lapsed jalutavad talvel libedaga keset tänavat. Meloni ja Piiri tn pole kõnniteid.	Osaliselt arvestada. Eelarvestrateegias on Tähtvere-Herne tn lõigu rekonstrueerimine kavas seoses Tähtvere tn uuendamise ja Oa tn on kavas aastal 2029.
	Helena Fjodorova	Pärast Zeppelini kuni vanglani kergliiklustee.	Osaliselt arvestada. Sadama tn -Karlova sadama promenaad on eelarvestrateegias kavas. Üldplaneeringus on kavandatud kergliiklusteed kuni vanglani, kuid täpsem ajakava sõltub eelarvehanditist.
57	Ken Rebane	Keskond ja linnaruum: Usun, et teete tihedat koostööd Tartu Loodusmajaga. Tooge ka seda asutust pildile. Olin Tartu Kaubamaja kõrval asuvas rohepargis (elurikkus jms.) ja lugedes infostende märkasin, et Tartu Loodusmaja polnud kusagil, seega kahtlustan, et linnal koostöö nendega puudub.	Mitte arvestada. Arengukava raames ei loetleta üles kõiki asutusi, kellega koostööd tehakse. Võtame ettepaneku teadmiseks ja vaatame infostendid üle.
	Ken Rebane	Linnaruum: ühispilet nii Tartu maakonnas ja linnas, kas rattale, bussile ja rongle. Oleks vajaduspõhisem. Taanis on hea piletisüsteem. Jõudu ja jaksu!	Arvestada. Linnal on kavas ühtse piletisüsteemi arendamine tulevikus - arengukava eesmärk E22. Tartlased eelistavad keskkonnahoidlikke ja tervislikke liikumisviise ja tegevus T22.3.1. Tartu ja linnapiirkonna liikuvusteenuste ühtse piletisüsteemi ja sõiduplaneerimise lahenduse loomine.

58	Ülar Eerma	Hiinalinnas ehitatakse liiga palju maju. Taga, kus praegu puud ja haljastus võiks ehitada jalgpalliväljaku. Lisaks pargid ja spordiväljakud. Purskkaev,tiik. Jaama Selveri parklas puudub jalakäiate rada naiteks nagu Raatuse kliinikus. Trepi ka pole. Grillimisalad võiks olla üle linna.	Mitte arvestada. Linnaruumi arendamisel lähtume üldplaneeringus kokkulepitud põhimõtetest. Kõigil huvilistel on võimalik osaleda planeerimismenetluses.
59	Malle Peedel	1) Annelinnas on niitmine (murude, rohealade) juhuslik. Ei lähtuta teaduspõhisest arusaamisest sesoses kliima soojenemisega.	Mitte arvestada. Arengukava raames ei lepita kokku parkide ja rohealade hooldustingimusi. Tartu linnas on erililmelisi rohealaid ja parke, mille hooldusele on erinevad tingimused ja tihedus.
	Malle Peedel	2) Suitsetamine bussipeatustes. Mida küll teha? Ehk aitaksid harivad kirjutised ajalehes. Tartu omas lehes.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku nii detailsetele probleemidele lahendusi. Arengukavaga ei saa muuta seadusekuulekust. Teadmiseks võetud.
	Malle Peedel	3) võiks teha üleskutseid korterelamuteümbruste ja kasutatavate (linna)parkimistaskute ning kõnniteede heakorratöödeks. Kes teeks üleskutse?	Mitte arvestada. Arengukava tasandil seesuguseid üleskutseid ei tehta. Meeldiv linnaruum on aga linna prioriteet- arengukavas näiteks E27. Tartu linnaruum ja arhitektuur on kutsuv ning elanikes omanikutunnet loov. Seesugused kampaaniad on igati tervitatavad ning korraldatavad näiteks koostöös asumiseltsidega.
	Malle Peedel	4) Koerte omanikud vajavad harimist. Pobleem on selles, et osad neist jalutavad kortermajade murualadel ja lasevad koertel tõsta jalga lilledele või põõsastele.	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei koeraomanike harimise probleemi ei lahendata. Meeldiv linnaruum on aga linna prioriteet-arengukavas näiteks E27. Tartu linnaruum ja arhitektuur on kutsuv ning elanikes omanikutunnet loov. Võimalik teha tulevikus teavituskampaania.
	Malle Peedel	5) kortermajade varjumispaikade probleem. Ei olda valmis nende ehitamiseks keldritesse panustama raha. Majades on vanureid, kes ei suuda majast väljuda. Kuidas kaasata juhtkondi selle probleemi lahendamiseks?	Mitte arvestada. Ei ole arengukavaga lahendatav küsimus. Tartu linn koos Päästeametiga on välja valinud sobivad asukohad avalikeks varjumiskohtadeks. Kõik need kohad on üle vaadatud ja ette valmistatud (liivakotid, generaatorid). Päästeametil on eraldi toetusvõimalused keldrite kohaldamiseks (KÜ-d).
60	Andrii Demikhov	Tartu Ülikoolis võimalus kosmonautiks õppida tasuta!	Mitte arvestada. Tartu linna arengukavas ei lepita kokku Tartu ülikooli õppekavade sisu või erialasid.
	Andrii Demikhov	Nimi Annelinn vahetada, sest see tuleb nõukogude ajast!	Mitte arvestada. Arengukavaga ei määrata linnaosade nimesid.
	Andrii Demikhov	Jaamamõisa Selveri rajoonis ei ole spordiväljakut, siis võib ehitada!	Mitte arvestada. Maakasutus määratakse üldplaneeringuga. Arengukavas ei loetle konkreetsete mänguväljakute asukohta.
	Andrii Demikhov	Majade vahel Jaamamõisa on vaja ehitada asvaldi teed ning uued parkla kohad!	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku konkreetseid objekte kuhu luuakse taristu (parkla jne)

61	Syncopatevibes	Kõikjale Tartu kalapüügikohtadele teha tasuta kasutamiseks korgiga õng, kasvõi keti otsas. Siis saaks paljud inimesed ja noored tegevuse, mis asendaks nt lolluste tegemise.	Mitte arvestada. Tegemist ei ole arengukava tasandil kokkulepitava põhimõttega. Võtame teadmiseks.
62	Marian Laur	Tutvusin arengukava tutvustuspäeval loodud uue arengukavaga ning mulle jäi häirivalt silma selles olevate eesmärkide je eeskätt nende eesmärkide saavutamiseks läbiviidavate tegevuste üldsõnalisus. Soovin näha Tartu linna arengukavas rohkem konkreetset, konkreetseid tegevusi, vastuseid küsimustele, mida plaanitakse teha kuidas midagi tehakse. Üks näide (paljudest, mida võiks tuua) heaolu eesmärk 2- Tartus on hoolekandeline abi kättesaadav - väga tore! Tegevused selleks T.2.1.1 kvaliteetse hoolekande abi tagamine- Kuidas seda siis ikkagi tehakse ? Mida tehakse? T.2.1.2- Hinnatud abivajaduse korral on tagatud kiire asjakohase abi tagamine. Kuidas seda siis ikkagi tehakse ? Mida tehakse?	Osaliselt arvestada. Selgitame, et arengukava on koostatud aastani 2035, tegemist on 10 aastat ette vaatava arengudokumendiga. Iga valdkonna juures väga detailseid tegevusi arengukavas ei avata, arengukavast lähtuvad Tartu linnavalitsuse osakondade tööplaanid. Vaatame arengukava tegevused üle ning püüame võimalusel neid konkreetsemaks sõnastada.
63	Andreas Haas	Palun kriitilise pilguga üle vaadata linna kergliiklusteede võrgustik. Mitmel pool on kergliiklusteed kaua remontimata ja äärkivid kõrged. NT Sõpruse pst ja Anne ristmiku lähedal ja Tuglase bussipeatuse kandis.	Mitte arvestada. Arengukava tasandil ei lepita kokku äärekivi kõrgust või konkreetsete objektide remondivajadust. Ettepanek edastatakse linnamajanduse osakonnale.
	Andreas Haas	Ööliinide graafikute tihendamise R-L öösiti.	Mitte arvestada. Arengukavaga ei lepita kokku bussiliinide graafikut. Ettepanek edastatakse Tartu Linnatranspordile.
	Andreas Haas	Raudteejaama kaasaegne lift pääsemaks 2.- 3. perroonile.	Osaliselt arvestada. Ligipääsetavuse tagamine on arengukavas eraldi välja toodud- "T28.3.1. Linnaruumi ja objektide füüsilise ligipääsetavuse parandamine, sh ligipääsetavuse rakenduse loomine, ligipääsetavuse järelevalve ning nõustamine ligipääsetavuse eksperdilt, munitsipaalhoonete kohandamine ligipääsetavaks" ning T28.4.1. Teenuste füüsilise ligipääsetavuse parandamise edasiarendamine
	Andreas Haas	Raudteejaama hoones rat.jaama ajalugu tutvustav väljapanek nagu Valgas ja Narvas?	Mitte arvestada. Arengukava raames ei lepita kokku konkreetsete näituste ja väljapanekute toimumist. Ettepanek on teadmiseks võetud ja edastatud kultuuriosakonnale.
64	K.Lood	1.Anne kanali rannaala korda tegemine. Anne kanal on keset linna olev veekogu, mis on nii korrast ära, kinni kasvanud.	Mitte arvestada. Eelarvestrateegia perioodi jooksul ei ole suuremateks uuendustöödeks vahendeid kavandatud. Elementaarsed heakorrad on iga aastastel kavas.

	K.Lood	2. Liivaga lõppeva joone juurde võiks lisada mingi randi/kandi, mis võtab tuulega laiali ajava liiva kinni. 2a on toodud juurde liiva, mis on laiali lennanud ja tolmuimeja tõmbab jälle selle sisse.	Mitte arvestada. Eelarvestrateegia perioodi jooksul ei ole suuremateks uuendustöödeks vahendeid kavandatud. Elementaarsed heakorratööd on iga aastaselt kavas. Võtame ettepaneku teadmiseks ja edastame linnamajanduse osakonnale.
65	Edik Must	1) Kõvasti rohkem rattateede osakaalu ja vähem autoteid. Et igasse Tartu linna peamisse piirkonda oleks hea rattaga sõita. 2) Küll teised ütlevad	Osaliselt arvestada. Rattateede kavandamisel lähtutakse üldplaneeringus kokku lepitud jalgrattateede põhi- ja tugivõrgust, kuid elluviimine sõltub linna võimekusest investeerida.
66	Kailen Kärg	Võiks olla 13-18 aastasetele rohkem kogunemis kohti, kus mängida ja aega veeta. Võiks asuda kesklinna lähedal.	Osaliselt arvestada. Tegevusvõimaluste loomine erinevas vanuses inimestele on linna jaoks oluline. Arengukava on muu hulgas välja toodud T11.1.1. Nüüdisaegse valdkonna taristu arendamine ja nende ligipääsetavuse parandamine, sh sündmus- ja tegevuspaigad, spordirajatised, kultuuripärandi hoiustamise ruumid. Arengukavas ei lepita kokku konkreetset objektide nimekirja koos asukohtadega.
67	Kristiina Palumäe	Tartu on liiga kesklinnastunud. Karlovale ja teistele linnaosadele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Koristamata ja hooldamata. Rohkem puhtusele ja korrastusele pilku pöörata. Lehed sügisel teevad teed libedaks, hetkel masin mis puhastab ei puhasta korralikult. Linn võiks kontrollida kaubamaja juures rattakeelumärgist kinnipidavust.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku heakorrandeideid. Ettepanek teadmiseks võetud ja edastatud linnamajanduse osakonnale.
68	Mitne Iignes	Huvihariduse arendamine ja kättesaadavus: robotika ja informaatikaring, tantsuring. Pole raha kõikidele lastele hobiringide jaoks.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on seatud eesmärgiks E11. Tartus on mitmekülgsed võimalused oma huvide ja annete arendamiseks ning kultuurilisteks tegevusteks ja eesmärgi elluviimiseks tegevused T11.6.1. Huvihariduse kättesaadavuse suurendamine, sh võimaluste kohta info jagamine ja T11.6.3. Paindliku, mitmekesiste võimalustega huvitegevuse ja huvihariduse valdkonna edasiarendamine, mis arvestab erinevate sihtrühmade ootusi ja vajadusi. Laste- ja noorte huvitegevuse kättesaadavus on seega linna jaoks oluline prioriteet
69	Inge Johanson	Info võiks olla mõistetav kõikidele kodanikele/erivajadusi arvestav	Arvestada. Arengukava eesmärgiks on E5. Tartu linna ühine inforuum on mugav ja kättesaadav. Linn tegutseb selles suunas, et linna koduleht oleks tulevikus ligipääsetavam erinevate vajadustega inimestele

70	Hannes Rohtsalu	Pühendada rohkem tähelepanu ja ressursse asumiseltside arendamisele (Tähtvere, Karlova selts jt.)	Osaliselt arvestada. Arengukavas on eesmärgiks seatud E7. Tartlased räägivad aktiivselt kaasa linna arengus ja osalevad kogukondlikes tegevustes, prioriteetse tegevusena on välja toodud T7.4.1. Asumiseltside omaalgatusvõime tõstmine ja omaalgatuste tunnustamine, sh aktiivse kaasamise soodustamine.
71	O'Ardi	Võrdsustada palgalõhe meeste ja naiste vahel.	Mitte arvestada. Arengukavaga ei saa lahendada palgalõhe probleemi.
	O'Ardi	Võiks olla Tartu linna rohkem aktiivsemat kultuurielu kasvõi laatade näitel.	Osaliselt arvestada. Atraktiivne kultuurielu on arengukava üks eesmärkidest- E10. Tartu on rahvusvahelise ja kohaliku kultuuri- ja spordielu keskus. Arengukavas ei loetleta üles konkreetseid sündmuseid (sh laatade toimumist)
72	Eva	Vanadekodusse on tohutupikad järjekorrad ning pole ka võimalust inimest piisavalt pikalt kuni hooldekodu koha vabanemiseni hoida õenduses . Kuna ilmselgelt nõudlust vanadekodudele on, siis võiks tegeleda kohtade loomisega, et vanuri lähedased ei peaks jääma täiskohaga hooldajaks.	Osaliselt arvestada. Linna investeringud munitsipaalmaajadesse jätkuvad, varasemalt on loodud Tüve 2 ja Tüve 4 majad, linnal on kavas 2024-2025 rajada uus hoone ka Tüve 6 aadressile. Lisaks rekonstrueerime olemasolevaid munitsipaalhooneid
73	Oliver Valk	Arengukavas kasutatud terminid nagu "möödikud, fookusteemad, lähtekohad jne" on segadusttekitavad. Mina, kui semiootikuraadiga üliõpilane, leian, et liigne terminoloogia teeb keeruliseks ja nõ mitte-söödavaks. Võiks olla mingisugune tutvustav video, mis aitaks käsitleda arengukava rakendust.	Osaliselt arvestatud. Vaatame arengukava sõnastuse muudatuste tegemisega koos üle
74	Eva Otter	Emajõe äärde (Sadamateari juurde) võiks teha lindude söögikoha nendele lindudele, kes sügisel ära ei lenda. Linnalindude peale peaks rohkem mõtlema. Mõned inimesed lubavad linnud ära mürgitada, kuna nad segavad talisuplust.	Mitte arvestada. Tegemist ei ole arengukava tasandi ettepanekuga. Võtame ettepaneku teadmiseks.
75	Rene Kedus	Vaksali asumis, eeskätt raudteejaama lähistel võiks olla üks Coopi või Rimi suurune 24/7 kaubanduskeskus. Lisaks kujud, haljastus, purskkaev vms. Vaksali piirkond võiks saada väärrika näo ja uue RETOUCHE'i. Raudteejaama ümbrus võiks kujundada multifunktsionaalseks transpordisõlmeks ja tõmbepunktiks jalakäijate silla või tunnelitega üle raudtee.	Mitte arvestada. Linna ruumilise planeerimise põhimõtted (sh maakasutuse otstarbed) on kokku lepitud üldplaneeringus, täpsemad tingimused detailplaneeringutes. Arengukavas ei lepita kokku objektide asukohtasid ega nende sobivust piirkonda.

76	Agnes Joala	Suunata haridusse raha rohkem.	Osaliselt arvestada. Juba täna kulub pool Tartu linna eelarvest haridusele ning nii on see olnud väga pika aja jooksul. Lapsed ja haridus on linna prioriteet ning linna kaalub kõik võimalusi valdkonna arendamiseks ning investeringuteks. Haridusele tehtavate kulutuste osa on väga suures sõltuvuses riigi eraldatavast vahenditest ja toetusmeetmetest.
	Agnes Joala	Vähendada ühekordsete pakendite kasutamist.	Osaliselt arvestada. Arengukava eesmärgiks on "E20. Tartlaste tarbimisharjumused on säästvad ja taaskasutust soosivad"- puhas keskkond on linna jaoks oluline. Mitmeid positiivseid algatusi ürituskorralduses on juba ellu kutsutud pakendijäätmete vähendamiseks- näiteks kasutatakse Tartu 2024 üritustel vaid korduvkasutatavaid pakendeid.
	Agnes Joala	Riia lennujaama ühendust suurendada.	Osaliselt arvestada. Arengukavas on tegevusena välja toodud T22.5.1. Regulaarse rahvusvahelise lennuliikluse arendamine ja T22.4.1. Tartu-Riia transpordiühenduste arendamine. Arengukavas ei lepita kokku konkreetseid liinigraafikuid.
	Agnes Joala	Paremini seotud jalgrattavõrgustik, rohkem õigusi jalgratturitele ja jalakäijatele.	Mitte arvestada. Jalgrattateede võrgustiku planeerimisel lähtutakse üldplaneeringus kokku lepitud jalgrattateede põhi- ja tugivõrgu loogikast. Nende väljaarendamine sõltub linna eelarvelistest võimalustest. Arengukavaga ei muudeta üldplaneeringus kokkulepitut ega liikluseadust.
77	Malle Peedel	Kuidas roheväärtuste metoodikat (möödik) mõõdetakse? *Korteriühistuid toetada ja koolitada rohealade loomisel/korrashoiul. Tartu lehel kirjutatakse vähe roheväärtustest inimestele/putukatele jms. *Parkide nimed puuduvad. Sildadel ka mitte. *Uusarendustel puuduvad hetkel roheväärtused. *Kohvikutel, linna peal üldse lillekaste võiks olla. *Peenra ja kõnniteede servad võiksid olla puhtad.	Osaliselt arvestada. Roheväärtuse metoodikas tuginetakse Tartu linna üldplaneeringus kokkulepitud põhimõtetele. Arengukava eesmärgiks "E19. Tartus on mitmekesine linnaloodus"möödikuks M 19.1 "Krundi roheväärtuse metoodika rakendamise osakaal kehtestatud detailplaneeringutes" Arengukava raames ei lepita kokku parkide ja rohealade hooldustingimusi, parkide ja sildade nimesid. Tartus on käimas kaks elurikkusele keskenduvat projekti - Tartu 2024 raames "Kureeritud Elurikkus", mis keskendub Vabaduse puiestiku, Keskpargi ja Uueturu pargi rikastamisele ning Tartu ROHEring LIFE projekt, kus lisaks juba nimetatud aladele tegeletakse looduse toetamisega projektialadel üle linna. Samuti keskendub antud projekt kodanike teavitamisele ja harimisele, matkaradade võrgustiku väljatöötamisele ja paljule muule.

78	Aino Lang	Palun korrastada Kaubamaja ja Ülikooli vaheline ala, mida oleks ka kõigile hea vaadata. Hea on seal ka istuda kokku saada.	Mitte arvestada. Ettepanekust ei selgu, mida korrastamise all silmas peetakse. Arengukavas ei lepita kokku heakorra põhimõtteid.
79	Karl Hans Kostabi	Võiks teha malelaudadega parki. Tartus on aktiivne male kogukond, aga ilusates parkides ei saa neid mängida. Arvan, et see toetaks kogukondi, paneks uusi inimesi kohtuma läbi mängimise ja lisaks tooks inimesi loodusesse. Välismaal on malelaudasad parkidesse ehitatud ja see töötab seal hästi (NT: New Yorkis) on suur kogukond sellega	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku vaba aja veetmise taristu asukohtasid ning tegevusvõimalusi. Võtame ettepaneku teadmiseks
80	Renee Trei	Arengukava portaali ei ole kasutajale mugav ja intuitiivne kasutada. Kuna hetkel on (arusaadavatel põhustel) palju infot ja mõõdikuid puudu, siis on pooliku info seest keeruline lõplikku kätte saada. Mugavam oleks, kui info, olemasolev ja veel lahtine, oleks selgemalt ja kompaktselt välja toodud ja /või siis legendid tingmärkidele lihtsamalt leitavad. Samuti võiks mõõdikute seis ja eesmärk olla vahetult mõõdikute juures, hetkel infograafikute juures selle info väljaotsimine ei ole selgelt järeldatav ja leitav. Olemasolev portaal täidaks valmiskujul kindlasti oma funktsiooni, hetkel pooliku infoga on see natuke arusaamist pärssiv.	Arvestada. Vaatame arengukava rakenduse ja selles esitatava info loogika koos muudatuste sisseviimisega üle.
81	Heikki Floren	Joonistatud pilt	Mitte arvestada. Ettepanek on esitatud pildi kujul, ei ole võimalik aru saada, mis on ettepaneku sisu.
82		Eesmärk: valgusreostuse vähendamine(nt dendropark, Luunja, ERM, uute majade fassaadid). Tegevus: 1) valgustuse hea tava, 2)mõõdikute väljatöötamine ("testkasutajate" kaasamine-naabrid, jalakäijad, jalgratturid, autojuhid jt.), asjakohasena hoidmine (med keskkonnasõbralikud tehnoloogiad)	Mitte arvestada. Arengukavas ja eelarvestrateegias ei reguleerita valgusreostusega seotud küsimusi. Linn on valgusreostuse vähendamisele tähelepanu pööramas oma igapäevategevustes-näiteks võetakse järg-järgult kasutusele tänavavalgustuses uued tehnilised lahendused.
		Loosung: Murupikkus eraaedades vabaks. Eesmärk: tõsta teadlikkust liigirikkuse "ilust". Mõõdik: mõõta inimeste teadlikkust (TEGEVUSED, PRAKTIKAD, SUHTUMINE). Tegevus: eeskujude loomine (ka eramaadel ja suurobjektidel (PARKLAD)), selgitustöö. +leida vähem hirmutav vaste sõnale mõõdik.	Osaliselt arvestada. Arengukavas ei lepita kokku eraaedade muru pikkust, kuid arengukavas on eesmärgiks seatud E23. Tartu on kliimamuutustega kohanev linn ning mõõdik M. 23.1 Elanike teadlikkus Tartu kliimaeesmärkidest
83		Koristada Tartu Ülikooli spordihoone juures mahakukkunud puud ära.	Mitte arvestada. Pole arengukava taseme ettepanek. Info antakse linnamajanduse osakonnale edasi.
		Et SÜKU tuleks Anne kanani juurde, et park ja mänguväljak jääks alles	Mitte arvestada. Arengukavaga ei muudeta üldplaneeringut. Linna ruumilise arengu suunad määrab üldplaneering, Südalinna kultuurikeskus Siuru asukohavalik on üldplaneeringuga kooskõlas.

		Bussirajad võiksid olla, hetkel ei jõua bussid ummikute tõttu õigel ajal kohale.	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku konkreetseid tänavalahendusi ja bussiradade olemasolu nendel. Võtam ettepaneku teadmiseks ja edastame linnamajanduse osakonnale.
		Tõukeratastele ja jalgratastele eraldi parklad ja sõiduteed, et oleks võimalik jalgsi liikuda.	Mitte arvestada. Arengukavas ei määrata ära parkimisalasid. Linnal on tihe koostöö Bolt-iga, et muuta linnaruum turvalisemaks (sh tõukerataste parkimisalade ja parkimispiiranguga tsoonid)
84		Tammelinnas puuduvad kõnniteed. Oleks vaja korralikud kõnniteed rajada. Hetkel ainult varemed ja elektripostid keset teed.	Mitte arvestada. Arengukavas ei määrata kõnniteede või elektripostide asukohti. Ettepanekust ei selgu, millise konkreetse tänava kõnnitee puudumisest on juttu, kuid Tartus on mitmeid ilma kõnniteedeta piirkondi. Kõnniteede vajadust hinnatakse väljaspool arengukava.
		Killustiku peale pandud asfaltitäide ei sobi kõndimiseks. Plätudega väga ebamugav käia. Lodja kojast Ujula konsumini. Korduvalt antud tagasiside jääb vastuseta või ei muudeta midagi.	Mitte arvestada. Arengukava ei sätesta tänavate ja kõnniteede pinnakattematerjalide valiku. Võtame info teadmiseks ja edastame linnamajanduse osakonnale.
85		Palun puhastada bussiistmete katteid korralikult. Need on piisavalt voodriselt karvased, et sinna vahele võiks koguneda mikrobioloogiat. N: bakterid, viirused, algloomad, seened ja isegi igat laadi tolmulestad, täid jms. Paluks pesta neid korralikult, eriti bussi eesosas .	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku busside puhastamise standardeid või regulaarsust.
		Kui tuleb linnaliinibuss, siis võiks üks teise ära oodata peatuses, et vanemad inimesed jõuaks ka reageerida, et õige buss on ees. Või peatuskohti juurde. Busse tihedamalt. Tänavavalgustuse ühtlustamine, mõnel tänaval on liiga pime, nt Toome tänaval	Mitte arvestada. Arengukavas ei lahendada nimetatud probleeme. Võtame teadmiseks ning anname info vastavale osakonnale edasi
86		Pommivarjendite rajamine/renoveerimine	Mitte arvestada. Arengukavas ei lepita kokku varjumispaikasad või varjendeid. Tartu linn koos Päästeametiga on välja valinud sobivad asukohad avalikeks varjumiskohtadeks. Kõik need kohad on üle vaadatud ja ette valmistatud (liivakotid, generaatorid). Päästeametil on eraldi toetusvõimalused keldrite kohaldamiseks (KÜ-d).
		Võiks vaadata üle, mis on kõige paremad kohad rahastuse saamiseks linnale. Vaadata, kas rahasusega on kõik korras.	Mitte arvestada. Ettepanekust ei selgu, milliste tegevuste jaoks rahastust on silmas peetud.

87	<p>Armas Tartu Linnavalitsus! Aitäh, et olete taganud võimaluse kaasa rääkida arengukava teemadel. Oleks olnud kena, kui mõni linnavalitsuse liige samuti inimestega oleks sel üritusel suhelnud, aga see selleks. Juhtusin lugema 3.11 tegevuse punkti ja seal oli kirjas "....konkurentsivõimelise palga võimaldamine." Olen äärmiselt liigutatud, kuna töötan MaarjaTugikeskuses ning tundub, et see puudutab ka mind. Liigutatud olen seepärast, et mu palk on mikrosuurune. Küsimus on muidugi, et kuidas? Veidi üldine sõnastus (arengukavas), kas pole?</p>	<p>Selgitame, et arengukava sõnastused on üldisemal tasemel, sest tegemist on strateegilise dokumendiga aastani 2035.</p>
	<p>Palun teha rattateid. Sõpruse sillast oleks ju tegelikult olnud hea punkt, kust alustada. Või ei? Ratturid oleksid õnnelikud, autojuhid ilmselt mitte, aga mis siis. Ehk oleks aeg tegutsema ja mõtlema hakata, mitte ainult väita, et "keskkonnateemad on meile olulised". Midagi millele mõelda.</p>	<p>Osaliselt arvestada. Jalgrattateede arendamisel lähtume Tartu linna üldplaneeringuga kokku lepitud jalgrattateede põhi- ja tugivõrgu loogikast arvestades linna rahalisi võimalusi.</p>